

Hatbrott 2016

Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott

Hatbrott 2016

**Statistik över polisanmälningar med identifierade
hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott**

Rapport 2017:11

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brotsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brotsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovs- personens tillstånd.

© Brotsförebyggande rådet 2017

ISSN 1100-6676

ISBN 978-91-87335-90-7

URN:NBN:SE:BRA-731

Författare: Carina Djärv och Ava Isolde Faramarzi

Formgivning: Ordförrådet AB

Omslagsbild: Lotta Sjöberg

Tryck: Lenanders Grafiska AB

Brotsförebyggande rådet, Enheten för kommunikation,

Box 1386, 111 93 Stockholm.

Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos

Wolters Kluwer, 106 47 Stockholm

Telefon 08-598 191 90, fax 08-598 191 91, e-post kundservice@wolterskluwer.se

Förord

En beslöjad kvinna blir spottad på av sin granne, ett asylboende blir nedklottat med främlingsfientliga budskap och en man blir hånad på internet för sin sexuella läggning. Det är exempel på händelser som kan förekomma i hatbrottsstatistiken.

Hatbrottsrapporten ger information om struktur och utveckling för de polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv. Rapporten inkluderar även årliga resultat från Nationella trygghetsundersökningen (NTU), vilket ger en bild av uppskattad nivå av utsatthet för hatbrott i befolkningen. I kapitlet om självrapporterad utsatthet ingår i år även resultat från Politikernas trygghetsundersökning (PTU) och Skolundersökningen om brott (SUB). Tillsammans kan sådana uppgifter vara till hjälp i exempelvis regeringens och rättsväsendets beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet.

I årets rapport har steg tagits för att renodla statistikprodukten, vilket innebär att kapitlet om hatbrottsarbete i Sverige har utgått. Avsnitt som är relevanta för läsningen av statistiken har flyttats till kapitlet Bakgrund. I kapitlet om kategorin andra antireligiösa hatbrott redovisas i år för första gången beslut över handlagda ärenden. Tidigare redovisades de tillsammans med kategorin kristofobiska hatbrott. I övrigt har inga större förändringar skett jämfört med förra årets rapport.

Rapportens författare är Carina Djärv och Ava Isolde Faramarzi, båda utredare på Brå.

Stockholm i december 2017

Erik Wennerström
Generaldirektör

Thomas Hvitfeldt
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	8
1. Inledning	13
2. Bakgrund	15
3. Metod	23
Självrapporterad utsatthet för hatbrott	23
Polisanmälningar med identifierat hatbrottsmotiv	26
4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott	36
Nationella trygghetsundersökningen	37
Politikernas trygghetsundersökning	42
Skolundersökningen om brott	47
5. Polisanmälda hatbrott– samtliga motiv	50
Utveckling av antalet polisanmälningar	51
Brottsstruktur	52
Brottsplats	53
Relation	54
Handlagda hatbrottsärenden	55
6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott	59
Utveckling av antalet polisanmälningar	60
Brottsstruktur	62
Brottsplats	64
Relation	65
Handlagda hatbrottsärenden	66
6A. Afrofobiska hatbrott	68
Utveckling av antalet polisanmälningar	69
Brottsstruktur	70
Brottsplats	72
Relation	72
Handlagda hatbrottsärenden	73

6B. Antiromska hatbrott	75
Utveckling av antalet polisanmälningar	77
Brottsstruktur	77
Brottsplats	79
Relation	79
Handlagda hatbrottsärenden	80
7. Antisemitiska hatbrott	82
Utveckling av antalet polisanmälningar	83
Brottsstruktur	84
Brottsplats	85
Relation	86
Handlagda hatbrottsärenden	86
8. Islamofobiska hatbrott	88
Utveckling av antalet polisanmälningar	89
Brottsstruktur	90
Brottsplats	91
Relation	92
Handlagda hatbrottsärenden	93
9. Kristofobiska hatbrott	94
Utveckling av antalet polisanmälningar	95
Brottsstruktur	95
Brottsplats	97
Relation	98
Handlagda hatbrottsärenden	98
10. Andra antireligiösa hatbrott	100
Utveckling av antalet polisanmälningar	102
Brottsstruktur	103
Brottsplats	104
Relation	105
Handlagda hatbrottsärenden	105

11. Hatbrott på grund av sexuell läggning	107
Utveckling av antalet polisanmälningar	108
Brottsstruktur	110
Brottsplats	112
Relation	113
Handlagda hatbrottsärenden	114
12. Transfobiska hatbrott	115
Utveckling av antalet polisanmälningar	117
Beskrivning av transfobiska hatbrott	117
13. Regional fördelning	120
Regional fördelning	121
Storstadskommuner	124
Kommuner	126
Referenser	128
Tabell- och figurförteckning	133
Tabeller	133
Figurer	135
Bilagor	139
Bilaga 1. Region- och kommuntabeller	140
Bilaga 2. Statistisk säkerhet	142
Bilaga 3. Korrigerade tabeller från Hatbrott 2015	150

Att tänka på vid läsning av anmälningsstatistiken med identifierade hatbrottsmotiv:

- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av anmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- På grund av avrundningar i tabellerna och figurerna summerar inte alltid andelarna i kolumnerna till exakt 100 procent.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Konfidensintervall indikerar om förändringar kan ha berott på slumpen i urvalet av anmälningar eller om de kan antas vara reella. Konfidensintervallet är särskilt viktigt att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4 eller i andra undersökningar om utsatthet.
- Flera faktorer påverkar om en hatbrottshändelse kommer med i statistiken:
  - Händelsen polisanmäls.
  - Möjligt hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälnans fritext.
  - Händelsen rör en brottskod som ingår i Brås urval, och rätt brottskod sätts på anmälan.
  - Fritexten innehåller något av de 390 sökord som Brå söker på.
  - Ett av motiven till händelsen motsvarar Brås definition av hatbrott (exempelvis ingår inte funktionshinder som motiv).
  - Händelsen bedöms som ett möjligt hatbrott av Brås utredare; till sin hjälp har de interna bedömningskriterier.
- Förändringar som nämns i texten är statistiskt säkerställda (95-procentigt tvåsidigt konfidensintervall) om inte annat anges.

Sammanfattning

Hatbrott 2016 redovisar statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott avseende år 2015 samt statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avseende år 2016.

Nationella trygghetsundersökningen

Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott vanligare än för övriga motiv

Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2016 utsattes uppskattningsvis 145 000 personer (1,9 procent av befolkningen) (16–79 år) för 255 000 främlingsfientliga hatbrott år 2015. Uppskattningsvis 47 000 personer (0,6 procent av befolkningen) utsattes för 81 000 antireligiösa hatbrott, och uppskattningsvis 23 000 personer (0,3 procent av befolkningen) utsattes för 45 000 homofobiska hatbrott.

Av de främlingsfientliga hatbroten är en högre andel av de utsatta män (56 procent män jämfört med 44 procent kvinnor). Könsfördelningen för utsatthet vid homofobiska hatbrott var jämn (50 procent av de utsatta var män och 50 procent var kvinnor). Även för antireligiösa hatbrott var könsfördelningen relativt jämn (53 procent män och 47 procent kvinnor).

Av de främlingsfientliga hatbroten uppgavs 17 procent ha polisanmälts. Av de homofobiska och antireligiösa hatbroten var motsvarande andel 11 respektive 26 procent.

För de homofobiska och antireligiösa motiven baseras siffrorna på mycket få respondenter, varför stora skillnader i andelar från ett år till ett annat inte är ovanliga. Statistiken bör därför tolkas med försiktighet.

Politikernas trygghetsundersökning

Enligt politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2017 utsattes 6,9 procent av Sveriges förtroendevalda för ett hatbrott i sin roll som politiker under 2016. Det var vanligast att utsättas för ett främlingsfientligt motiv (87 procent) följt av ett antireligiöst (45 procent). Sexuell läggning angavs som motiv av 17 procent av de hatbrottsutsatta politikerna, medan könsöverskridande identitet eller uttryck angavs som motiv av 13 procent.¹

Sett till andelen hatbrottsutsatta inom varje parti, det vill säga i förhållande till antalet svarande i respektive parti, framkommer att 12,5 procent av de förtroendevalda från Vänsterpartiet som deltog i undersökningen uppgav att de utsattes för ett hatbrott i sin roll som politiker under 2015. För Miljöpartiet var motsvarande andel 10,4 procent och för Socialdemokraterna 7,9 procent.

---

¹ Flera svarsalternativ var möjliga. Andelarna summerar därmed inte till 100 procent.

Kvinnliga politiker utsattes mer än manliga politiker för samtliga hatbrottsmotiv i undersökningen, även om skillnaderna var något mindre för främlingsfientliga hatbrott och då motivet avsåg sexuell läggning.

Utsattheten för främlingsfientliga hatbrott var högre bland politiker med utländsk bakgrund (8,2 procent jämfört med 5,8 procent). Däremot var utsattheten ungefär lika stor oavsett bakgrund vid antireligiösa hatbrott (3,0–3,2 procent) eller då motivet rörde sexuell läggning (1,2–1,4 procent). Avseende motivet könsöverskridande identitet eller uttryck uppgav politiker med svensk bakgrund en högre utsatthet (1 procent jämfört med 0,5 procent).

Skolundersökningen om brott

Enligt Skolundersökningen om brott (SUB) 2015 uppgav 5,8 procent av de tillfrågade eleverna i årskurs nio att de blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott, 2,8 procent att de blivit utsatta för antireligiösa hatbrott och 1,4 procent att de blivit utsatta för hatbrott på grund av sexuell läggning.

Det var vanligt att hatbrottsmotiven i undersökningen överlappade varandra. I undersökningen uppgav 1,8 procent att de blivit utsatta för både främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott. Det innebär att 64 procent av de som blivit utsatta för ett antireligiöst hatbrott har blivit utsatta för båda motiven. Andelen elever som uppgav att de blivit utsatta för både främlingsfientliga hatbrott och hatbrott på grund av sexuell läggning var 0,5 procent. Det innebär att en dryg tredjedel (36 procent) av de som utsattes på grund av sexuell läggning även utsattes för främlingsfientliga hatbrott. De som uppgav att de utsattes för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott samt hatbrott på grund av sexuell läggning var 0,2 procent.

Även upprepad utsatthet för hatbrott var vanligt bland eleverna i årskurs nio. Av de 5,8 procent som uppgav att de blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott uppgav drygt hälften (53 procent) att de blivit utsatta två eller flera gånger. Motsvarande andel upprepat utsatta var 46 procent för antireligiösa och 64 procent för brott som rör sexuell läggning.

Resultaten visade också att fler flickor än pojkar uppgett att de blivit utsatta för antireligiösa hatbrott och hatbrott på grund av sexuell läggning, medan fler pojkar uppgav att de blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott.

Polisanmälningar med identifierat hatbrottsmotiv

År 2016 uppskattades 6 415 anmälningar innehålla ett hatbrottsmotiv. Det är 8 procent färre än 2015 men fortfarande på en högre nivå än 2013 och tidigare. Samtliga kategorier med undantag för det transfobiska motivet uppvisade en lägre nivå 2016 jämfört med 2015.

Polisanmälningar med andra antiromska hatbrott och polisanmälningar med antisemitiska hatbrott minskade med 34 procent vardera jämfört med föregående år, och därefter följer det kristofobiska och islamofobiska motivet, som minskade med 26 respektive 21 procent.

Fördelningen av hatbrottsmotiv

Fördelningen av de olika hatbrottsmotiven var likartad 2016 jämfört med 2015. Under de senaste fem åren har andelen anmälningar med andra anti-religiösa motiv ökat med 4 procentenheter, medan andelen anmälningar med sexuell läggning som motiv har minskat med 4 procentenheter. Av anmälningarna med identifierat hatbrottsmotiv 2016 bedömdes:

- 72 procent (knappt 4 610 anmälningar) ha främlingsfientliga/rasistiska motiv
- 9 procent (drygt 550 anmälningar) ha sexuell läggning som motiv
- 7 procent (knappt 440 anmälningar) ha islamofobiska motiv
- 5 procent (knappt 290 anmälningar) ha kristofobiska motiv
- 4 procent (knappt 270 anmälningar) ha andra antireligiösa motiv
- 3 procent (drygt 180 anmälningar) ha antisemitiska motiv
- 1 procent (nästan 80 anmälningar) ha transfobiska motiv.

Brottstyp

För polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv år 2016 fördelade sig brottskategorierna för huvudbrottet enligt följande:²

- olaga hot/ofredande (43 procent)
- skadegörelse/klotter (16 procent)
- våldsbrott (13 procent)
- ärekränkning (12 procent)
- hets mot folkgrupp (10 procent)
- övriga brott (4 procent).
- olaga diskriminering (2 procent).

Sett över tid har fördelningen förändrats. Åren 2008–2012 låg andelen våldsbrott på 16–21 procent, medan andelen 2016 var 13 procent. Skadegörelse/klotter utgjorde förut ca 10 procent av anmälningarna, men har de senaste två åren utgjort 15 respektive 16 procent.

Fördelningen av de olika brottstyperna skiljer sig något mellan hatbrottsmotiven, men olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen vid samtliga motiv. Även för kristofobiska där skadegörelse/klotter varit vanligast tidigare.

Vid en jämförelse mellan motiven kan noteras att 2016 var andelen våldsbrott högre för andra antireligiösa hatbrott och hatbrott på grund av sexuell läggning. Även andelen ärekränkningar var högre då motivet rörde sexuell läggning, men också vid det antiromska och afrofbiska motivet. Hets mot folkgrupp var vanligare vid det antisemitiska motivet, medan olaga diskriminering var vanligare vid det antiromska motivet.

Brottsplats

Den vanligaste brottsplatsen år 2016 var en allmän plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (22 procent). I 12 procent av anmälningarna var brotts-

² Endast ett urval av alla brottstyper ingår. För en komplett förteckning, se den tekniska rapporten (Brå 2017e).

platsen i eller i nära anslutning till den utsattas hem, medan brott på internet, arbetsplats och kategorin övriga platser svarade för 9 procent vardera. Fördelningen av platser ser ungefär likadan ut som 2015, med undantag för andelen hatbrott på asylboenden som har ökat med 3 procentenheter, från 3 till 6 procent. Det innebär att polisanmälningar med hatbrottsmotiv där brottet begåtts på ett asylboende ökat från 1 procent år 2014 då kategorin infördes till att utgöra 6 procent två år senare. Ökningen gäller främst motiven främlingsfientliga/rasistiska och kristofobiska samt kategorin andra antireligiösa hatbrott. För kategorin andra antireligiösa och det kristofobiska motivet handlade det år 2016 i samtliga fall om hatbrott mellan personer som bor på asylboende eller mellan boende och personal, medan det för det främlingsfientliga motivet främst handlade om hatbrott som begicks mot befintliga eller planerade asylboenden.

En jämförelse mellan motiven visar att vissa brottsplatser var vanligare vid vissa motiv än andra. Exempelvis var arbetsplatser men även skolor vanligare vid de afrofobiska och de islamofobiska motivet, och asylboenden var vanligare vid det kristofobiska motivet och för kategorin andra antireligiösa hatbrott. I eller i nära anslutning till den utsattas hem var vanligare vid det antisemitiska motivet och internet var vanligare vid de antisemitiska och islamofobiska motiven.

Relation mellan gärningspersonen och den utsatta

I 50 procent av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar var gärningspersonen obekant för den utsatta. I 40 procent av fallen var gärningspersonen ytligt bekant med den utsatta (till exempel känd till namn eller utseende, en skolkamrat eller en kollega), och i 4 procent av anmälningarna var gärningspersonen en närstående.

Fördelningarna skiljer sig dock i viss mån åt mellan motiven, kopplat till den skiftande karaktären på de mer typiska hatbrotten för varje motiv. Exempelvis var andelen servicepersoner och grannar högre vid det antiromska motivet, andelen kunder/klienter högre vid det afrofobiska motivet, andelen släkt högre vid kategorin andra antireligiösa hatbrott och andelen skolkamrat högre vid hatbrott på grund av sexuell läggning.

Handlagda hatbrott

Av samtliga polisanmälningar med identifierat hatbrottsmotiv som anmäldes 2015 och som handlades till och med den 31 maj 2017 personupplärdades 4 procent. Med personuppläring menas att en person kunde bindas till brottet via åtalsbeslut, meddelat strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Personuppläringen var högre vid anmälningar med afrofobiska motiv (7 procent) och lägre vid kristofobiska och andra antireligiösa motiv (2 procent). Variationen av personuppläring mellan olika motiv kan till viss del bero på skillnader i brottsstrukturen i anmälningarna, såsom typ av brott, brottsplats och relation mellan gärningspersonen och den utsatta.

Nästan hälften (49 procent) av anmälningarna lades ned efter utredning medan något färre (47 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts. Polis och åklagare har under vissa förutsättningar

möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (FU-begränsning), vilket skedde efter utredning i 3 procent av fallen, medan 5 procent FU-begränsades i samband med direktavskrivning. Den 31 maj 2017 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning. Sammantaget inleddes en utredning i 53 procent av ärendena.

1. Inledning

I mitten av 1980-talet sågs en markant ökning av antalet brott med främlingsfientliga och rasistiska inslag i Sverige.³ Det bidrog till att regeringen i mitten av 1990-talet deklarerade att rättsväsendet skulle prioritera främlingsfientliga brott, vilket är en bakgrund till att rättsväsendet nu ser särskilt allvarligt på när det finns sådana motiv till brottet.

Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas [...] om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.⁴

Regeringen och rättsväsendets myndigheter har sedan dess på olika sätt verkat för att främja arbetet mot hatbrott, och hatbrott är ett fenomen som numera uppmärksammas av medierna och samhället i stort. Polismyndigheter runt om i landet har genom åren genomfört insatser för att öka kunskapen om hatbrott, både internt och bland allmänheten.

I denna rapport presenteras Brås hatbrottsstatistik, vilken består av resultat från olika självrapporteringsundersökningar⁵ och statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. Ett av de främsta syftena med rapporten är att ge information om struktur och utveckling för de polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv. Rapporten inkluderar även årliga resultat från Nationella trygghetsundersökning (NTU), vilket ger en bild av uppskattad nivå av utsatthet för hatbrott i befolkningen. I kapitlet om självrapporterad utsatthet ingår i år även resultat från Politikernas trygghetsundersökning (PTU) och Skolundersökningen om brott (SUB). Ett annat syfte är att bistå rättsväsendet med underlag som kan användas vid kunskapsinventering på området och vid beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet. Rapporten syftar även till att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området samt att följa Sveriges internationella åtaganden att rapportera om hatbrott.⁶

Rapporten är ett underlag som tillsammans med studier och forskning i övrigt kan ge en bättre bild av situationen avseende hatbrott i Sverige. Rapporten

³ Säkerhetspolisen (1997, s. 1).

⁴ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p. Sexuell läggning var initialt inte inskriven i lagtexten, utan tillkom vid en ändring år 2002.

⁵ Nationella trygghetsundersökningen (NTU) årligen samt med några års mellanrum Politikernas trygghetsundersökning (PTU) och Skolundersökningen om brott (SUB).

⁶ Sverige rapporterar hatbrottsstatistik till Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) som tillhör Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

riktar sig till alla som vill veta mer om hatbrott, såväl regering, riksdag och rättsväsende som allmänhet, intresseorganisationer, medier och forskare.

Rapporten är även att betrakta som en årsbok för hatbrottsstatistiken med en sammanställning över de brott som har anmälts till polisen och som har identifierats som hatbrott av Brå. Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv kan exempelvis ge en skattad uppfattning om:

- vilket motiv och vilken brottstyp som förekommer i anmälningarna
- struktur och utveckling av polisanmälda hatbrott
- var brotten begås (brottsplats)
- relation mellan gärningsperson och utsatt person
- handläggningsbeslut för huvudbrottet i de anmälningar som Brå har identifierat.

Statistiken är en sammanställning över de brott som har anmälts till polisen och som har identifierats som hatbrott av Brå. I likhet med tidigare år, och för att ytterligare belysa variationen av hur hatbrott kan yttra sig, inkluderas illustrerande exempel som är baserade på polisanmälningarnas fritexter.⁷

För att bedöma om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv utgår hatbrottsutredaren på Brå från en rad kriterier som finns uppställda i en kodningsmanual. Bedömningen baseras på det som framkommer i polisanmälans samtliga fält, och där utgör fritexten den viktigaste informationskällan. Förutom det som framkommer om själva händelsen baseras bedömningen på den utsattas upplevelse av händelsen, anmälningsupptagarens uppfattning och den information hatbrottsutredaren på Brå har om händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

---

⁷ Samtliga exempel är typfall, varför namn och platser är påhittade.

2. Bakgrund

Hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv har kartlagts sedan början av 1990-talet.⁸ Sedan Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säkerhetspolisen (Säpo) år 2006 har motiven utökats och fokus har lagts på att ge en mer detaljerad beskrivning av de hatbrott som identifieras i polisanmälningarna.⁹

Vad är ett hatbrott?

Den typ av brott som vi i dag kallar hatbrott har alltid förekommit. Tidigare var emellertid den brottsliga gärningen i centrum, inte motivet bakom. En händelse som vi i dag troligtvis skulle beskriva som ett hatbrott kunde förr beskrivas som ”en attack mot svarta skolbarn” eller ”skadegörelse mot judiska butiksinnehavare”. Samhällets intresse för motivet bakom den här typen av brott, och för att samla de brottsliga uttrycken för intolerans under ett samlat begrepp, ledde till att begreppet *hate crime* började dyka upp i USA och England på 1980- och 1990-talet.¹⁰ I Sverige var det kriminologen Eva Tiby som introducerade begreppet hatbrott genom sin forskning.¹¹

I Sverige finns det tre lagrum som tillsammans sätter ramarna för vad hatbrott är: hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och straffskärpningsregeln.¹² Det sistnämnda anger att alla brott kan vara ett hatbrott om motivet har varit att kränka på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.¹³ Hatbrott är följaktligen ett samlingsbegrepp och inte ett specifikt brott.

Variationen mellan olika länder är stor när det gäller vilka motivgrunder som ingår i begreppet hatbrott. Funktionshinder, politisk åskådning, kön och ålder ingår som motivgrunder i vissa länder men inte i andra, exempelvis Sverige. Samtidigt ingår sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck som motivgrund i Sverige, men inte i vissa andra länder.

Inom den samlade forskningen, både nationellt och internationellt, brukar det påpekas att det saknas en vedertagen definition av hatbrott,¹⁴ något som är vanligt vid studier av sociala fenomen. Det är inte heller ovanligt att arbets-

---

⁸ Säkerhetspolisen (2001, s. 1).

⁹ Motiven som nu ingår är främlingsfientliga/rasistiska, afrofobiska, antiromska, antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska, andra antireligiösa, sexuell läggning och transfobiska.

¹⁰ Hall (2005, s. 4).

¹¹ Se vidare i Tiby (1999).

¹² Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp), BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering) och BrB 29 kap. 2 § 7 p (straffskärpningsregeln).

¹³ ”Annan liknande omständighet” kan enligt förarbetena exempelvis röra personer som är utsatta på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck. (Prop 2001/02:59, s. 48f)

¹⁴ Granström et al. (2016).

definitionen skiftar inom ett visst land,¹⁵ såsom i Sverige där definitionen har skiljt sig något mellan rättsväsendets myndigheter. År 2014 fick dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att, i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå, verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott. Uppdraget, som återrapporterades till regeringen i februari 2015, presenterade en överenskommelse mellan berörda myndigheter som fastställer att hatbrott utgörs av de tre lagrummen: hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och straffskärpningsregeln. Den redovisade beskrivningen är en gemensam grund att stå på. Brås synpunkter finns noterade i polisens slutrapportering till regeringen.¹⁶

I denna rapport operationaliseras begreppet hatbrott på följande sätt:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck¹⁷ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Begreppet hatbrott väcker frågor om huruvida brottsmotivationen ligger i hat gentemot andra, eller om det snarare handlar om kriminella uttryck för fördomar. I exempelvis England och Wales, har polisen börjat använda begreppet *biased motivated crime*, fördomsbrott, i stället för hatbrott. Men inte heller det begreppet är oproblemiskt, eftersom även begreppet fördom behöver definieras i denna kontext, och begreppet riskerar att ha en bredare betydelse än vad som egentligen avses när det talas om *hatbrott*.¹⁸

Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i begreppet hatbrott – om det bör heta hatbrott – råder det internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. För individen innebär brottet ett angrepp mot hans eller hennes identitet och värdighet. Det kränker dessutom dubbelt genom att skapa otrygghet och rädsla, inte bara hos den utsatta personen utan även inom den befolkningsgrupp vars identitet gärningspersonen har angripit.¹⁹

Att synliggöra hatbrott genom att sätta siffror på det

Hatbrottsstatistiken är viktig, eftersom den synliggör en annars svårfångad brottslighet som på grund av sitt motiv får betraktas som ett angrepp mot människors lika värde. Den ger även en bild av strukturen på hatbrottsligheten, så som den fångas i polisanmälningarna.

Det är svårt att mäta eller få en heltäckande uppfattning om all brottslighet i samhället. Hatbrott är extra svåra att fånga eftersom det inte finns ett specifikt eller definierat *brott* i brottsbalken som heter hatbrott. Hatbrott har ingen egen brottskod och de definieras av gärningspersonens motiv, det vill säga attityder och åsikter, i stället för objektiva kriterier. Vidare drabbar hatbrott människor som oftast befinner sig i en utsatt situation eller i minoritet i samhället, och

¹⁵ Petrosino (2003, s. 10), Hall (2013, s. 4).

¹⁶ Polisen (2015, s. 14f).

¹⁷ För resonemang om termen "könsöverskridande identitet eller uttryck", se kapitel 12 om *Transfobiska hatbrott*.

¹⁸ Hall (2005, kap. 1).

¹⁹ Gerstenfeld (2003, s. 18).

som av därtill kopplade skäl kan ha svårt att känna till sina rättigheter eller drar sig för att ha myndighetskontakt för att exempelvis anmäla utsatthet för brott. Enligt svensk lag får heller inga allmänna register föras över människors etnicitet, religiösa tillhörighet eller sexuella läggning, varför det är svårt att uppskatta storleken på de grupper av människor som omfattas av hatbrottsmotiven eller att genomföra mer omfattande riktade undersökningar.

Hatbrottsrapporten synliggör därför en brottslighet som, trots att den innebär en allvarlig brist på respekt för grundläggande mänskliga rättigheter, i annat fall riskerar att förbli ouppmärksam.

Motiv som ingår i Sveriges hatbrottsstatistik

Rapporten inleder med resultat från upp till tre självrapporteringsstudier.²⁰ De motiv som ingår i respektive självrapporteringsstudie skiljer sig något från de motiv som ingår i statistiken över polisanmälningar med identifierat hatbrottsmotiv.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) redovisar hatbrott med följande motiv:

- främlingsfientliga
- homofobiska
- antireligiösa.

Politikernas trygghetsundersökning (PTU) redovisar hatbrott med följande motiv:

- främlingsfientliga
- antireligiösa
- sexuell läggning
- könsöverskridande identitet eller uttryck.

Skolundersökningen om brott (SUB) redovisar hatbrott med följande motiv:

- främlingsfientliga
- antireligiösa
- sexuell läggning (nytt för 2016).

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv redovisar hatbrott med följande motiv:

- främlingsfientliga/rasistiska
  - afrofbiska
  - antiromska
- antisemitiska
- islamofobiska
- kristofobiska
- andra antireligiösa
- sexuell läggning
- transfobiska.

²⁰ NTU ingår årligen, PTU ingår vartannat år, SUB ingår var tredje år.

Tillsammans utgör dessa delar den svenska hatbrottsstatistiken.

I en internationell jämförelse omfattar den svenska statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv fler motiv än motsvarande statistik i de flesta andra länder.²¹ De motiv som redovisas i den svenska statistiken är de som nämns i de lagrum som utgör ramen för begreppet hatbrott i Sverige.²² Några länder inkluderar dock andra motiv än vad Sverige redovisar, såsom funktionsnedsättning, politisk åskådning, ålder och kön. Avseende hatbrottet olaga diskriminering finns ett bredare civilrättsligt skydd mot diskriminering i diskrimineringslagen. I det civilrättsliga skyddet ingår, utöver hatbrottsmotiven, även bland annat ålder, kön och funktionsnedsättning.²³

De teoretiska möjligheterna att konstruera underkategorier i hatbrottsstatistiken är obegränsade, men frågan som måste ställas är nyttan av och möjligheterna till att särredovisa polisanmälda hatbrott utifrån de olika motivgrunderna samt vilken efterfrågan som finns. De motiv som ingår i Brås hatbrottsstatistik är dels etablerade sedan tiden då Säkerhetspolisen ansvarade för statistiken, dels framtagna i samarbete med statistikens målgrupper.

Bruket av vedertagna teoretiska begrepp

Vissa motiv inom hatbrottsstatistiken är kopplade till begreppet ”anti” (till exempel antisemitism) medan andra motiv är kopplade till begreppet ”fobi” (till exempel islamofobi). Det är värt att notera att begrepp med suffixet -fobi inte avser fobier i traditionell mening, då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att behöva undvika eller komma bort från det som utlöser rädsla eller starkt obehag. Fobi har i detta sammanhang i stället fått en överförd, metaforisk betydelse. Diskussioner om betydelsen och bruket av begrepp som innehåller dessa prefix och suffix pågår ständigt. De begrepp som Brå använder i denna rapport är antingen vedertagna begrepp, eller begrepp som har tagits fram i samråd med berörda intresseorganisationer. Begreppen definieras i inledningen till respektive kapitel.

Definitionen av hatbrott förändrades 2008

Vad som är ett typiskt hatbrott påverkas av hur hatbrott som begrepp definieras och konstrueras. Definitionen bakom statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgår från motivet till brottet, det vill säga att gärningspersonen i handling gett uttryck för fientlighet eller motvilja på grund av föreställningar om hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, oavsett vem eller vilka som utsätts för brotten.

År 2008 utökade Brå definitionen av vem som kan utsättas för och vara gärningsperson vid ett hatbrott. Utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter samt antisemitiska, islamofobiska²⁴ och homofobiska hatbrott utvidgades

²¹ Sverige är exempelvis det enda land som till ODIHR (som är en del av OSSE) varje år redovisar samtliga motivgrunder som de efterfrågar.

²² Se kapitel 2, *Vad är ett hatbrott?*

²³ Diskrimineringslag (2008:567). Där specificeras även könsöverskridande identitet eller uttryck, liksom ett antal ytterligare diskrimineringsgrunder.

²⁴ Islamofobiska hatbrott inkluderades av Brå år 2006. När Brå tog över hatbrottsstatistiken av Säpo år 2006 ingick endast främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska hatbrott.

definitionen till att även inkludera främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoritetsgruppen, kristofobiska hatbrott, andra antireligiösa hatbrott, bi- och heterofobiska hatbrott och transfobiska hatbrott. Sedan dess inkluderas även personer som kan uppfattas representera olika grupper eller frågor som berör hatbrott, exempelvis journalister, beslutsfattare eller besökare på olika event. Detta stämmer överens med hur straffskärpningsregeln²⁵ i brottbalken, är utformad. Straffskärpningsregeln aktualiseras ofta vid hatbrott som riktas mot minoritetsgrupper, men den kan lika väl tillämpas exempelvis om en person angrips för att den är av svensk härkomst.

Att anmäla ett hatbrott eller inte

Varje dag begås hatbrott som aldrig kommer till rättsväsendets kännedom. Benägenheten att anmäla ett hatbrott kan påverkas av ett flertal faktorer. Exempelvis minskar benägenheten om den utsatta personen

- själv inte definierar en händelse som ett hatbrott eller som brottslig
- bedöma händelsen som trivial i stället för allvarlig
- känner skam och inte vill medge utsatthet
- är rädd för eventuella repressalier från gärningspersoner
- är rädd för att bli ytterligare utsatt eller för sekundär viktimisering (efter själva brottstillfället) inom rättsväsendet, genom att exempelvis inte bli tagen på allvar eller inte bli trodd²⁶
- antar att även om brottet anmäls så leder det inte till något.

För homofobiska och bifobiska hatbrott kan det vidare handla om att den utsatta personen inte är öppen med sin sexuella läggning och befärar att en anmälan kan leda till att den avslöjas för utomstående. Vid främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan det finnas rädsla för att bli identifierad som en person utan uppehållstillstånd och bli utvisad ur landet.²⁷ Dessutom kan ett problem vara att det inom rättsväsendet inte finns, eller att den utsatta är osäker på om det finns, tillräckligt med kunskap och resurser för att hantera språkskillnader.²⁸

Med inriktning på hur de utsatta upplever att rättsväsendets myndigheter bemöter dem, publicerade Brå 2008 en rapport om diskriminering i rättsprocessen och missgynnande av personer med utländsk bakgrund.²⁹ Resultaten visade att det inom rättsväsendets samtliga led finns generaliserande föreställningar om minoritetsgrupper. Det leder till att personer med utländsk bakgrund³⁰ inte alltid får samma behandling som personer med svensk bakgrund i en liknande situation. Aktörer från rättsväsendet som deltog i Brås studie gav exempel på att vissa minoritetsgrupper kan missgynnas mer än andra. Särskilt utsatta för stereotypa föreställningar inom rättsväsendet var romer, östeuropéer, muslimer och mörkhyade personer. En person som väljer att inte anmäla

²⁵ BrB 29 kap. 2 § 7 p.

²⁶ Berk et al. (2003, s. 55) och Tiby (1999, s. 19).

²⁷ Gerstenfeld (2003, s. 54).

²⁸ Brå (2008, s. 74–81).

²⁹ Brå (2008).

³⁰ Brå (2008, s. 7). Förutom utländsk bakgrund inkluderas inhemska etniska minoriteter (till exempel romer) eller religiösa minoriteter (till exempel muslimer).

kan alltså ha blivit illa bemött av rättsväsendets aktörer vid tidigare tillfällen, antingen i Sverige eller i ett annat land.³¹

Även andra faktorer kan påverka benägenheten att anmäla. Exempelvis kan det vara lättare att anmäla en okänd gärningsperson än någon bekant eller någon som den utsatta med stor sannolikhet kommer att träffa på i vardagen. Anonymiteten i storstäder och bristen på anonymitet på mindre orter kan därför påverka anmälningsbenägenheten.³²

Likaså påverkas anmälningsbenägenheten av om samfund, ledare eller intresseorganisationer av olika skäl förespråkar anmälningar eller avråder människor från att anmäla. Exempelvis kan en organisation uppmana till att anmäla för att synliggöra utsattheten, medan en annan organisation kan avråda på grund av upplevelsen att en anmälan inte leder till något, eller för att organisationen befarar att om utsattheten uppmärksammas kan det förvärra situationen för den utsatta personen eller för den grupp som personen tillhör.

Alla faktorer som har beskrivits kan påverka hur stor andel av utsattheten för hatbrott som anmäls till polisen.

Hatincidenter och hatbrott

Hatbrottsforskningen skiljer ofta mellan hatincidenter och hatbrott. Med hatincidenter avses händelser som rapporteras till polis och som de utsatta eller andra (exempelvis polisen som tar emot anmälan) uppfattar innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv. Det betyder dock inte att händelsen behöver utgöra ett brott i juridisk mening.³³ Efter utredning kan det visa sig att så inte var fallet, eller att det inte går att bevisa att händelsen var ett brott, så att utredningen läggs ned. Med hatbrott i sin tur avses konstaterade brottsliga händelser som begås mot personer på grund av ett visst hatbrottsmotiv,³⁴ något som egentligen kan konstateras först i domstol.

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bygger på händelser som har anmälts till polisen. Eftersom anmälningarna inte följs genom rättskedjan till domslut kan incidenter och brott inte särskiljas, utan båda kategorierna ingår i statistiken. Genomgående i rapporten används ändå begreppet hatbrott.

Hatbrott genom rättskedjan

Även om ett hatbrott anmäls till polisen finns det aspekter som kan medföra att det anmälda brottet inte leder till att en person blir lagförd för hatbrott. Ett brott kan anmälas, men för att det ska registreras som ett hatbrott måste även hatbrottsmotivet identifieras. Uppfattningen om vilka omständigheter som indikerar ett möjligt hatbrott och hur starkt de indikerar det kan skilja sig

³¹ I en rapport från Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007, s. 46) där 33 ungdomar och unga vuxna med afrikansk bakgrund intervjuas om bland annat anmälan av rasism och diskriminering, påpekas att det finns ett flertal upplevelser av att det är meningslöst att anmäla brott till polisen, främst för att förtroende saknas för polisen och för att man är rädd för att inte bli trodd.

³² För en utförligare beskrivning av anmäld respektive faktisk brottslighet, anmälningsbenägenhet och mörkertal, se Brå (2006, s. 66–70).

³³ Hall (2005, s. 11–13).

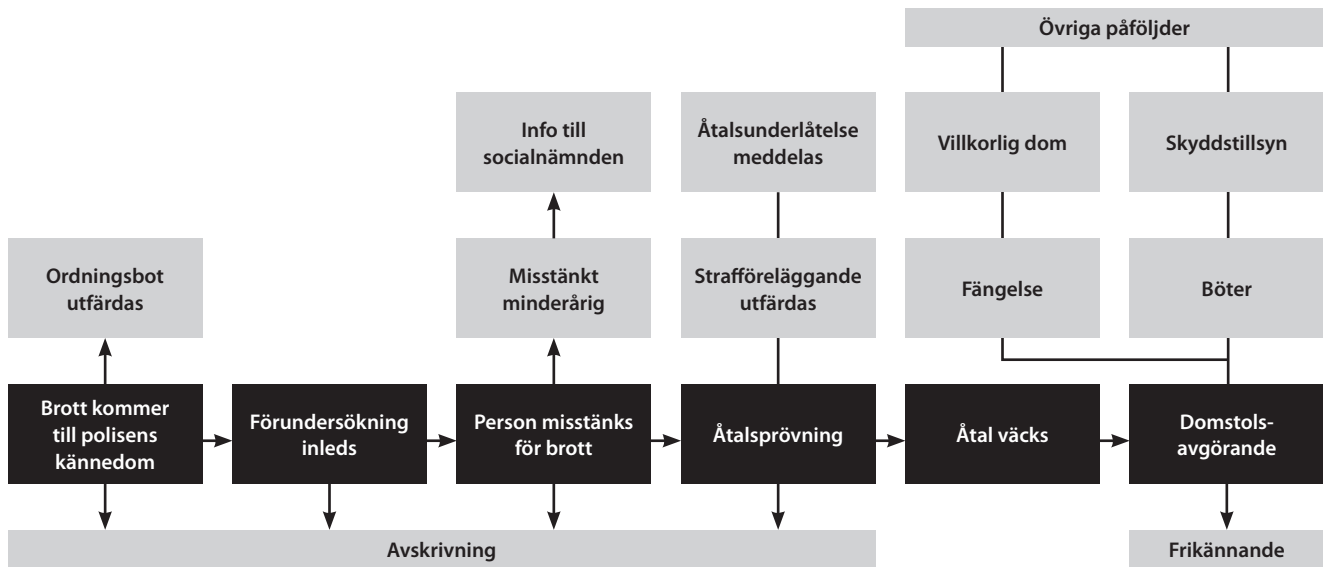
³⁴ Gerstenfeld (2003, s. 66) och Tiby (1999, s. 2).

åt mellan anmälningsmottagande, åtalande och dömande myndigheter.³⁵ Det beror till stor del på att myndigheterna i rättskedjan har olika uppdrag och därför behöver förhålla sig olika till hur vitt hatbrottsbegreppet kan tolkas.³⁶

Polisen tar emot en hatbrottsanmälan och utreder det underliggande brottet (till exempel olaga hot) samt om det finns ett *möjligt* hatbrottsmotiv till brottet. Åklagaren har en dubbel position. I utredningsfasen utreds brottet och huruvida det finns ett *möjligt* hatbrottsmotiv. Vid en viss punkt intar åklagaren dock positionen som den åtalande parten och behöver då beakta om bevisningen är tillräcklig för att *styrka* ett hatbrottsmotiv. Domstolen i sin tur behöver beakta om det är *ställt utom rimligt tvivel* att gärningspersonen är skyldig till brottet *samt* hade ett hatbrottsmotiv till det.³⁷ (Se figur 2.1 för beskrivning av flödet i rättskedjan.)

Skillnaden mellan redovisningsmåttan *anmälda brott* och *personuppklarade brott*,³⁸ kan alltså till viss del förklaras av detta, vid sidan av brottstyper och brottsstrukturen av den enskilda händelsen.

Figur 2.1 Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

³⁵ Tiby (2007, s. 7).

³⁶ Tiby (2007, s. 7). Tiby beskriver hur polisen, som är först i rättskedjan, måste arbeta utifrån en vid definition av hatbrott för att erhålla medborgarnas legitimitet. I senare led i rättsväsendet, som i domstolen, måste dock godtagbara bevis framställas.

³⁷ En ytterligare aspekt är huruvida straffskärpningsregeln tillämpats, något som i dag är svårt att följa upp. För att kunna göra det måste polisen uppmärksamma motivet och underrätta åklagaren om att straffskärpningsregeln ska tillämpas, vilket åklagaren då måste ange i stämningsansökan. Domstolen behöver därefter i domslutet ange om straffskärpningsregeln tillämpats, något som den inte är skyldig att göra.

³⁸ Och i förlängningen *lagförda brott*, även om det mättet i dagsläget inte kan redovisas. Vid en undersökning genomförd av Brå (2002, s. 6–7) följdes alla hatbrott som anmäldes år 2000, från anmälan till tingsrättsdom. Av närmare 4 300 anmälda hatbrott lades nästan nio av tio ned, och av de 8 procent (360 hatbrott) som ledde till åtal åberopade åklagaren straffskärpningsregeln i 42 fall. I domstolarna skärptes straffet för 46 hatbrott. Det fanns dock ingen enhetlig praxis för hur domstolarna tillämpade straffskärpningsregeln.

Begränsade möjligheter i dagsläget att följa hatbrott genom rättskedjan

Områden som är relativt outforskade är hur genomströmningstider för hatbrottsärenden i rättskedjan ser ut jämfört med ärenden *utan* ett straffskärpande motiv, samt vad som händer med anmälda hatbrott senare i rättskedjan.³⁹ I denna rapport följs polisanmälningarna fram till polisens och åklagarnas handläggningsbeslut.⁴⁰ Statistik över handlagda brott redovisas i varje motivkapitel. Majoriteten av de personupplärade anmälningarna där Brå identifierat ett hatbrottsmotiv leder till åtalsbeslut, men hur många av åtalsbesluten som senare i domstol resulterar i fällande dom och straffskärpning vet vi inte. Huruvida polis och åklagare har tagit hänsyn till ett möjligt hatbrottsmotiv i sin bedömning eller utredning av dessa anmälningar går heller inte att svara på utifrån statistiken, eftersom det är Brå som har identifierat motiven i anmälningarna.

Studier har visat att straffskärpningsregeln sällan omnämns i en dom och att det sällan går att utläsa i domskälen om hatbrottsaspekten har beaktats och lett till strängare straff.⁴¹ Sådana studier är krävande att genomföra, eftersom det i dag inte på ett enkelt sätt går att följa ärenden i rättskedjan. Exempelvis byts ärendenumret ut när ärendena överlämnas mellan polis, åklagare och domstol. Detta är något som samtliga myndigheter inom rättsväsendet arbetar med att utveckla och i framtiden kommer det leda till att det blir lättare att följa ärenden genom hela rättskedjan,⁴² en utveckling som Brå hoppas kunna utnyttja även avseende hatbrottsstatistik.

³⁹ Forskaren Eva Tiby har för Forum för levande historia (2006a) följt homofobiska hatbrott från anmälan till dom. I en tidigare studie på Brå (2002) har även samtliga anmälda brott år 2000 följts fram till tingsrättsdom.

⁴⁰ Uppföljningen sker drygt ett år efter utgången av det undersökta året.

⁴¹ Forum för levande historia (2006a) och Brå (2002). Se även Åklagarmyndigheten (2016). Åklagarmyndighetens granskning av den egna myndighetens handläggning av hatbrott visade bland annat att det var svårt att utläsa betydelsen av hatbrottsmotivet för domstolarnas påföljdsval och straffmätning, eftersom detta sällan framgick av domskälen.

⁴² Regeringen, Justitiedepartementet (2014).

3. Metod

I det här kapitlet ges en översiktlig beskrivning av den metod som ligger till grund för statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. Utöver polisanmälningar redovisas år 2016 även utsatthet för hatbrott enligt självrapporteringsstudierna Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Politikernas trygghetsundersökning (PTU) och Skolundersökningen om brott (SUB). En mer omfattande och detaljerad beskrivning ges i en fristående teknisk rapport.⁴³

Skillnad i definitioner av hatbrott mellan undersökningarna

Resultaten från självrapporteringsundersökningarna NTU, PTU och SUB och statistiken över polisanmälningar med hatbrottsmotiv kan inte jämföras rakt av. Självrapporteringsstudierna ger en bild av utsattheten i befolkningen, medan anmälningarna enbart mäter det som kommer till polisens kännedom och där Brå har identifierat ett möjligt hatbrottsmotiv. Det bör även noteras att definitionen av hatbrott skiljer sig något mellan dessa undersökningar, varför följande omständigheter kan vara bra att tänka på.

I NTU, PTU och SUB ingår endast frågor om utsatthet bland enskilda individer och i statistiken över polisanmälningar ingår brott begångna mot såväl enskilda individer som grupper, organisationer och allmän egendom.

I statistiken över polisanmälningar kan hatbrottet bero på antingen att den utsatta personen har en viss egenskap (exempelvis är muslim), att gärningspersonen kan uppfatta eller tro att den utsatta har det, eller att gärningspersonen kan anse att den utsatta representerar en grupp med den egenskapen. I NTU och SUB efterfrågas om personen *har* utsatts på grund av en egenskap som personen har eller som gärningspersonen upplever att denna har. I NTU och SUB ingår således inte fall där en person ansetts *representera* en grupp som har en viss egenskap. I PTU efterfrågas om personen *i egenskap av politiker* har utsatts antingen på grund av gärningspersonens uppfattning om en viss egenskap som personen har, eller för att denna anses representera en grupp med den egenskapen. I PTU ingår följaktligen representanter, och dessutom tillkommer dimensionen att den utsatta ska ha utsatts i sin roll som politiker, inte som privatperson.

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

I rapporten redovisas uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån NTU, PTU och SUB. För en utförlig beskrivning av metoden för dessa

---

⁴³ Brå (2017e, Hatbrott), Brå (2017b, NTU), Brå (2017d, PTU) och Brå (2016c, SUB).

undersökningar hänvisas till respektive undersöknings tekniska rapport.⁴⁴ En kortare beskrivning av metoden ges även i den tekniska rapporten för hatbrottsstatistiken.⁴⁵

Nationella trygghetsundersökningen

NTU är en självrapporteringsundersökning där ett urval av befolkningen i åldern 16–79 år tillfrågas om utsatthet för ett tiotal brottstyper. För brottstyperna personrån, misshandel, hot och trakasserier⁴⁶ ställs uppföljningsfrågor om huruvida den utsatta upplever att det fanns någonting främlingsfientligt, homofobiskt eller antireligiöst i motivet till händelsen.⁴⁷ Frågorna som ställs är följande:

Upplever du att det fanns något främlingsfientligt i motivet? Med främlingsfientlighet menas här att man utsattes för att man har en annan etnisk bakgrund.

Upplever du att det fanns något om din religion i motivet? Med det menas att man utsattes för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) religiös (eller ha en annan religion än gärningspersonen).

Upplever du att det fanns något homofobiskt i motivet? Med homofobiskt menas här att man utsattes för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) homo-, bi-, eller transperson.⁴⁸

Redovisningen från NTU ett visst år (exempelvis NTU 2016) avser utsatthet under det närmast föregående året (i det här exemplet 2015). För statistik över ålders- och könsfördelning behöver dock tre år slås samman för att få en redovisningsbar population.

Politikernas trygghetsundersökning

PTU är en självrapporteringsundersökning där samtliga ordinarie ledamöter i kommun-, landstings- och regionfullmäktige samt riksdag tillfrågas via webb- eller postenkät om sin utsatthet i rollen som förtroendevald.⁴⁹ Endast webbenkäten inkluderar frågan om utsatthet för hatbrott.

Det övergripande syftet med PTU är att mäta omfattning, utveckling och konsekvenser av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda samt att fungera som kunskapsunderlag vid utarbetande av insatser för att förhindra eller begränsa utsattheten.⁵⁰

Vid datainsamlingen till PTU ingår en fråga om utsatthet för hatbrott. I webbenkäten är frågan placerad så att respondenterna redan har svarat jakande på

⁴⁴ Brå (2017b, NTU), Brå (2017d, PTU) och Brå (2016c, SUB).

⁴⁵ Brå (2017e).

⁴⁶ Med trakasserier avses en serie händelser, återkommande av en och samma person eller personer under året. Varje serie räknas som en trakasserihändelse. Trakasserier behöver inte utgöra ett brott. Om de utgör brott rubriceras de enligt gällande brottsrubricering i brottsbalken, exempelvis hot, ofredande och hemfridsbrott. Enligt senaste NTU:s tekniska rapport: "... vars motsvarighet i brottsbalken huvudsakligen är ofredande".

⁴⁷ Brå (2017b, s. 17, 29-30, 37, 42-43 i frågeformuläret).

⁴⁸ Svarsalternativen för frågorna är *Ja*, *Nej*, *Vet ej* eller *Vill ej svara*.

⁴⁹ Brå (2017c).

⁵⁰ Brå (2017c, s. 7).

att de har utsatts för hot, våld eller trakasserier i sin roll som politiker. Frågan är formulerad på följande sätt:

Upplever du att någon av de händelser du utsatts för som politiskt förtroendevald under föregående år kan ha att göra med förövarens/ förövarnas negativa eller fiendliga uppfattning om ...

... Hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund

... Religionstillhörighet

... Sexuell läggning

... Könsöverskridande identitet eller uttryck.

Det är möjligt att ange flera svarsalternativ. I de fall flera motiv har angetts går det dock inte att utläsa om motiven avser samma händelse eller olika händelser under året. Med anledning av den generellt ställda frågan är det dessutom inte möjligt att urskilja vilken typ av händelser utsattheten avser. Notera även att undersökningen mäter förtroendevalda politiker som har utsatts för hatbrott i sin roll som politiker. Dock kan utsattheten dels grunda sig i egenskaper som de själva har, eller uppfattas ha av gärningspersonen, dels grunda sig i de frågor som de engagerar sig politiskt i.⁵¹ Det går inte att utifrån den här undersökningen se vilken av aspekterna som legat till grund för utsattheten.

Skolundersökningen om brott

SUB är en självrapporteringsundersökning där ett urval av elever i nionde klass tillfrågas om bland annat utsatthet för brott. Det övergripande syftet med undersökningen är att beskriva utvecklingen av andelen unga som deltagit i brott eller andra avvikande beteenden samt beskriva utvecklingen av andelen unga som utsatts för brott. Vid datainsamlingen 2012 tillkom en fråga om utsatthet för hatbrott på grund av svensk/utländsk bakgrund och utsatthet för hatbrott på grund av religion. I datainsamlingen för 2015, som redovisas i denna rapport, frågades om ytterligare två motivgrunder. Frågan är formulerad enligt följande:

Har någon enligt din uppfattning utsatt dig för brott någon gång under de senaste 12 månaderna på grund av:

... din svenska eller utländska bakgrund?

... din religion?

... din sexuella läggning?

Hatbrott på grund av sexuell läggning är en ny kategori från och med SUB 2015. Det tillfrågades även om utsatthet för könsidentitet,⁵² med en tillhörande förklaring av vad som avsågs med begreppet.⁵³ Efter analys av resultaten är dock bedömningen att begreppet könsidentitet troligen har tolkats vidare än vad som är syftet. Frågan utgår därför.

⁵¹ Notera att politisk åskådning inte ingår som motivgrund i straffskärpningsregeln (BrB 29 kap. 2 § 7 p).

⁵² Begreppet som användes var könsidentitet eftersom bedömningen efter test vid frågekonstruktionen var att könsöverskridande identitet eller uttryck var för svårt att förstå för elever i nionde klass.

⁵³ Under frågan i enkäten stod följande förklaring: Könsidentitet handlar om vilket kön man själv känner sig som. Det kan vara att man känner sig som en kille, tjej, både och eller inget av det. Könsidentiteten är inte kopplad till vilken kropp eller sexuell läggning man har, utan vilket kön man känner att man tillhör.

Det är möjligt att ange flera motiv. I de fall flera motiv har angetts går det dock inte att utläsa om motiven avser samma händelse eller olika händelser. Svarsalternativen för frågorna är Nej, Ja, 1 gång och Ja, 2 gånger eller flera. Det innebär att undersökningen kan mäta upprepad utsatthet.

De utsattas egen upplevelse avgör om händelsen räknas som ett hatbrott

Metoderna skiljer sig åt mellan NTU, PTU och SUB,⁵⁴ men gemensamt är att enskilda personer via enkät eller telefonintervju har fått svara på om de själva anser att de utsattes för hatbrott under det föregående året.

Det är viktigt att poängtera att det i dessa undersökningar är de utsattas egen upplevelse som avgör om händelsen klassas som ett hatbrott eller inte. Det sker ingen ytterligare granskning eller värdering av svaren. Undersökningar har visat att vissa faktorer kan påverka hur väl svaren stämmer överens med den upplevda händelsen. Till exempel kan svarspersonen känna en social förväntan på att svara i en viss riktning, eller så kan personen missminna sig vad gäller detaljer om händelsen. Självdeklarationsundersökningar kan dock, till skillnad från studier av polisanmälningar, användas som ett mått på utsatthet för hatbrott i samhället.

Polisanmälningar med identifierat hatbrottsmotiv

Hatbrott är inte ett specifikt *brott* i brottsbalken, utan ett samlingsbegrepp för olika sorters brott som begås med hatbrottsmotiv. Det finns inte heller någon brottskod för hatbrott i polisens system för att registrera anmälningar. Det innebär att det i dagsläget inte är möjligt att producera statistik över polisanmälda hatbrott med samma tillvägagångssätt som för den officiella statistiken över anmälda brott. Sedan 2008 kan polisen dock, genom ett fält i RAR,⁵⁵ markera om ett anmält brott är ett misstänkt hatbrott eller inte.⁵⁶ Markeringen infördes inte i syfte att föra statistik över antalet anmälda hatbrott, utan var ett sätt att lyfta hatbrottsfrågan inom polismyndigheten genom att påminna den enskilda polisen om att beakta hatbrottsaspekten varje gång en anmälan skrivs.⁵⁷ Brå har tidigare konstaterat att systemet med hatbrottsmarkeringar i RAR var en lovande utgångspunkt för mer systematiskt arbete med att identifiera hatbrottsmotiv, men att det behövdes enhetliga skriftliga instruktioner och utbildningar för att systemet skulle kunna utnyttjas optimalt.⁵⁸ Polisen inledde 2015 ett omfattande arbete för att höja myndighetens kompetens och förmåga att identifiera och utreda hatbrott, däribland ingår instruktioner och utbildningar. Ett arbete som fortfarande pågår.⁵⁹ Det är för tidigt att säga vilken effekt denna satsning får på möjligheten att i framtiden använda RAR-markeringen för insamling av statistik.

⁵⁴ Mer information om de olika metoderna finns i respektive undersöknings tekniska rapport.

⁵⁵ Rationell anmälsrutin (RAR) är polisens datorsystem för att registrera en anmälan.

⁵⁶ Fältet, som polisen införde nationellt, är obligatoriskt och innebär att anmälningsupptagaren måste svara på frågan om det aktuella brottet är ett misstänkt hatbrott eller ej.

⁵⁷ Hatbrottsmarkeringen inkluderades i datainsamlingen 2008–2011 och specialstuderades av Brå. Majoriteten av anmälningarna bedömdes som felmarkerade. Se tidigare årsböcker för hatbrottsstatistiken och tillhörande tekniska rapporter för mer information.

⁵⁸ Brå (2011).

⁵⁹ Polisen (2015), Polisen (2017a), Polisen (2017b).

Datainsamling och urval

Metoden för att identifiera hatbrottsanmälningar bygger på datoriserade sökningar och manuella granskningar av ett slumpmässigt urval anmälningar avseende särskilt utvalda brottskategorier. Anmälningar som bedöms uppfylla Brås definition av hatbrott kodas in och bildar, efter uppräknig till populationsnivå,⁶⁰ statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv.

Polisanmälningar med möjliga hatbrottsmotiv fångas upp genom sökning efter hatbrottsrelaterade ord och fraser i fritexten i ett obundet slumpmässigt urval om hälften av de anmälningar som ingår i populationen. På grund av att urvalet görs månadsvis med en buffertperiod på två månader, missas ärenden som tillkommer ifall polisen efter buffertperioden uppdaterar ett ärende med en brottskod som ingår i populationen. Med anledning av detta var urvalsstorleken 49,9 procent av de relevanta anmälningarna från 2016.

För hela året inkom över 375 000 anmälningar för de utvalda brottstyperna, och av dessa slumpades lite drygt 187 000 anmälningar fram för att genomsökas med en sökordslista bestående av hatbrottsrelaterade ord och fraser. Varje år ses sökordslistan över och uppdateras, genom att nya ord läggs till och gamla ord som inte ger relevanta träffar tas bort. Inför produktionen av 2016 års statistik utgjordes listan av 385 ord och fraser. Genomsökning med sökordslistan fångade upp ungefär 16 200 anmälningar, som sedan har granskats manuellt av tre kodare. För en mer detaljerad beskrivning av datainsamlingen och sökordslistan hänvisas till den tekniska rapporten.⁶¹

Population

Populationen för undersökningen är brottsanmälningar som registrerades i Sverige under år 2016 avseende särskilt utvalda brottskategorier, för brott som har begåtts inom rikets gränser. De brottskategorier som ingår är våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott.⁶² Avgränsningen baseras på de brottstyper som Säkerhetspolisen (Säpo) vid inrättandet av den nationella hatbrottsstatistiken bedömde förekommer vid hatbrott. Av den anledningen görs inte sökningar på anmälningar som avser exempelvis stöld, personrån eller sexualbrott. Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men den innebär troligen att en del hatbrott förbigås. Avgränsningen har emellertid behållits för att eftersträva jämförbarhet i statistiken över tid.

Kodning av polisanmälningar

Vid anmälningstillfället är det främst målsägarens subjektiva upplevelse som avgör om handlingen betraktas som ett hatbrott,⁶³ men även anmälningsuppgiftarens uppfattning och den information hatbrottsutredaren på Brå har om händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar. Att data samlas in vid anmälningsstadiet resulterar i en antalsmässigt mer omfattande statistik jäm-

⁶⁰ Med population menas här samtliga polisanmälningar avseende de utvalda brottskategorierna.

⁶¹ Brå (2017e).

⁶² För en komplett förteckning över vilka brottskoder som ingår, se bilaga 2 i den tekniska rapporten, Brå (2017e).

⁶³ Detta är samma utgångspunkt som vid den officiella statistiken över anmälda brott.

fört med om data skulle ha samlats in i ett senare led i rättskedjan, eftersom det bara är en liten del av antalet anmälda brott som efter utredning går vidare till åtal.

Manuell granskning och kodning

De anmälningar med möjliga hatbrottsmotiv som fångades upp vid sökning med sökordslistan har granskats manuellt av minst två olika personer i tre olika steg. Anmälningar som motsvarar Brås definition av hatbrott kodades in som sådana efter att ha genomgått följande process:

1. *Bortgallring*: I ett första steg sker en bortgallring av anmälningar som bedöms uppenbarligen inte vara hatbrott.⁶⁴ Vid minsta misstanke om att det kan röra sig om ett eventuellt hatbrott går anmälan vidare till nästa steg.
2. *Kodning*: I ett andra steg läses anmälan igenom noggrant, och samtliga variabler för de anmälningar som bedöms innehålla hatbrott kodas. Svårbedömda anmälningar diskuteras mellan utredarna.
3. *Kvalitetskontroll/rättning*: Slutligen görs en kvalitetskontroll. Anmälningar som är kodade som hatbrott och samtliga kodade variabler granskas och korrigeras i de fall det behövs. Diskussion förekommer vid svårbedömda fall.

Definition och bedömningskriterier

För statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används följande definition av hatbrott:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck⁶⁵ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Följande hatbrottsmotiv omfattas av definitionen och redovisas i statistiken: främlingsfientliga/rasistiska⁶⁶ (av dessa särredovisas afro-fobiska och antiromska), antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska, andra antireligiösa, homofobiska, bifobiska, heterofobiska och transfobiska. Tillsammans med interna bedömningskriterier ligger definitionen till grund för vilka anmälningar som vid den manuella granskningen bedöms innehålla hatbrott.⁶⁷

Fastställande av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv

Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälan, framför allt den information som framkommer i fritextfältet. Att bedömningen utgår från polisanmälan fritext innebär att den till största delen utgår från *den utsatta personens* upplevelse av händelsen och av gärningspersonens

⁶⁴ Anmälan kan ha fångats upp för att den innehåller ordet "kyrka", fast det sedan visar sig handla om att "en bil svängde vänster vid kyrkan".

⁶⁵ För resonemang om termen "könsöverskridande identitet eller uttryck", se kapitel 12 om *Transfobiska hatbrott*.

⁶⁶ Sedan 2008 ingår förutom främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter även främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten.

⁶⁷ Se även Brå (2017e).

motiv. Men även *anmälningssupptagarens* uppfattning om händelsen är viktig. Kunskapen och medvetenheten om hatbrott kan skilja sig åt mellan enskilda poliser och mellan olika polisregioner, vilket även kan påverka hur händelser beskrivs eller hur möjliga hatbrottsmotiv noteras i fritexten. Andra omständigheter som kan påverka bedömningen är exempelvis gärningspersonens signalement, den utsattas respektive gärningspersonens namn och den information som hatbrottsutredaren på Brå har om händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

Flera motiv – det mest framträdande väljs

Motivbilden är inte alltid enkel att bedöma eftersom en brottsanmälan kan innehålla flera möjliga hatbrottsmotiv. I dessa fall är riktlinjen att välja det mest *framträdande* motivet. När flera motiv bedöms vara lika framträdande får slumpen avgöra vilket som väljs.

I vissa fall kan det finnas andra motiv bakom ett brott, exempelvis hämnd eller hedersrelaterade omständigheter, men det räcker med att ett av motiven stämmer överens med Brås hatbrottsdefinition för att det ska bedömas som hatbrott. En fråga som kan uppstå är huruvida ett olaga hot är motiverat av gärningspersonens främlingsfientlighet eller om det är motiverat av exempelvis indrivning av en skuld.⁶⁸ Framkommer det med tydlighet att det är indrivning av en skuld som motiverat gärningen bedöms inte brottet som hatbrott. För att fastställa om ett misstänkt främlingsfientligt hatbrott är ett hatbrott eller inte kan en testfråga ställas: Skulle brottet ha skett om offret hade samma etnicitet som gärningspersonen?⁶⁹ Motsvarande fråga kan även ställas för de andra hatbrottsmotiven.

Tillförlitlighet

När statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används, är det viktigt att tänka på att *statistiken endast redovisar anmälningar som har varit möjliga att identifiera som hatbrott med hjälp av den metod och definition som används*. Den kan därför *endast antas ge en uppskattning av de anmälda hatbroten*. Statistiken ger ingen information om hur många hatbrott som faktiskt har begåtts eller anmälts. Brottsofferundersökningar, exempelvis NTU, är lämpligare källor för att mäta utsatthet för hatbrott ute i samhället, eftersom sådana undersökningar har potential att även fånga upp händelser som inte blivit polisanmälda.

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är att händelsen kommit till polisens kännedom. Benägenheten att anmäla ett brott varierar mellan brotstyperna och över tid. Utifrån tidigare studier kan konstateras att skillnaden mellan faktisk och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stor vid hatbrott.⁷⁰ Anmälningssbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott. Exempelvis kan förtroendet för rättsväsen-

⁶⁸ Green et al. (2003, s. 30).

⁶⁹ Tiby (1999, s. 223).

⁷⁰ Se exempelvis Forum för levande historia (2006a). För en utförligare beskrivning av anmäld respektive faktisk brottslighet, anmälningssbenägenhet och mörkertal, se Brå (2006, s. 66–70).

det, eller myndigheter i allmänhet, variera och påverka om de utsatta anmäler brott till polisen.⁷¹ Mörkertalet har betydelse för möjligheten till bedömningar av utvecklingen av de anmälda hatbrotten, men även för beskrivningar av hatbrottens struktur.

När det gäller hatbrottsstatistiken kan det sägas finnas två typer av mörkertal. En typ av mörkertal är av ovan nämnda slag, det vill säga hatbrott som sker men som aldrig anmäls till polisen. Den andra typen av mörkertal består av de hatbrott som anmäls till polisen, men som av olika skäl ändå inte kommer med i statistiken, exempelvis när hatbrottsmotivet inte uppmärksammas av anmälaren eller anmälningsupptagaren och därmed inte nämns i fritexten, eller att fritexten inte innehåller ord som återfinns i sökordslistan. Hatbrott kan även många gånger röra känslig information som det inte är säkert att den utsatta vill delge polisen vid anmälningsstillfället. Uppmärksammas hatbrottsmotivet senare under utredningen kommer händelsen inte med i statistiken.

För att en anmälan ska komma med i statistiken behöver det anmälda brottet även röra någon av de brottskoder som ingår i Brås urval, och rätt brottskod måste ha angetts på anmälan. Motivet till den beskrivna händelsen behöver stämma överens med Brås definition av hatbrott, och händelsen måste slutligen bedömas som ett hatbrott av Brås utredare, som har bedömningskriterier till sin hjälp.

Urvalsosäkerhet

Då statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bygger på en urvalsundersökning sedan 2012, tillkommer ytterligare en osäkerhet – en statistisk urvalsosäkerhet. Eftersom urvalet är slumpmässigt kan denna osäkerhet skattas med hjälp av konfidensintervall.⁷² Konfidensintervallet ger en god uppfattning om vilka skillnader i statistiken som inte beror på slumpen. Urvalsstorleken, som är satt till 50 procent av populationen, är att betrakta som mycket stor, vilket ger en lägre urvalsosäkerhet jämfört med om urvalsstorleken hade varit mindre. Trots detta blir osäkerheten stor då motiv med få identifierade hatbrottsanmälningar studeras, eftersom de bygger på få observationer. Det betyder att skattningarna av anmälningarna för samtliga motiv är säkrare än för exempelvis de afro-fobiska, som i sin tur är säkrare än skattningarna för det trans-fobiska motivet. Därutöver är urvalsosäkerheten större vid detaljerade analyser inom ett hatbrottsmotiv (exempelvis av brottsplats eller relation) jämfört med osäkerheten för det totala antalet identifierade anmälningar för motivet i fråga.

En lathund för beräkning av ett tvåsidigt 95-procentigt konfidensintervall finns i bilaga 2. De förändringar som nämns i resultatdelen är statistiskt säkerställda om inget annat anges. Observera att konfidensintervallet endast avser den osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet och inte täcker in de andra felkällor som statistiken är behäftad med.

⁷¹ Brå (2007a, s. 24).

⁷² Konfidensintervall i den här rapporten anger inom vilket intervall (skattningen plus/minus felmarginalen) det sanna medelvärdet med 95 procents sannolikhet finns.

Jämförbarhet

När utvecklingen av hatbrott över tid studeras eller när jämförelse görs med annan statistik är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående information.

Utveckling av antalet polisanmälningar med identifierat hatbrottsmotiv över tid

Innan slutsatser dras om utvecklingen över tid av antalet identifierade hatbrottsanmälningar är det viktigt att vara medveten om de förändringar som gjorts i hatbrottsstatistikens metod och definition. Dessa förändringar kan nämligen i sig ha påverkat antalet identifierade hatbrottsanmälningar.

Ett exempel är att Brå inför datainsamlingen av 2008 års statistik genomförde en större definitionsförändring av vad som utgör ett hatbrott i hatbrottsstatistiken. Definitionen utvidgades till att utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter samt antisemitiska, islamofobiska⁷³ och homofobiska hatbrott även inkludera främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten, kristofobiska hatbrott, andra antireligiösa hatbrott, bi- och heterofobiska hatbrott och transfobiska hatbrott. Definitionen utvidgades även till att inkludera representanter för de grupper som omfattas av definitionen. Brå bedömer att det på grund av definitionsförändringen inte utan vidare går att jämföra samtliga hatbrott och främlingsfientliga/rasistiska hatbrott efter år 2008 med tidigare år. För islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott har definitionsförändringen endast haft en mindre betydelse.

Utöver definitionsförändringen år 2008 utökades metoden för att fånga upp hatbrottsanmälningar med ytterligare två datainsamlingssteg: dels en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, dels en insamling och granskning av de anmälningar som polisen markerat som misstänkta hatbrott i RAR. De kompletterande datainsamlingsstegen har dock haft en mindre effekt på antalet identifierade hatbrott, och har därför mindre betydelse för möjligheten till jämförelser mellan åren.

Inför 2012 års datainsamling genomfördes en större metodförändring i syfte att effektivisera statistikproduktionen. Från att ha varit en totalundersökning gjordes den då om till en urvalsundersökning. Urvalet skattas därefter till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen. Brå bedömer att vid jämförelser över tid måste hänsyn tas till den osäkerhetsmarginal som uppstår vid en urvalsundersökning. Mer information om osäkerhetsmarginaler finns i bilaga 2.

Som ett ytterligare led i effektiviseringsarbetet 2012 bortrationaliserades de datainsamlingsmetoder som tillkom år 2008, liksom möjligheterna för relaterade anmälningar att komma med i statistiken. Detsamma gällde anmälningar som inte fångats upp på annat sätt men som uppmärksammats i medierna. Även dessa förändringar bedöms ha haft mindre effekt på antalet identifierade hatbrottsanmälningar och har därför mindre betydelse vid jämförelser över tid.

⁷³ Islamofobiska hatbrott inkluderades av Brå år 2006, när Brå tog över hatbrottsstatistiken av Säpo. Dessförinnan inkluderades endast främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska hatbrott.

Varje år ses sökordslistan över och uppdateras, genom att nya ord läggs till och att ord som inte ger relevanta träffar tas bort. Listan med sökord utarbetades ursprungligen av Säpo. Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken har arbetet med att utveckla listan med sökord fortsatt. En årlig förändring av sökordslistan⁷⁴ medför att urvalet inte är exakt detsamma varje år. Brås bedömning är att detta inte har någon större betydelse för jämförbarheten, eftersom språkbruket rent generellt förändras, och justeringarna i sökordslistan syftar till att följa dessa förändringar.

Identifierade hatbrottsanmälningar och NTU

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avser i denna rapport anmälningar som registrerades år 2016, medan uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån NTU 2016 avser utsatthet under 2015. Därutöver skiljer sig undersökningarna åt genom att NTU mäter utsatthet bland privatpersoner, medan målsägare i hatbrottsanmälningarna kan vara såväl privatpersoner som organisationer och församlingar. En annan skillnad är vilka brottstyper som undersöks. I statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv undersöks anmälningar avseende våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott, medan NTU mäter privatpersoners utsatthet för hatbrott (även händelser som inte har polisanmälts) avseende misshandel, hot, trakasserier och rån. Den sistnämnda brottstypen undersöks inte i statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, och trakasserier behöver inte utgöra brott.

Generellt är det i NTU fler hatbrottsmotiverade händelser som uppges vara polisanmälda än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Det torde framför allt bero på att NTU kan fånga upp en betydligt större andel av alla hatbrott som sker än de som endast anmäls. Men även uppgifterna från NTU är behäftade med metodproblem. Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att de tillfrågade oavsiktligt kan svara fel på grund av att de inte minns. Det kan också förekomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppges att ett hatbrott är polisanmält. När det ställs frågor om hatbrott kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Det kan även vara så att den utsatta personen upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.⁷⁵ Dessutom kan respondenten tro att brottet har blivit polisanmält, antingen för att polisen var på plats vid händelsen eller för att personen kontaktat polisen i efterhand, men att en faktisk anmälan inte har skrivits. Risk finns därför för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser.⁷⁶

Identifierade hatbrottsanmälningar och kriminalstatistik

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är inte jämförbar med den officiella kriminalstatistiken avseende anmälda brott. Att hatbrottsstatistiken och den officiella kriminalstatistiken inte helt stämmer överens har flera förklaringar. Den redovisade enheten för hatbrott är polis-

⁷⁴ Med anledning av anpassningen till den nya metoden 2012 uppdaterades inte listan inför 2013 års produktion.

⁷⁵ Brå (2007a). Ett exempel är om en person utsätts för ett hatbrott på grund av funktionshinder.

⁷⁶ Brå (2017b).

anmälan, och inte antalet anmälda brott. En polisanmälan kan innehålla ett eller flera brott, och för hatbrott redovisas huvudbrottet, det vill säga brottet med strängast straffskala. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i en anmälan. Fritexten måste innehålla något av de 385 sökord som Brå använder i sökningen för att fastna i urvalsprocessen. Därtill läses hatbrottsanmälningarna igenom och bedöms manuellt, medan den officiella kriminalstatistiken bygger på elektroniska data. Det innebär att felregistreringar, till exempel när funktionshindrade har diskriminerats,⁷⁷ kan sorteras bort ur hatbrottsstatistiken men inte ur kriminalstatistiken.

Sedan 2007 har även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar redovisats. Statistiken över uppklarade hatbrott ersattes dock i april 2015 med en redovisning av handlagda hatbrottsärenden⁷⁸ (mer information om detta finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”). Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över handlagda brott, av samma anledning som ovan men även på grund av att de avser olika tidsperioder. I hatbrottsstatistiken redovisas beslut för de hatbrott som anmälts under ett visst år. I den officiella statistiken redovisas samtliga anmälda brott där ett beslut har fattats under ett visst år, oavsett om brottet är anmält samma år eller under tidigare år.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella statistikens, exempelvis vid anmälda brott, är att man ska kunna behålla tidsserier och följa utvecklingen över tid.

Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp jämfört med kriminalstatistiken

Generellt sett utgör de anmälda brotten i hatbrottsstatistiken en mycket liten andel av samtliga anmälda brott i den officiella kriminalstatistiken.⁷⁹ Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp skiljer sig emellertid från övriga brotts typer genom att de grundar sig på specifika lagrum som reglerar kränkningar på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.⁸⁰ I praktiken är därmed hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, per definition, ”rena” hatbrott. Detta innebär dock inte att alla anmälningar om hets mot folkgrupp och olaga diskriminering inkluderas i hatbrottsstatistiken. Samtliga anmälningar som ingår i urvalet granskas av Brås hatbrottsutredare och anmälningar som felaktigt rubricerats som hets mot folkgrupp eller olaga diskriminering (exempelvis då motivet har varit funktionshinder eller politisk åskådning⁸¹) har exkluderas i hatbrottsstatistiken. Även fall som utgör hets mot folkgrupp i lagens mening och som ingår i den officiella kriminalstatistiken exkluderas från hatbrottsstatistiken om det inte vid kodningen går att identifiera ett specifikt hatbrottsmotiv.⁸²

⁷⁷ Funktionshinder ingår inte som diskrimineringsgrund för brottet olaga diskriminering enligt brottsbalken. Däremot ingår det som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen (som hanteras civilrättsligt).

⁷⁸ Avseende redovisningsår 2014.

⁷⁹ År 2016 anmäldes drygt 1,51 miljoner brott.

⁸⁰ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering).

⁸¹ Funktionshinder och politisk åskådning ingår inte som motivgrunder i dessa lagrum.

⁸² I Säpos hatbrottsstatistik förekom en kategori för anmälda brott med högerextrema symboler eller aktörer som saknade koppling till ett specifikt hatbrottsmotiv, exempelvis hakkorsflagga på stora torget i stadens centrum. Säpo kategoriserade dessa händelser som ”övriga högerbrott” och de har aldrig ingått i Brås hatbrottsstatistik.

Kriminalstatistiken utgår dessutom från samtliga anmälda brott om hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, medan hatbrottsstatistiken endast redovisar huvudbrottet.⁸³ Detta innebär att en anmälan med exempelvis tre brott om hets mot folkgrupp redovisas som ett brott i hatbrottsstatistiken, medan kriminalstatistiken redovisar samtliga tre brott.

Resultatrevisning

Redovisningsenheter och variabler

I rapporten presenteras respektive hatbrottsmotiv i separata kapitel. De *redovisningsenheter* som presenteras är inkommen respektive handlagd *anmälan*.

Information om de identifierade hatbrottsanmälningarna presenteras utifrån ett antal variabler som beskriver det i anmälan upptagna brottet. De *variabler* som presenteras är huvudbrott, motiv, brottsplats, relation mellan gärningsperson och utsatt, regional indelning och handläggningsbeslut. Samtliga variabler finns beskrivna i den tekniska rapporten.⁸⁴

Vid läsning av rapporten är det viktigt att ha i åtanke att flera av redovisningarna innehåller små tal. Följden blir att de procentuella förändringarna kan bli mycket stora från år till år (det är inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer) även om skillnaden i absoluta tal är liten.

På grund av låga tal är det inte alltid möjligt att redovisa alla motiv eller variabler separat.⁸⁵ Sedan metodförändringen 2012 är redovisningen i större utsträckning än tidigare baserad på andelar, och dessutom har flera kategorier med låga tal slagits samman. Förändringen har införts dels med tanke på att dessa låga tal är skattade och behäftade med en urvalsosäkerhet, dels för att tydligare lyfta fram de mer framträdande kategorierna i de olika motiven och därmed ge en mer beskrivande bild av exempelvis plats eller relation.

I redovisningen av polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är antalen i den löpande texten avrundade till närmaste tiotal, men är redovisade i exakt skattat antal i tabellerna.

Inkomna anmälningar

Antalet inkomna anmälningar avser de anmälningar som polisen registrerade under kalenderåret 2016. Brotten kan dock ha begåtts under tidigare år. Redovisningen baseras på huvudbrottet i anmälan.⁸⁶

⁸³ Mer om detta i den tekniska rapporten, Brå (2017e).

⁸⁴ Brå (2017e).

⁸⁵ Enligt personuppgiftslagen (1998:204) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 24 kap. 8 § får det inte finnas någon risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras i statistiken. Denna risk minskar i en urvalsundersökning, med undantag för regional statistik, men i stället tillkommer en statistisk osäkerhet som är större för låga antal.

⁸⁶ Med huvudbrott menas att om det finns flera brott registrerade i en anmälan och samtliga bedöms som hatbrott, redovisas endast det som har strängast straffskala. Till exempel om en anmälan innehåller brottstyperna misshandel, olaga hot och ärekränkning och samtliga av dessa bedöms vara hatbrott redovisas endast misshandel.

Handlagda hatbrottsärenden

Redovisningen utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2015. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.⁸⁷

I april 2015 ersattes statistiken över uppklarade hatbrott med en redovisning över handlagda hatbrottsärenden (mer information om detta finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”). När det gäller redovisningen av personuppklarade ärenden har ingen förändring skett. Däremot har översynen lett till en säkrare kategorisering av vilka ärenden som fortfarande är under utredning, och därtill redovisas nedlagda ärenden efter huruvida en utredning har inletts och ifall nedläggningen grundar sig i en förundersökningsbegränsning.

Handlagda hatbrottsärenden redovisas utifrån ärendeflödet. *Direktavskrivna ärenden* avser ärenden där ingen utredning har inletts, utan där beslutet att avsluta ärendet har tagits direkt. Begreppet *nedlagda efter utredning* innebär att en utredning har inletts och att polis eller åklagare därefter har bedömt att ärendet bör avslutas. Oavsett om en utredning har inletts eller inte, har polis och åklagare vissa möjligheter att fatta beslut om *förundersökningsbegränsning (FU-begränsning)*. Det kan exempelvis inträffa om en utredning kräver stora kostnader som inte står i rimligt förhållande till brottet och det kan antas att straffet inte skulle bli högre än fängelse i tre månader, om det kan antas att åtal inte skulle komma att ske till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse eller särskild åtalsprövning⁸⁸ eller om det finns en misstänkt person som redan förekommer i andra utredningar som rör grövre brott eller nyligen har blivit dömd för andra brott och straffet inte skulle påverkas av det nyss anmälda hatbrottet. Polis och åklagare har med andra ord vissa möjligheter att genom FU-begränsning förbise juridiskt sett mindre allvarliga brott och fokusera på de grövre, för att få en effektivare rättsprocess. Begreppet *personuppklat* innebär att en person har bundits till det anmälda huvudbrottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Ett brott räknas som personuppklat även om den åtalade senare frikänns vid en rättegång. Dessutom redovisas andelen ärenden som vid tiden för datauttaget fortfarande var *under utredning*, det vill säga fortfarande var öppna och inte hade ett handläggningsbeslut.

⁸⁷ Eftersom anmälda hatbrott inte alltid avslutas samma år som de anmäls, har de hatbrottsanmälningar som registrerades under 2015 följts upp för denna redovisning. Endast 1 procent av samtliga anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades år 2015 var fortfarande under utredning den 31 maj 2017.

⁸⁸ Ärekränkning är ett exempel på ett sådant brott.

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Resultat i korthet

- Enligt NTU var det år 2015 uppskattningsvis 1,9 procent av befolkningen (i åldern 16–79 år) som utsattes för främlingsfientliga hatbrott. Andelen utsatta för antireligiösa hatbrott var 0,6 procent, och andelen utsatta för homofobiska hatbrott var 0,3 procent.
- Av de främlingsfientliga hatbroten uppgavs 17 procent vara polisanmälda, och motsvarande andel för antireligiösa hatbrott var 26 procent och homofobiska 11 procent.
- Enligt PTU uppgav 6,9 procent (vilket motsvarade nästan 470 personer) att de blivit utsatta för hatbrott i sin roll som politiker år 2016. Av dem som blivit utsatta för hot, våld eller trakasserier, med eller utan hatbrottsmotiv, uppgav 27 procent att de ansåg att minst en av händelserna innehöll ett hatbrottsmotiv.
- Förtroendevalda politiker med utländsk bakgrund var mer utsatta för hatbrott än de med svensk bakgrund (9,1 procent jämfört med 6,7 procent).
- Enligt SUB uppgav 5,8 procent av eleverna i nionde klass att de utsatts för ett främlingsfientligt hatbrott, 2,8 procent för ett antireligiöst hatbrott och 1,4 procent för hatbrott på grund av sexuell läggning.
- Resultaten i SUB visade att det är vanligt med upprepad utsatthet för hatbrott och även att motiven överlappar varandra.

Ett sätt att uppskatta förekomsten av hatbrott är att fråga människor om de anser sig ha blivit utsatta för ett sådant brott. Sedan 2006 har Brå varje år redovisat utsatthet för hatbrott enligt *Nationella trygghetsundersökningen (NTU)*. Brå ställer även frågor om utsatthet för hatbrott i *Skolundersökningen om brott (SUB)* samt i *Politikernas trygghetsundersökning (PTU)*, men eftersom SUB och PTU inte genomförs varje år, redovisas inte statistik från dessa undersökningar i varje årsbok för hatbrottsstatistiken.

Dessa tre undersökningar tar sikte på enskilda personers utsatthet medan statistiken över polisanmälda hatbrott även inbegriper händelser riktade mot föreningar, företag och organisationer, liksom allmänt riktade budskap på allmän plats eller internet.

I årets hatbrottsrapport ingår statistik från samtliga självrapporteringsundersökningar.

Nationella trygghetsundersökningen

I det här avsnittet presenteras utsattheten för hatbrott i befolkningen 16–79 år utifrån självrapporterad utsatthet i NTU. Redovisningen avser utsatthet för hatbrott med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv.

För beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten och dess tekniska rapport.⁸⁹ En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott, ges även i den här rapportens tekniska rapport.⁹⁰

Tänk på detta vid läsning av resultaten

Självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt NTU 2016 avser utsatthet under det föregående kalenderåret, det vill säga 2015.

När resultaten från NTU tolkas är det viktigt att ha i åtanke att det är ett litet antal respondenter som svarat att de har blivit utsatta för hatbrott, i synnerhet för homofobiska och antireligiösa hatbrott, vilket skapar större osäkerhet i skattningarna och kan bidra till stora variationer mellan åren. Skillnaderna mellan resultaten för hatbrott i NTU över tid är mot bakgrund av detta att betrakta som relativt små.

En frågeundersökning av det här slaget bygger på de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar, och sannolikt rapporteras i viss utsträckning även andra händelser än de efterfrågade. Ett annat problem med frågeundersökningar såsom NTU kan vara att de som tillfrågas vill lämna ”rätta” svar. Exempelvis på frågan om brottet är anmält eller inte kan den tillfrågade välja att svara att så är fallet, trots att händelsen inte är polisanmäld.

Det bör även noteras att NTU enbart mäter utsatthet bland Sveriges folkbokförda befolkning.⁹¹ Svarefrekvensen bland utomnordiskt födda personer är lägre (42,5 procent) än bland personer födda i Norden (64,9 procent).⁹² Representativiteten är därmed lägre, men viktningen av grupperna kompenserar i viss mån för detta. Riktade undersökningar till särskilt utsatta grupper skulle förmodligen ge en bättre bild av utsattheten inom respektive grupp.

När det gäller mer detaljerade analyser, såsom utsatthet för vissa enskilda brottstyper, finns det statistiska begränsningar avseende vad som kan redovisas. Det låga antalet observationer gör att det inte är möjligt att utifrån detta mättillfälle beskriva fördelningen av brottstyper för homofobiska och antireligiösa hatbrott.

Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott vanligast

Sammantaget visar resultaten från NTU 2016 att uppskattningsvis 1,9 procent av befolkningen (16–79 år) i Sverige, vilket motsvarar cirka 145 000 personer, uppgav att de utsattes för ett främlingsfientligt hatbrott år 2015. Det är en högre andel än året innan, då 1,4 procent av befolkningen uppgav utsatt-

⁸⁹ Brå (2017a) respektive Brå (2017b).

⁹⁰ Brå (2017e).

⁹¹ Asylsökande och personer som vistas i Sverige utan giltiga tillstånd ingår därmed inte i urvalet.

⁹² Brå (2017b, s. 123).

het, men som kan ses i tabell 4.1 har andelen utsatta varierat årligen under de senaste åren. Skillnaden mellan åren bör tolkas med försiktighet, eftersom de inte är statistiskt säkerställda.

En person kan uppges att den blivit utsatt för flera händelser. Antalet brotts-händelser med främlingsfientliga motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 255 000 år 2015.

Enligt NTU uppgav 0,7 procent av befolkningen att de utsatts för hot med främlingsfientligt motiv. Motsvarande andel för trakasserier och misshandel var 0,6 respektive 0,3 procent, medan 0,2 procent av befolkningen uppgav att de utsatts för personrån med främlingsfientliga motiv. Skillnaderna mellan de olika brottstyperna är inte statistiskt säkerställda och bör tolkas med försiktighet. Sett över tid kan dock noteras att brottsstrukturen i princip varit oförändrad sedan 2006.

Sammantaget uppgav uppskattningsvis 0,3 procent av befolkningen (16–79 år), vilket motsvarar cirka 23 000 personer, att de utsattes för hatbrott med ett homofobiskt motiv under 2015. Andelsmässigt ligger det på en liknande nivå som samtliga föregående år, då nivån var mellan 0,2 och 0,3 procent. Antalet händelser med homofobiska motiv år 2015 uppskattas till 45 000 brotts-händelser.

Sammantaget uppgav uppskattningsvis 0,6 procent i befolkningen (16–79 år), vilket motsvarar cirka 47 000 personer, att de utsattes för hatbrott med antireligiösa motiv under år 2015. Detta är en högre andel än tidigare år, men

Tabell 4.1 Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2008–2015 och skattat antal händelser år 2015, enligt NTU 2009–2016.

	Andel utsatta i procent								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Främlingsfientliga hatbrott (n = 152)*	1,4	1,5	1,1	1,2	1,4	1,8	1,4	1,9	
<i>därav personrån (n = 15)*</i>	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	
<i>därav misshandel (n = 32)*</i>	0,3	0,3	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	
<i>därav hot (n = 62)*</i>	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	0,9	0,5	0,7	
<i>därav trakasserier (n = 43)*</i>	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	
Homofobiska hatbrott (n = 31)*	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	
Antireligiösa hatbrott (n = 46)*	...	...	...	0,4	0,3	0,5	0,5	0,6	
	Skattat antal utsatta								Skattat antal händelser år 2015
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Främlingsfientliga hatbrott (n = 152)*	101 000	111 000	81 000	86 000	106 000	136 000	107 000	145 000	255 000
<i>därav personrån (n = 15)*</i>	7 000	9 000	8 000	11 000	7 000	7 000	6 000	13 000	16 000
<i>därav misshandel (n = 32)*</i>	20 000	21 000	11 000	19 000	25 000	22 000	17 000	26 000	44 000
<i>därav hot (n = 62)*</i>	39 000	46 000	34 000	35 000	46 000	63 000	40 000	57 000	149 000
<i>därav trakasserier (n = 43)*</i>	32 000	32 000	29 000	21 000	28 000	38 000	44 000	48 000	48 000
Homofobiska hatbrott (n = 31)*	17 000	19 000	19 000	13 000	16 000	25 000	17 000	23 000	45 000
Antireligiösa hatbrott (n = 46)*	...	...	...	28 000	25 000	35 000	37 000	47 000	81 000

* Antal observationer (n) avser endast NTU 2016, det vill säga utsatthet under år 2015.

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig.

skillnaden är inte statistiskt säkerställd. Det skattade antalet händelser uppgick till 81 000.

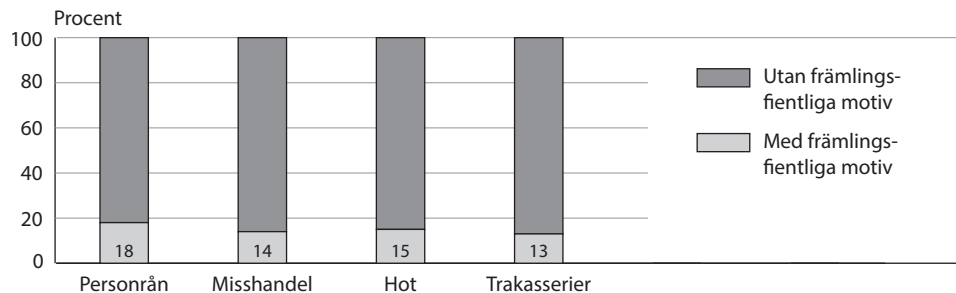
Resultaten kan jämföras med att sammanlagt 9,9 procent av befolkningen uppgav att de utsattes för misshandel, personrån, hot och trakasserier under 2015, oavsett motiv bakom brottet, vilket motsvarar cirka 747 000 personer.

Brottshändelser med främlingsfientliga motiv

Antalet brottshändelser med främlingsfientliga motiv i form av misshandel, personrån, hot och trakasserier uppskattas till 255 000 under år 2015. Personrån var den brottskategori med störst andel händelser med främlingsfientliga motiv i förhållande till samtliga händelser av personrån som rapporterades i NTU 2016 (18 procent, figur 4A). Av samtliga rapporterade fall av hot hade 15 procent främlingsfientliga motiv. Motsvarande andel för misshandel var 14 procent och för trakasserier 13 procent.

Brottskategorierna med högst respektive lägst andel brott med främlingsfientliga motiv har förändrats årligen sedan mätningarna startade 2006. Under de senaste fyra åren har samtliga fyra brottskategorier turats om att vara den som har högst andel brott med främlingsfientliga motiv.

Figur 4A Andel självrapporterade brottshändelser med respektive utan främlingsfientliga motiv år 2015, enligt NTU 2016.

De flesta hatbrott anmäls inte

Av de främlingsfientliga hatbrott som skedde 2015 uppgavs 17 procent vara polisanmälda (tabell 4.2), vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med 2014. Det är den lägsta andelen sedan mätningarna startade 2006. Sett till de olika brottstyperna var misshandel den brottstyp som uppgavs vara anmäld i störst utsträckning (28 procent), medan hot uppgavs vara anmänt i minst utsträckning (10 procent).

Vidare uppgavs 11 procent av de homofobiska hatbrotten vara polisanmälda, vilket är den lägsta nivån sedan mätningarna startade. Det är viktigt att beakta att antalet personer som svarat på frågor om utsatthet för homofobiska brott i NTU är mycket lågt, varför stora procentuella skillnader mellan specifika år inte är ovanliga. Anmälningsbenägenheten har varierat mellan 17 och 55 procent mellan 2006 och 2015, varför förändringarna bör tolkas med stor försiktighet. Den huvudsakliga tolkningen av resultaten bör dock vara att en

majoritet av hatbrotten inte anmäls till polisen, ett resultat som bekräftas i tidigare studier på området.⁹³

Av resultaten i NTU 2016 framgår också att 26 procent av de antireligiösa hatbrotten år 2015 hade polisanmälts. Liksom vid utsatthet för homofobiska hatbrott bygger resultaten på mycket få observationer, och statistiken bör därmed tolkas med försiktighet.

Tabell 4.2 Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2008–2015, samt skattat antal händelser totalt, enligt NTU 2009–2016.

	Andel polisanmälda händelser i procent							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Främlingsfientliga hatbrott (n = 152)*	31	23	27	37	32	28	22	17
<i>därav personrån (n = 15)*</i>	50	27	49	38	59	76	53	27
<i>därav misshandel (n = 32)*</i>	23	33	36	42	38	39	21	28
<i>därav hot (n = 62)*</i>	28	23	27	39	22	19	19	10
<i>därav trakasserier (n = 43)*</i>	36	14	14	23	43	29	21	17
Homofobiska hatbrott (n = 31)*	33	17	40	21	55	45	40	11
Antireligiösa hatbrott (n = 46)*	...	...	...	28	52	33	19	26
	Skattat antal händelser							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Främlingsfientliga hatbrott (n = 152)*	182 000	211 000	127 000	151 000	184 000	262 000	190 000	255 000
<i>därav personrån (n = 15)*</i>	9 000	11 000	10 000	17 000	8 000	12 000	10 000	16 000
<i>därav misshandel (n = 32)*</i>	34 000	41 000	18 000	36 000	58 000	51 000	34 000	44 000
<i>därav hot (n = 62)*</i>	109 000	127 000	69 000	79 000	99 000	178 000	99 000	149 000
<i>därav trakasserier (n = 43)*</i>	32 000	32 000	29 000	21 000	...	38 000	44 000	48 000
Homofobiska hatbrott (n = 31)*	30 000	36 000	31 000	21 000	25 000	42 000	25 000	45 000
Antireligiösa hatbrott (n = 46)*	...	...	...	50 000	43 000	67 000	61 000	81 000

* Antal observationer (n) avser endast NTU 2016, det vill säga utsatthet under år 2015.

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig.

Anmälningens benägenheten totalt sett i befolkningen var 23 procent för de fyra brottstyperna år 2015. I årets mätning var anmälningens benägenheten vid antireligiösa hatbrott i nivå med befolkningen totalt, oavsett motiv, medan den var lägre vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott. Med tanke på att bortfallet är större bland dem som i större utsträckning kan antas vara utsatta för hatbrott, och att anmälningens benägenheten bland dem i bortfallet rimligen är lägre än bland dem som deltar i undersökningen, finns det anledning att anta att skillnaderna i själva verket är ännu större.

Oavsett detta visar resultaten i NTU 2016 att en stor del av de främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrotten inte polisanmäls.

Könsfördelningen vid utsatthet för hatbrott, enligt NTU 2014–2016

Antalet personer som uppger att de utsatts för hatbrott är relativt få varje år, varför tre år slås ihop för att kunna redovisa utsatthet fördelat på kön⁹⁴ och ålder.

⁹³ Se exempelvis Tiby (1999).

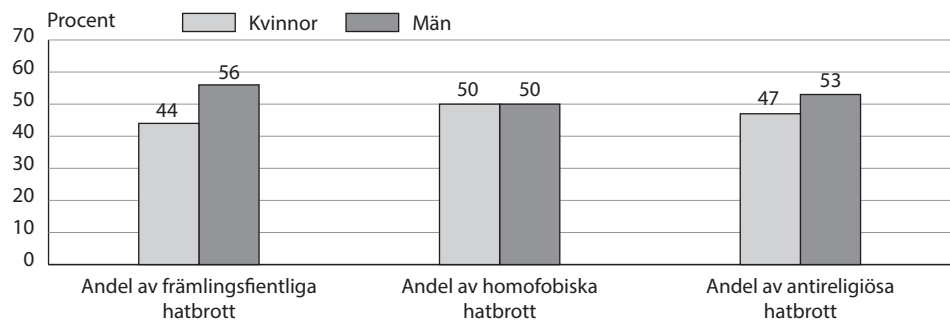
⁹⁴ Vid jämförelse över tid bör noteras att förra årets statistik avseende de utsattas kön visade sig vara något felaktig. Korrigerade siffror finns i bilaga 3.

Generellt är utsattheten för hatbrott enligt NTU relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Av de främlingsfientliga hatbroten i NTU 2014–2016 var en högre andel av de utsatta män (56 procent män jämfört med 44 procent kvinnor),⁹⁵ men skillnaden mellan könen är inte statistiskt säkerställd.

Av dem som utsattes för homofobiska hatbrott i NTU 2014–2016 utgjorde kvinnor och män lika stora andelar, 50 procent vardera.⁹⁶ Fördelningen mellan könen är dock inte statistiskt säkerställd.

När det gäller utsatthet för antireligiösa hatbrott var könsfördelningen också relativt jämn (47 procent kvinnor och 53 procent män), men fördelningen mellan könen är inte statistiskt säkerställd.⁹⁷

Figur 4B De utsattas kön vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2013–2015, enligt NTU 2014–2016.

För konfidensintervall, se tabell B2.2.

Åldersfördelningen vid utsatthet för hatbrott, enligt NTU 2014–2016

När åldern vid utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott enligt NTU 2014–2016 studeras framkommer att de yngre åldersgrupperna är mer utsatta än de äldre.⁹⁸ Fördelningen mellan åldersgrupperna är inte statistiskt säkerställd men mönstret vad gäller fördelningen har varit stabilt över tid.

Sett till främlingsfientliga hatbrott var den utsatta i 41 procent av fallen 25–44 år och i 26 procent av fallen 16–24 år. Det innebär att de utsatta i 67 procent av fallen var under 45 år. I figur 4C framgår att 6 procent av de främlingsfientliga hatbroten riktade sig mot personer i åldrarna 65–79 år.

Avseende homofobiska hatbrott var de flesta utsatta i åldern 16–24 år (44 procent) medan 35 procent av de utsatta var i åldern 25–44 år. Det innebär att 79 procent av dem som utsattes för homofobiska hatbrott var under 45 år. I 2 procent av fallen var de utsatta i åldern 65–79 år.

⁹⁵ I NTU 2013–2015 var motsvarande andel 50 procent för både män och kvinnor (korrigerade siffror). Skillnaderna mellan NTU 2013–2015 och NTU 2014–2016 är inte statistiskt säkerställda.

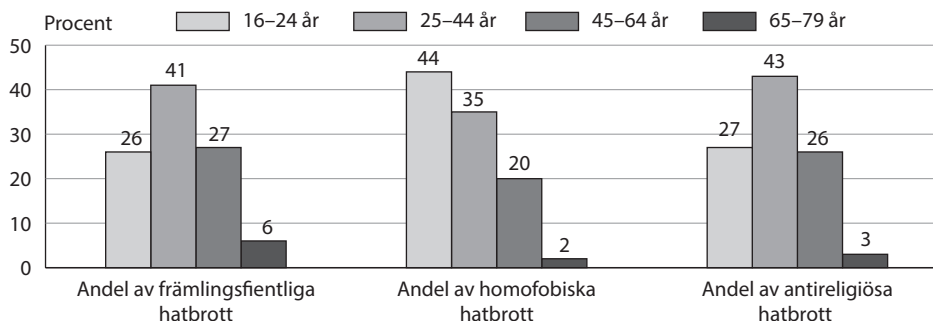
⁹⁶ NTU 2013–2015 visade att 59 procent av dem som utsatts för homofobiska hatbrott var män, medan 41 procent var kvinnor (korrigerade siffror). Skillnaderna mellan NTU 2013–2015 och NTU 2014–2016 är inte statistiskt säkerställda.

⁹⁷ Resultat från NTU 2013–2015 visade att könsfördelningen hos dem som utsatts för antireligiösa hatbrott var 50 procent kvinnor och 50 procent män (korrigerade siffror). Skillnaderna mellan NTU 2013–2015 och NTU 2014–2016 är inte statistiskt säkerställda.

⁹⁸ Vid jämförelse över tid bör noteras att förra årets statistik avseende de utsattas ålder visade sig vara något felaktig. Korrigerade siffror finns i bilaga 3.

När det gäller antireligiösa hatbrott liknar mönstret det för de främlingsfientliga hatbrotten. I 43 procent av fallen var den utsatta i åldern 25–44 år, och i 27 procent av fallen i åldern 16–24 år. I 70 procent av fallen var den utsatta personen alltså under 45 år. Av de utsatta var 3 procent i åldern 65–79 år.

Figur 4C De utsattas ålder vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2013–2015, enligt NTU 2014–2016.

För konfidensintervall, se tabell B2.3.

Politikernas trygghetsundersökning

I det här avsnittet presenteras utsatthet för hatbrott bland Sveriges förtroendevalda politiker på kommunal-, landstings- och riksdagsnivå, baserat på uppgifter från PTU.

För en detaljerad beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten⁹⁹ och den tillhörande tekniska rapporten.¹⁰⁰ I hatbrottsrapportens tekniska rapport ges även en kort beskrivning av de metodologiska aspekter som är relevanta vid utsatthet för hatbrott.

Politiker kan utsättas för hatbrott för att de anses representera vissa grupper i samhället

Som beskrevs i kapitel 2 innebär lydelsen i straffskärpningsregeln, vilken återges i Brås arbetsdefinition av hatbrott, att den som utsätts för hatbrott inte nödvändigtvis behöver ha de egenskaper som gärningspersonen visar missaktning eller hat mot. Även personer som gärningspersonen anser representerar människor av ett visst etniskt ursprung eller en viss trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck kan utsättas för hatbrott. Förtroendevalda politiker kan därför utsättas för hatbrott i sin roll som politiker, dels med anledning av de egenskaper som de själva har, dels med anledning av de frågor som de engagerar sig i.¹⁰¹ Det går inte att utifrån den här undersökningen se vilken av aspekterna som legat till grund för utsattheten.

Det är viktigt att framhålla att PTU avser att undersöka utsatthet hos landets förtroendevalda i deras roll som just förtroendevalda, inte som privatpersoner.

⁹⁹ Brå (2017c).

¹⁰⁰ Brå (2017d).

¹⁰¹ Notera dock att politisk åskådning inte ingår som motivgrund i straffskärpningsregeln (BrB 29 kap. 2 § 7 p). I PTU ingår frågor om utsatthet för främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott, samt mot sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck.

Vid utsatthet för hatbrott går det inte att utesluta en viss gråzon däremellan, något som enkäten har försökt förebygga genom frågans placering i enkäten. Först har frågor ställts om utsatthet i rollen som förtroendevald, och därefter kommer frågan om det för någon av de händelser som respondenten redan har nämnt kan finnas ett hatbrottsmotiv.

Tänk på detta vid läsning av resultaten

Självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt PTU 2017 avser utsatthet under det föregående kalenderåret, det vill säga 2016.

Undersökningen genomförs dels via webbenkät, dels via postenkät. Det är endast de som har svarat på webbenkäten som har fått frågan om det som de har utsatts för kan vara ett hatbrott.

Till skillnad från NTU ställs inte frågan om hatbrott som en uppföljningsfråga för utsatthet av en särskild brottstyp. Vi vet därför inte hur utsattheten för hatbrott enligt PTU fördelar sig på olika brottstyper, det vill säga hot, våld och trakasserier.

I en frågeundersökning av det här slaget är det de tillfrågades egna upplevelser, tolkningar och bedömningar som avgör om en händelse klassas som ett hatbrott och på grund av vilket motiv. Ett känt problem med självrapporteringsundersökningar såsom PTU är att de som tillfrågas kan känna en förväntan att svara i viss riktning, exempelvis genom att ange fler motivgrunder än vad de kanske egentligen minns från det föregående året. Det är något som bör tänkas på vid läsning av resultaten.

Storleksskillnader mellan de olika partierna, svarsfrekvens inom varje parti, åldersfördelning och fördelning av kvinnor och män bland de förtroendevalda påverkar fördelningar i statistiken. I redovisningen har hänsyn tagits till dessa aspekter i möjligaste mån, men det är något som bör hållas i åtanke vid läsningen.

I Sverige är det allmänna val till fullmäktige (i kommuner, regioner och landsting) och till riksdagen i september vart fjärde år. Val till Europaparlamentet sker i maj vart femte år. Vid förra mätningen (PTU 2015) sammanföll dessa val i ett så kallat ”supervalår” år 2014, vilket är det år som respondenterna tillfrågades om.¹⁰² Valkampanjer eller valrörelser medför att förtroendevalda syns och hörs mer i flera olika sammanhang.¹⁰³ Det innebär att resultaten för PTU 2015 avser ett valår medan resultaten för PTU 2013 och PTU 2017 avser så kallade mellanliggande år, det vill säga år under löpande mandatperiod utan valkampanjer. Vid jämförelser över tid bör detta hållas i åtanke.

Under 2016 utsattes 6,9 procent av de förtroendevalda för hatbrott

Av samtliga förtroendevalda som svarade på webbenkäten i PTU 2017 uppgav 6,9 procent, närmare 470 personer, att de utsattes för ett hatbrott i sin roll som förtroendevald politiker under 2016. Det är en marginell ökning jämfört med PTU 2015, då 6,3 procent uppgav utsatthet under 2014. Dock var 2014

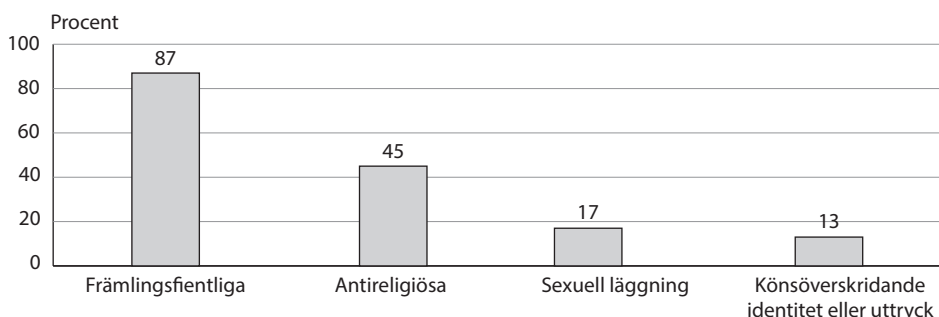
¹⁰² Brå (2016a, s. 10).

¹⁰³ Brå (2016a, s. 28).

ett valår med val både till riksdag och Europaparlamentet medan 2016 var ett så kallat ”mellanår” utan valaktiviteter. Årets resultat kan därför tolkas som att utsattheten ökat markant senaste åren, eftersom andelen utsatta förtroendevalda vid mätningen som avsåg 2012, vilket också var ett ”mellanår”, var 2,5 procent.

Antalet förtroendevalda som uppgav att de utsatts för ett hatbrott (närmare 470 personer) motsvarade 27 procent av de ca 1 730 förtroendevalda som i webbenkäten uppgav att de under 2016 utsattes för hot, våld¹⁰⁴ eller trakasserier. Även detta är en ökning mot föregående mättillfälle, då motsvarande andel var 21 procent.

Figur 4D Fördelning av hatbrottsmotiv bland förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2016, enligt PTU 2017. Flera svarsalternativ möjliga.

Bland de förtroendevalda var det vanligast att utsättas för hatbrott med främlingsfientliga motiv (87 procent) följt av hatbrott med antireligiösa motiv (45 procent), vilket är lika stora andelar som vid förra mätningen.¹⁰⁵ Sexuell läggning angavs som motiv av 17 procent av de hatbrottsutsatta politikerna och könsoverskridande identitet eller uttryck av 13 procent, vilket i båda fallen är en lägre andel än vid förra mätningen då andelarna var 21 respektive 16 procent.

Större utsatthet på riksnivå än på lokal nivå

Sverige har 290 kommuner, 21 län (landsting) och en riksdag. En förtroendevald kan vara verksam inom flera politiska församlingar, men majoriteten återfinns i kommunfullmäktige.

Som syns i tabell 4.3 var de flesta politiker som utsattes för hatbrott 2016 verksamma på kommunnivå, vilket beror på att förtroendevalda i kommunfullmäktige är fler till antalet än de i riksdagen.

Sett till andelen inom varje församling var dock andelen utsatta för hatbrott nästan tre gånger så stor bland förtroendevalda i riksdagen jämfört med förtroendevalda på kommunnivå (19,2 procent jämfört med 6,7 procent). En förklaring kan vara att policyfrågor med hela rikets befolkning som målgrupp bidrar till större offentlighet och att riksdagsledamöter därmed exponeras oftare i medier, vilket troligen resulterar i större utsatthet hos dem.

¹⁰⁴ I begreppet våld ingår här även stöld och skadegörelse.

¹⁰⁵ Flera svarsalternativ var möjliga. Andelarna summerar därmed inte till 100 procent.

Tabell 4.3 Antal och andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2016, efter politisk församling, PTU 2017.

	Kommun	Landsting	Riksdag	Totalt
Antal förtroendevalda utsatta för hatbrott	418	67	25	467
Andel förtroendevalda utsatta för hatbrott	6,7 %	7,6 %	19,2 %	6,9 %

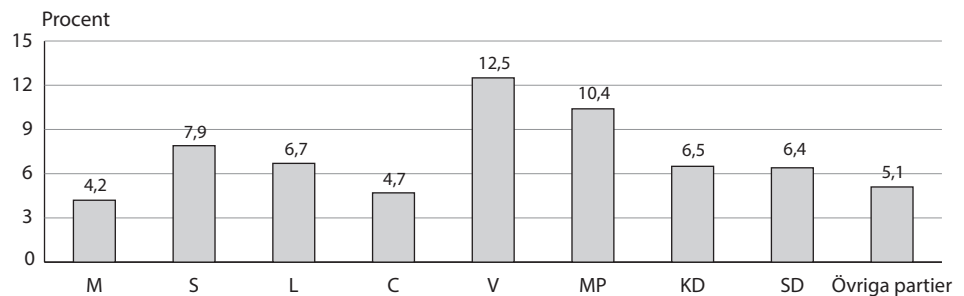
En förtroendevald kan vara med i flera politiska församlingar.

Vänsterpartister mest utsatta för hatbrott

Sett till andelen hatbrottsutsatta inom varje parti uppgav 12,5 procent av de förtroendevalda från Vänsterpartiet som svarade på webbenkäten att de utsattes för ett hatbrott i sin roll som politiker under 2016. Inom Miljöpartiet uppgav 10,4 procent att de utsattes för ett hatbrott och inom Socialdemokraterna uppgav 7,9 procent att de blivit utsatta. Det var de tre partier som hade störst andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott i sin roll som politiker.

Av samtliga förtroendevalda som angav att de under 2016 utsattes för ett hatbrott i sin roll som politiker kom den största andelen från Socialdemokraterna (39,6 procent) följt av Moderaterna (12,2 procent) och Vänsterpartiet (11,6 procent). Denna fördelning påverkas dock av antalet deltagare i undersökningen från respektive parti. Socialdemokraterna är ett mycket större parti räknat i antal förtroendevalda än exempelvis Vänsterpartiet.

Figur 4E Andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2016, andel utsatta inom respektive parti, PTU 2017.

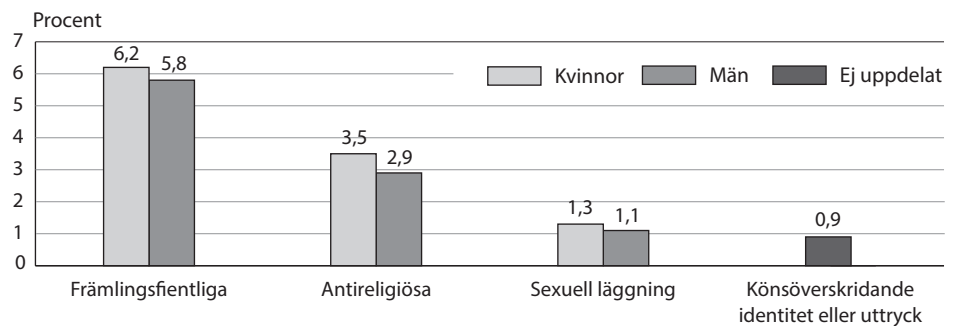
Kvinnliga politiker mer utsatta än manliga

Av de förtroendevalda som svarade på webbenkäten uppgav 7,4 procent av de kvinnliga politikerna att de utsattes för hatbrott i sin roll som politiker 2016 medan motsvarande andel var 6,5 procent för de manliga politikerna. Mönstret att kvinnliga politiker utsattes i högre grad än manliga är detsamma för samtliga hatbrottsmotiv i undersökningen, även om skillnaderna var mindre för främlingsfientliga hatbrott och då motivet avsåg sexuell läggning.

Könsöverskridande identitet eller uttryck är per definition problematiskt att redovisa uppdelat på kön, framför allt då alternativen enbart är två, varför motivet ej redovisas uppdelat.

Avseende samtliga motiv bör det noteras att den utsatta kan ha utsatts i sin roll som politiker för att den företräder sådana frågor.

Figur 4F Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda, andel utsatta inom varje kön fördelat på motiv, PTU 2017.

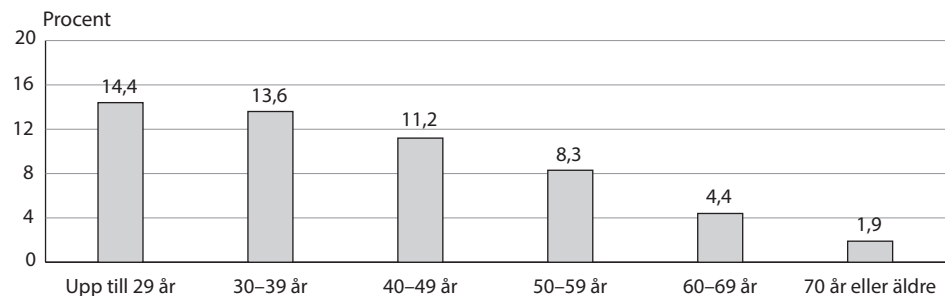

Yngre politiker mer utsatta

Sett till utsattheten inom varje åldersgrupp var utsattheten störst för politiker under 29 år (14,4 procent) tätt följt av gruppen 30–39 år (13,6 procent). Utsattheten inom åldersgrupperna sjönk därefter med stigande ålder.

Flest utsatta för hatbrott återfanns emellertid bland förtroendevalda i åldern 50–59 år (28,9 procent) följt av åldern 40–49 år (25,3 procent). Detta kan förklaras av att ett större antal förtroendevalda tillhör dessa åldersgrupper.

Figur 4G Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda, andel hatbrotsutsatta inom respektive åldersgrupp, PTU 2017.

Politiker med utländsk bakgrund mer utsatta

Utsattheten för hatbrott i sin roll som förtroendevald var högre för politiker med utländsk bakgrund¹⁰⁶ (9,1 procent) jämfört med dem med svensk bakgrund¹⁰⁷ (6,7 procent).

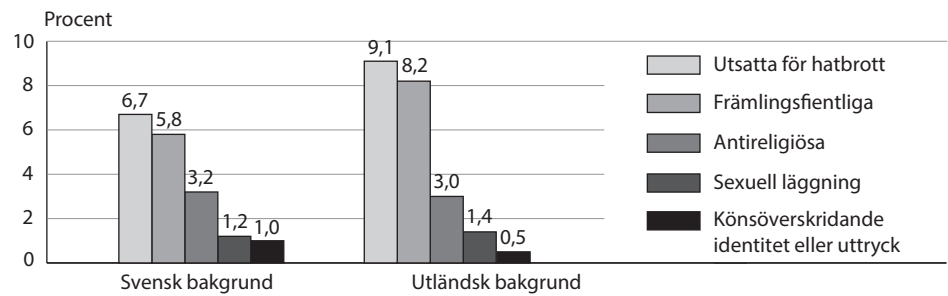
Sett till varje motiv var politiker med utländsk bakgrund mer utsatta för främlingsfientliga hatbrott än politiker med svensk bakgrund (8,2 procent jämfört med 5,8 procent). Däremot var utsattheten nästan lika stor oavsett bakgrund vid antireligiösa hatbrott (3–3,2 procent) eller då motivet rörde sexuell läggning (1,2–1,4 procent). Avseende motivet könsoverskridande identitet eller uttryck uppgav politiker med svensk bakgrund en högre utsatthet (1 procent) än politiker med utländsk bakgrund (0,5 procent).

¹⁰⁶ Med utländsk bakgrund avses utrikes födda och personer födda i Sverige med båda föräldrarna utrikes födda.

¹⁰⁷ Med svensk bakgrund avses personer födda i Sverige med minst en inrikes född förälder.

Figur 4H Andel förtroendevalda utsatta för hatbrott (samtliga motiv), samt andel utsatta för respektive hatbrottsmotiv, efter svensk och utländsk bakgrund, PTU 2017.

Med svensk bakgrund avses personer födda i Sverige med minst en inrikesfödd förälder.

Med utländsk bakgrund avses utrikesfödda och personer födda i Sverige med båda föräldrarna utrikesfödda.

Skolundersökningen om brott

I det här avsnittet presenteras utsatthet för hatbrott bland elever i årskurs nio vid kommunala och fristående skolor i Sverige utifrån SUB.

För en beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten¹⁰⁸ och dess tekniska rapport.¹⁰⁹ En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges nedan och i den här rapportens tekniska rapport.

Tänk på detta vid läsning av resultaten

Självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt SUB 2015 avser utsatthet under 2015.

I SUB 2015 tillfrågades om fler motiv än i den tidigare undersökningen, SUB 2012. Förutom främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott ingår nu även hatbrott på grund av sexuell läggning. Det tillfrågades även om utsatthet för brott på grund av könsidentitet,¹¹⁰ med en tillhörande förklaring av vad som avsågs med begreppet.¹¹¹ Efter analys av resultaten är dock bedömningen att begreppet könsidentitet troligen har tolkats vidare än vad som är syftet. Frågan utgår därför.

Till skillnad från i NTU ställs inte frågan om hatbrott som en uppföljningsfråga för utsatthet av en särskild brottstyp. Vi vet därför inte hur utsattheten för hatbrott enligt SUB fördelar sig på olika brottstyper, exempelvis trakasserier, hot eller misshandel.

I en frågeundersökning av det här slaget spelar de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in. Det kan finnas variationer bland ungdomarna om vad de anser vara ett brott och vad som kan eller bör rapporteras in under frågan så som den är ställd.

¹⁰⁸ Brå 2016b.

¹⁰⁹ Brå 2016c.

¹¹⁰ Begreppet som användes var könsidentitet eftersom bedömningen efter test vid frågekonstruktionen var att könsöverskridande identitet eller uttryck var för svårt att förstå för elever i nionde klass.

¹¹¹ Under frågan i enkäten stod följande förklaring: Könsidentitet handlar om vilket kön man själv känner sig som. Det kan vara att man känner sig som en kille, tjej, både och eller inget av det. Könsidentiteten är inte kopplad till vilken kropp eller sexuell läggning man har, utan vilket kön man känner att man tillhör.

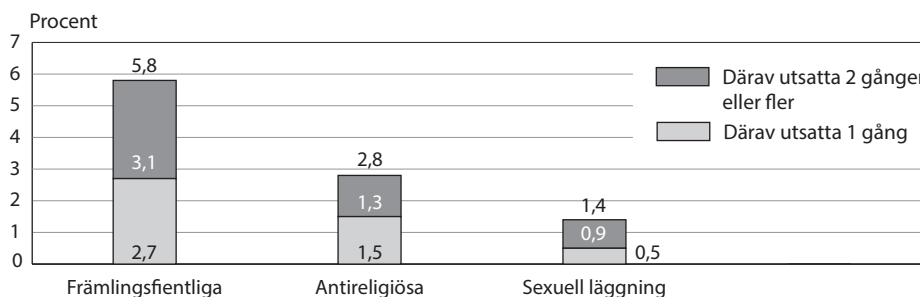
Undersökningen fångar upp händelser som inträffat såväl i skolan som på elevernas fritid. Det framkommer inte om gärningspersonen är en skolkamrat, någon som arbetar på skolan eller någon som eleverna mött i sin vardag utanför skolan.

Det bör noteras att enskilda skolklasser med elever som kan antas ha svårigheter med att förstå enkäten på grund av läs- och skrivsvårigheter eller språkhinder (till exempel klasser med många nyanlända asylsökande barn) exkluderas från urvalet i samråd med skolan och deltar därmed inte i undersökningen.

Utsatthet för hatbrott bland elever i nionde klass

I SUB uppgav 5,8 procent av de svarande eleverna i årskurs nio att de utsattes för brott på grund av sin svenska eller utländska bakgrund, det vill säga ett främlingsfientligt hatbrott, under år 2015. Utsatthet för antireligiösa hatbrott angavs av 2,8 procent av ungdomarna och utsatthet för hatbrott på grund av sexuell läggning uppgavs av 1,4 procent.

Figur 4I Andel elever i årskurs nio som utsatts för hatbrott, fördelat på hatbrottsmotiv, år 2015, enligt SUB 2015.

Hatbrottsmotiv kan överlappa varandra, det vill säga antingen att gärningspersonen kan uppvisa flera hatbrottsmotiv vid en och samma händelse eller att samma individ kan utsättas för olika hatbrottsmotiv vid samma eller vid olika tillfällen. SUB visar att elever kan utsättas för flera olika hatbrottsmotiv. Det framgår dock inte om den rapporterade utsattheten avser separata händelser eller om flera motiv har varit framträdande vid samma händelse.

I undersökningen uppgav 1,8 procent att de blivit utsatta för både främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott. Det innebär att 64 procent av dem som blivit utsatta för ett antireligiöst hatbrott och 31 procent av de som utsatts för främlingsfientliga hatbrott har blivit utsatta för båda motiven.

Andelen elever som uppgav att de blivit utsatta för både främlingsfientliga hatbrott och hatbrott på grund av sexuell läggning var 0,5 procent. Det innebär att en dryg tredjedel (36 procent) av dem som utsattes på grund av sexuell läggning även utsattes för främlingsfientliga hatbrott.

Andelen elever som har svarat att de utsatts för samtliga hatbrottsmotiv, det vill säga både främlingsfientliga och antireligiösa hatbrott samt hatbrott på grund av sexuell läggning, var 0,2 procent.

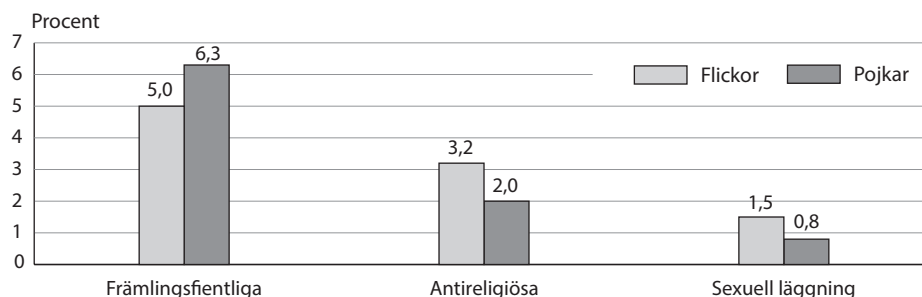
Vanligt med upprepad utsatthet

Av de 5,8 procent som uppgav att de blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott uppgav drygt hälften (53 procent, eller 3,1 procent i materialet) att de hade blivit utsatta två eller flera gånger. Motsvarande andel upprepat utsatta för de övriga motiven var 46 procent för antireligiösa och 64 procent för hatbrott på grund av sexuell läggning. Resultaten visar således att det är vanligt med upprepad utsatthet för hatbrott.

Högre andel flickor utsatta för antireligiösa hatbrott

Som kan ses i figur 4J uppgav en större andel flickor än pojkar att de hade blivit utsatta för antireligiösa hatbrott (3,2 procent jämfört med 2,0 procent) och hatbrott på grund av sexuell läggning (1,5 procent jämfört med 0,8 procent). Det var däremot en större andel pojkar än flickor som uppgav utsatthet för främlingsfientliga hatbrott (6,3 procent jämfört med 5,0 procent).

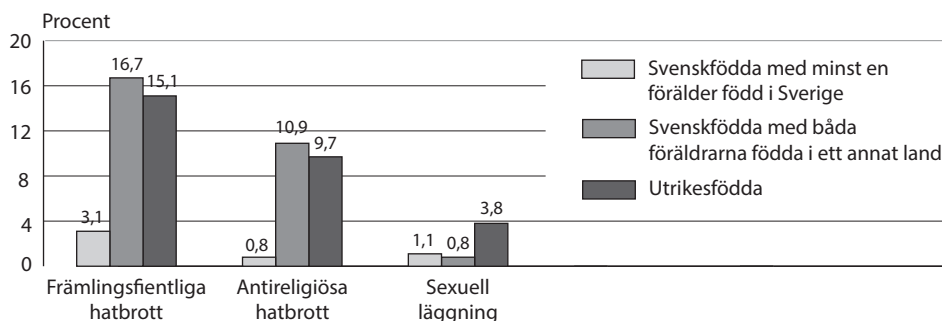
Figur 4J Andel elever inom varje kön som utsatts för olika typer av hatbrott, år 2015, enligt SUB 2015.

Utsattheten störst bland utrikesfödda och dem med utrikesfödda föräldrar

Som kan utläsas i figur 4K var utsattheten för såväl främlingsfientliga som antireligiösa hatbrott markant större bland ungdomar som var utrikesfödda eller som var svenskfödda med båda föräldrarna födda i ett annat land jämfört med dem som var svenskfödda och där minst en förälder var född i Sverige. När motivet rörde sexuell läggning eller könsidentitet var utsattheten markant högre för utrikesfödda ungdomar, medan svenskfödda var något mer utsatta än dem som var födda i Sverige men vars båda föräldrar var födda i ett annat land.

Figur 4K Andel elever fördelat på svensk eller utländsk bakgrund som utsatts för olika typer av hatbrott, år 2015, enligt SUB 2015.

5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis bör årets NTU-siffror därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av skattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- År 2016 identifierades 6 415 polisanmälningar med möjliga hatbrottsmotiv, vilket är 8 procent färre än 2015. Liksom tidigare år var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast bland anmälningarna (72 procent).
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (43 procent), följt av skadegörelse/klotter (16 procent) och våldsbrott (13 procent).
- Allmän plats (22 procent) och i eller i nära anslutning till den utsattas hem (12 procent) var de vanligaste brottsplatserna i hatbrottsanmälningarna 2016.
- I hälften av anmälningarna (50 procent) var gärningspersonen obekant för målsägaren och i 40 procent var gärningspersonen en ytlig bekant, främst en person eller grupp som var känd till namn eller utseende.
- Av de identifierade hatbrottsanmälningarna från 2015 hade 4 procent personuppkarats den 31 maj 2017, vilket är samma nivå som året innan. I 48 procent av samtliga anmälningar hade en utredning inletts medan 47 procent hade direktavskrivits, vilket innebär att en utredning aldrig påbörjats.

I detta kapitel redogörs för anmälningar från 2016 som har bedömts innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv. Redovisningen avser samtliga motiv. För beskrivningar av ett specifikt motiv hänvisas till respektive kapitel.

Redovisningen sker efter huvudbrott i anmälningarna, vilket innebär att då flera brott tas upp i samma anmälan redovisas det brott med hatbrottsmotiv som har strängast straffskala.¹¹²

Fördelningen av hatbrottsmotiv

Det främlingsfientliga/rasistiska motivet svarade för 72 procent av alla identifierade hatbrottsanmälningar 2016 och är i likhet med tidigare år den största kategorin. I denna kategori ingår även det afrofbiska motivet som med 14 procent utgör det största enskilda motivet. Sexuell läggning identifierades som motiv i 9 procent av anmälningarna medan det islamofobiska motivet utgjorde 7 procent av samtliga hatbrottsanmälningar. Kristofobiska stod för 5 procent, kategorin andra antireligiösa hatbrott stod för 4 procent och det antisemitiska

¹¹² Exempel: Adam anmäler misshandel, olaga hot och ärekränkning. Misshandeln hade ett annat motiv (låt oss säga att Adam tagit tag i någons cykel och fått smällar på handen för att släppa). Däremot görs bedömningen att det finns rasistiska motiv bakom de två andra brotten. Olaga hot har strängare straffskala än ärekränkning och blir då huvudbrottet som redovisas i hatbrottsstatistiken.

motivet stod för 3 procent av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar. Andelen med transfobiska motiv utgjorde 1 procent av anmälningarna.

Under de senaste fem åren har *andelen* anmälningar som tillhör kategorin andra antireligiösa hatbrott ökat med 3 procentenheter medan andelen anmälningar om brott med sexuell läggning som motiv har minskat med 4 procentenheter. Övriga kategorier utgör i stora drag samma andelar över tid.

Att de olika motiven svarar för olika stora andelar i statistiken innebär att beskrivningar i det här kapitlet av innehållet i anmälningarna (brottsplats, relation och handlagda ärenden) påverkas. Motiv med fler anmälningar (exempelvis främlingsfientliga/rasistiska) sätter alltså större prägelse på exempelvis fördelningen av brottsplatser än motiv med färre anmälningar (exempelvis antisemitiska).

Tabell 5.1 Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2012–2016.

Motiv	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	3 979	72	3 999	73	4 314	69	4 765	68	4 609	72	-3	16
Afrofobiska*	940	17	980	18	1 075	17	1 074	15	908	14	-15	-3
Antiromska**	215	4	233	4	287	5	239	3	158	2	-34	-27
<i>Mellan minoriteter</i>	454	8	564	10	484	8	598	9	559	9	-7	23
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	126	2	116	2	193	3	149	2	162	3	9	29
Antisemitiska	221	4	193	4	267	4	277	4	182	3	-34	-18
Islamofobiska	306	6	327	6	492	8	558	8	439	7	-21	43
Kristofobiska	200	4	191	3	334	5	388	6	289	5	-26	45
Andra antireligiösa	58	1	130	2	155	2	331	5	267	4	-19	360
Sexuell läggning***	713	13	625	11	635	10	602	9	553	9	-8	-22
Homofobiska	694	13	613	11	597	10	576	8	551	9	-4	-21
Transfobiska	41	1	45	1	72	1	62	1	76	1	23	85
Summa	5 518	100	5 508	100	6 269	100	6 984	100	6 415	100	-8	16

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundning stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

** Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

*** Homosexualitet, bisexualitet, heterosexualitet.

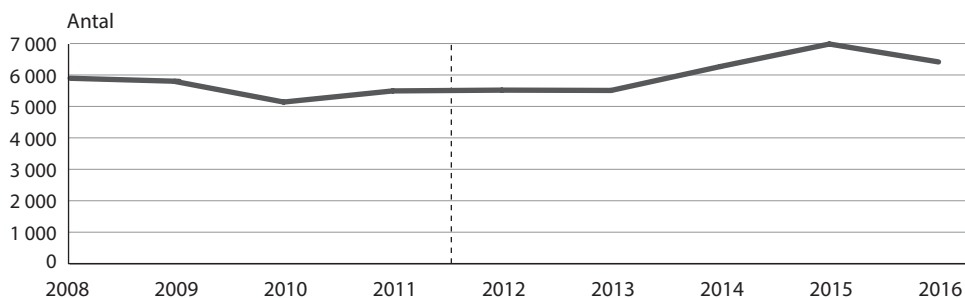
Utveckling av antalet polisanmälningar

Under 2016 uppskattades 6 415 anmälningar innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv, vilket är 8 procent färre än året innan men 16 procent fler än 2012.

Samtliga kategorier utom det transfobiska motivet uppvisade en lägre nivå 2016 jämfört med 2015. Utvecklingen över fem år skiljer sig mellan de olika kategorierna varför den behandlas i respektive kapitel.

Figur 5A illustrerar utvecklingen sedan 2008. Mellan 2008 och 2010 sjönk antalet identifierade anmälningar från närmare 5 900 till drygt 5 100 anmälningar, för att sedan ligga på en jämn nivå fram till 2013. Därefter ökade antalet identifierade anmälningar till drygt 6 980 anmälningar 2015. År 2016 var nivån lägre än året innan men fortfarande på en högre nivå än 2013. Om minskningen i år är tillfällig eller början på ett trendbrott är för tidigt att säga.

Figur 5A Utveckling av antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

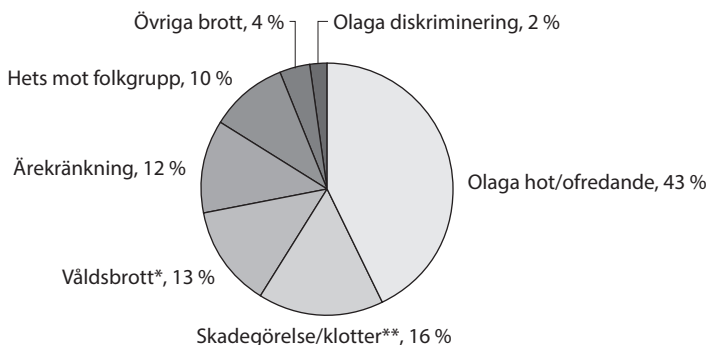
Inför 2012 genomfördes en metodförändring varigenom den tidigare totalundersökningen blev en urvalsundersökning. Brå bedömer att metodförändringen inte har haft någon större inverkan på nivåerna i statistiken, men när jämförelser görs över tid behöver hänsyn tas till den statistiska osäkerheten i de uppskattade siffrorna.¹¹³

Brottsstruktur

Den enskilt vanligast förekommande typen av huvudbrott i hatbrottsanmälningarna år 2016 var olaga hot/ofredande, som svarade för 43 procent. Därefter följde skadegörelse/klotter (16 procent) och våldsbrott (13 procent). Ärekränkning och hets mot folkgrupp utgjorde 12 respektive 10 procent av anmälningarna, medan kategorin övriga brott och olaga diskriminering utgjorde 4 respektive 2 procent.

Fördelningen av de olika brottstyperna har förändrats något över tid. Andelen våldsbrott låg 2008–2012 på 16–21 procent, medan andelen var 13 procent 2016. Skadegörelse/klotter utgjorde förut ca 10 procent av anmälningarna men under de senaste två åren har de utgjort 15 respektive 16 procent.

Figur 5B Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2016 (6 415 anmälningar).

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori

¹¹³ För en utförligare beskrivning av statistikens jämförbarhet över tid, se metodavsnittet och den tekniska rapporten, Brå, (2017e). För mer information om statistisk osäkerhet och konfidensintervall, se bilaga 2.

Fördelningen av de olika brotstyperna skiljer sig något mellan hatbrottsmotiven. Olaga hot/ofredande var emellertid den vanligaste brotstypen vid samtliga motiv, även för det kristofobiska där skadegörelse/klotter har varit det vanligaste huvudbrottet sedan kategorin tillkom 2008.

Vid en jämförelse mellan motiven kan noteras att andelen våldsbrott 2016 var högre för kategorin andra antireligiösa hatbrott och för hatbrott på grund av sexuell läggning. Även andelen ärekränkning var högre då motivet rörde sexuell läggning men också vid det antiromska och afrofbiska motivet. Hets mot folkgrupp var vanligare för det antisemitiska motivet, medan olaga diskriminering var vanligare vid det antiromska motivet.

Brottsplats

I polisanmälningarna kan det utläsas att hatbrott sker på flera olika platser där människor vistas i sin vardag. Den vanligaste brottsplatsen i anmälningarna för 2016 var en allmän plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (22 procent). I 12 procent av anmälningarna var brottsplatsen i eller i nära anslutning till den utsattas hem. Internet,¹¹⁴ arbetsplats och kategorin övriga platser som bland annat inkluderar tvättstugor, campingplatser, garage och andra personers hem utgjorde brottsplatsen i 9 procent av anmälningarna.

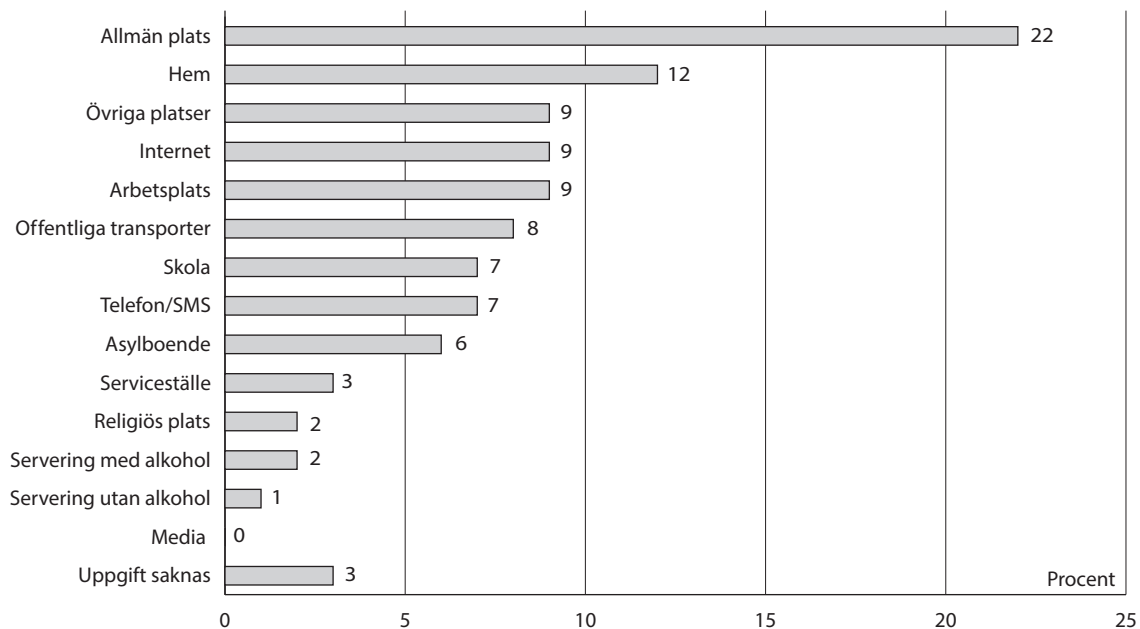
Fördelningen av platser ser ungefär likadan ut jämfört med år 2015, bortsett från att andelen brott på asylboenden har ökat med 3 procentenheter mellan 2015 och 2016. Det innebär att andelen polisanmälningar med hatbrottsmotiv där brottet har begåtts på ett asylboende har ökat från 1 procent år 2014 då kategorin infördes till att utgöra 6 procent två år senare. Ökningen gäller främst de främlingsfientliga/rasistiska och kristofobiska motiven samt kategorin andra antireligiösa. För det kristofobiska motivet och kategorin andra antireligiösa hatbrott handlade det år 2016 i samtliga fall om hatbrott mellan personer som bor på asylboendet eller mellan boende och personal, medan det främlingsfientliga motivet främst handlade om hatbrott som var riktade mot befintliga eller planerade asylboenden eller mot dem som bor eller arbetar där.

En jämförelse mellan motiven visar att vissa brottsplatser var mer vanligt förekommande vid vissa motiv än andra. Exempelvis var arbetsplatser men även skolor vanligare vid de afrofbiska och islamofobiska motiven. Asylboenden var vanligare vid det kristofobiska motivet och för kategorin andra antireligiösa hatbrott.¹¹⁵ I eller i nära anslutning till den utsattas hem var vanligare vid det antisemitiska motivet och internet var vanligare vid de antisemitiska och islamofobiska motiven. En mer utförlig beskrivning av utmärkande brottsplatser för varje motiv ges i respektive kapitel.

¹¹⁴ En del av hatbroten på internet rör spridande av hatbudskap som kommer från olika extrema miljöer. Totalförsvarets forskningsinstitut publicerade 2017 en rapport som kartlade sådana budskap. FOI (2017). Statens medieråd fick 2016 i uppdrag av regeringen att kartlägga skyddet av barn och unga på internet avseende bland annat rasism och hatbrott. På deras webbsida finns information om näthat, vilket även kan innefatta hatbrott. Kulturdepartementet (2016), Statens medieråd (2017).

¹¹⁵ Det handlade då ofta om händelser mellan shia- och sunnimuslimar, fall som beskrevs bero på den utsattas religion eller tro utan att den specificerades samt fall där gärningspersonen ansåg att den utsatta inte utövade sin tro på rätt sätt eller var tillräckligt religiös.

Figur 5C Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter brottsplats, år 2016.

Relation

I hälften av samtliga hatbrottsanmälningar 2016 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. Förutom helt okända gärningspersoner ingår även servicepersoner (till exempel butikspersonal, chaufförer eller poliser/väktare) och kunder/klienter. Denna andel är lägre än tidigare år då den utgjorde 53–59 procent (2008–2015).

I 40 procent av fallen var gärningspersonen *ytligt bekant* för den utsatta, vilket innefattar en för den utsatta personen till namn eller utseende känd person eller grupp, granne, skolkamrat eller kollega. Denna andel är högre än tidigare år då den utgjorde 28–33 procent (2008–2015). Det är framför allt kategorin känd person/grupp som ökat. I år utgjorde den 27 procent mot tidigare 10–20 procent (2008–2015). Kategorin innefattar dels personer som den utsatta sett förut eller känner igen namnet på utan att de närmare känner varandra, dels allmänt kända personer eller grupper, exempelvis vissa skribenter på internet eller kända högerextrema grupper.

I 4 procent av anmälningarna år 2016 var gärningspersonen en närstående, exempelvis gift/partner/sambo, före detta partner, släkting eller vän och i 6 procent av anmälningarna framgick inte relationen eller var inte relevant. Exempel på det sistnämnda är generella hot eller missaktningar som är riktade mot stora grupper av människor, det vill säga fall som i regel saknar målsägande.

Vid jämförelse mellan motiven var andelen servicepersoner och grannar högre vid det antiromska motivet, andelen kunder/klienter högre vid det afrofbiska motivet, andelen släkt högre vid kategorin andra antireligiösa hatbrott och andelen skolkamrater högre vid hatbrott på grund av sexuell läggning.

Tabell 5.2 Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Relation	Antal	%
Närstående	278	4
Gift/partner/sambo	12	0
Före detta partner	98	2
Släkt	96	1
Vänner/bekanta	72	1
Ytligt bekant	2 558	40
Granne	513	8
Kollega	84	1
Känd person/grupp	1 723	27
Skolkamrat	238	4
Obekant	3 189	50
Kund/klient	311	5
Serviceperson	449	7
Okänd person	2 429	38
Uppgift saknas/Ej relevant*	389	6
Summa	6 415	100

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

Handlagda hatbrottsärenden

Årets redovisning av handlagda ärenden utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2015. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017. Anledningen till att anmälningarna från 2015 följdes upp fram till dess är att utredningarna inte alltid avslutas samma år som de anmäls. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende det brott som utgjorde huvudbrottet i anmälan och som bedömts vara ett hatbrott.

Begreppen i statistiken över handlagda ärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden redovisas utifrån ärendeflödet. Ärenden som är *under utredning* är fortfarande öppna och pågående. *Direkt-avskrivna ärenden* avser ärenden där en utredning inte har inletts, utan där man direkt fattat beslutet att avsluta ärendet, det vill säga att lägga ned det. Det kan finnas olika skäl att göra det. Polisens rapporteringsplikt innebär att en anmälan ska skrivas på allt som någon ur allmänheten vill anmäla, vilket innebär att svenska polisanmälningar fångar upp ett mycket brett spektrum av incidenter,¹¹⁶ även sådana som får bedömas som i princip omöjliga att utreda¹¹⁷ eller som troligen inte utgör brott.¹¹⁸ En ytterligare orsak kan vara

¹¹⁶ Brå har i en studie jämfört anmälningsupptagningen i fem europeiska länder och funnit att endast Sverige skriver anmälningar på allt som rapporteras till polisen, även händelser som är omöjliga att utreda eller som troligen inte utgör brott. I övriga fyra länder gör polisen en inledande bedömning av vad de anser går att utreda och skriver anmälan därefter, varför de i högre grad avvisar ärenden som svenska polisen skriver anmälan på. Brå (2014, s. 112 och 127.)

¹¹⁷ Exempelvis klotter nattetid utan vare sig vittnen eller tekniska spår på platsen.

¹¹⁸ Exempelvis om en person har anmält en hundägare för att personen upplever att hunden skäller på grund av personens etnicitet, religion eller sexuella läggning.

att anmälan rör ett juridiskt sett ringa brott och att det skulle krävas alltför resurskrävande utredningsinsatser för att säkra bevis som polisen bedömer att de har låg möjlighet att kunna säkra.¹¹⁹

Begreppet *nedlagda efter utredning* innebär att en utredning har inletts och att polis eller åklagare därefter har bedömt att ärendet bör avslutas, det vill säga läggas ned. Exempelvis kan de efter utredning ha gjort bedömningen att den anmälda händelsen inte utgjorde ett brott.¹²⁰ Det kan också gälla att den misstänkte var under 15 år och därmed inte straffmyndig,¹²¹ eller så var det troligen ett brott, men det finns inga bevis att styrka det med,¹²² och därmed kan utredningen inte längre bedrivas.

Oavsett om en utredning har inletts eller inte har polis och åklagare vissa möjligheter att fatta beslut om *förundersökningsbegränsning (FU-begränsning)*.¹²³ Det kan exempelvis vara aktuellt om en utredning kräver stora kostnader som inte står i rimligt förhållande till brottet och det kan antas att straffet inte skulle bli högre än fängelse i tre månader, eller om det kan antas att åtal inte skulle komma att väckas till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse eller särskild åtalsprövning.¹²⁴ Det kan även gälla utredningar där det finns en misstänkt person som redan förekommer i andra utredningar som rör grövre brott eller nyligen har blivit dömd för andra brott och straffet inte skulle påverkas av det nyss anmälda hatbrottet. Polis och åklagare har med andra ord vissa möjligheter att genom FU-begränsning förbise lindrigare brott och fokusera på de grövre för att få en effektivare rättsprocess.¹²⁵ Både direktavskrivna ärenden och ärenden som är nedlagda efter utredning kan FU-begränsas, och detta särredovisas i figuren under respektive kategori.

Begreppet *personuppklarat* innebär att en person har bundits till det anmälda huvudbrottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Ett brott räknas som personuppklarat även om den åtalade senare frikänns vid en rättegång.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

Årets redovisning av handlagda ärenden utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2015. Av de drygt 6 980 hatbrottsanmälningar (huvudbrottet) som registrerades 2015 och som handlades fram till och med den 31 maj 2017 personuppklarades 4 procent. Det är lika stor andel som året innan. Nästan hälften (48 procent) av anmälningarna lades ned efter utredning, varav 3 procentenheter utgjordes av FU-begränsade 126 ärenden. Ungefär lika stor andel (47 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts. Av dessa utgjorde

¹¹⁹ Polisen bedömer att proportionen mellan brottet och utredningsinsatserna inte är försvarbara.

¹²⁰ En rispa på en bil var inte skadegörelse utan orsakades av en påkörd grävling.

¹²¹ En tioåring tog en sten och rispade bilen.

¹²² Rispan uppstod under natten och det finns varken vittnen eller teknisk bevisning.

¹²³ Se rättegångsbalken 23 kap. 4a §.

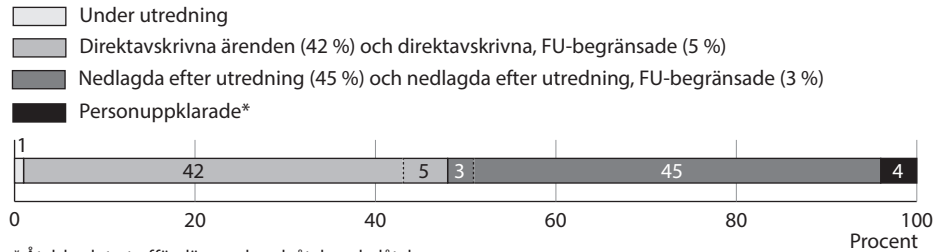
¹²⁴ Ärekränkning är exempel på ett sådant brott.

¹²⁵ Brå publicerade 2015 en delrapport som avhandlar utvecklingen av användningen av förundersökningsbegränsning 2006–2014. Brå (2015)

¹²⁶ För mer information om FU-begränsning, se föregående avsnitt om *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden*.

FU-begränsade ärenden 5 procentenheter. Den 31 maj 2017 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning.

Figur 5D Andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

* Åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven framkommer att personuppklaringen var högst vid anmälningar med afrofbiska motiv (7 procent) och lägst vid kristofobiska motiv (2 procent). Variationen av personuppklaring mellan olika motiv kan till viss del bero på skillnader i brottsstrukturen i anmälningarna, såsom typ av brott, brottsplats och relation mellan gärningspersonen och den utsatta. En mer detaljerad redovisning av antalet handlagda hatbrottsärenden redovisas i tabell 5.3.

Tabell 5.3 Antal och andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

Typ av beslut	Antal	%
Under utredning	52	1
Direktavskrivna ärenden	3 273	47
varav FU-begränsade	329	5
Nedlagda efter utredning	3 402	49
varav FU-begränsade	229	3
Personuppklarade*	257	4
Summa	6 984	100

* Åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

Typiska hatbrott har låg personuppklaring även utan hatbrottsmotiv

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv innehåller många fall till vilka det generellt sett kan anses vara svårt att koppla en gärningsperson, oavsett om brottet har ett hatbrottsmotiv eller inte. Det gäller exempelvis klotter och skadegörelse där det saknas vittnen eller andra spår, en okänd person som ropar något i en folkmassa, brott begångna på internet eller olaga diskriminering där utredningen ofta slutar med att ord står mot ord. Det finns även brott som trots ett möjligt hatbrottsmotiv anses lindriga i jämförelse med andra brott och där polisen kan behöva överväga kostnaden för att utreda i förhållande till brottet och utsikten att kunna koppla en gärningsperson till det. De allra flesta fall av ärekränkning läggs dessutom ned på grund av

att det är ett så kallat målsägandebrott,¹²⁷ vilket betyder att målsägaren själv måste ange brottet till åtal till skillnad från de flesta andra brott där åklagaren gör det. Åklagaren kan i undantagsfall ange ärekränkning till åtal ifall det är ”påkallat ur allmän synpunkt”,¹²⁸ vilket i fråga om hatbrott oftast betyder att det behöver röra sig om grövre former av ärekränkning eller upprepad brottslighet från gärningspersonens sida.¹²⁹

Vid tolkning av hatbrottsstatistiken kan det vara värt att notera att i den officiella kriminalstatistiken över handlagda brott, som avser samtliga brott oavsett hatbrottsmotiv eller inte, är personuppleringen relativt låg för de brottstyper som till allra största del utgör hatbrottsstatistiken.¹³⁰ Med undantag för misshandel och olaga hot, som år 2016 hade en personuppläring på 11 respektive 9 procent, låg personuppleringen samma år för resterande brottstyper (som ingår i hatbrottsstatistiken)¹³¹ på mellan 0 och 5 procent.¹³²

---

¹²⁷ Även kallat *angivelsebrott*, eller att det lyder under *särskild åtalsprövning*.

¹²⁸ 2014 togs ”av särskilda skäl” bort ur lydelsen för BrB 5 kap. 5 § varför det numera räcker att det är påkallat ur allmän synpunkt. Lag (2014:222).

¹²⁹ Holmqvist et al. (2013, s. 3), se även BrB 5 kap. 5§

¹³⁰ Det är dock viktigt att påpeka att måtten skiljer sig åt på flera punkter mellan hatbrottsstatistiken och den generella kriminalstatistiken. Bland annat beräknas personuppläringsprocenten på olika sätt, och medan den generella kriminalstatistiken inkluderar samtliga brott i en anmälan inkluderas endast huvudbrottet i en hatbrottsanmälan.

¹³¹ Ofredande, ärekränkning, skadegörelse, klotter, hets mot folkgrupp och olaga diskriminering samt även tjänstefel och brott mot personuppgiftslagen, som förekommer under kategorin övriga brott.

¹³² Uppgifter över handlagda brott är hämtade från Brås webbsida Brå (2017).

6. Främlingsfientliga/ rasistiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultaten av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- År 2016 identifierades knappt 4 610 anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv, vilket är 3 procent färre jämfört med 2015 och 16 procent fler jämfört med 2012.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen år 2016 (41 procent), följt av skadegörelse/klotter (17 procent).
- I nästan hälften (49 procent) av anmälningarna var gärningspersonen obekant för den utsatta.
- Allmän plats, i eller i nära anslutning till den utsattas hem, arbetsplats och kategorin övriga platser var de vanligaste brottsplatserna år 2016.
- Av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna från år 2015 var 4 procent personupplärade den 31 maj 2017. En utredning hade inletts i 48 procent av anmälningarna och en lika stor andel (48 procent) var direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjades.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från 2016 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv. Dock anmäls inte alla hatbrott, och inte alla av dem som anmäls fångas upp och identifieras som hatbrott i den här statistiken. Uppgifter om självrapporterad utsatthet för främlingsfientliga hatbrott enligt NTU ger en bättre bild av utsattheten i samhället, eftersom den har potential att fånga upp såväl anmälda som ej anmälda hatbrott. Dessa uppgifter redovisas i kapitel 4 och avser utsatthet under 2015.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan ta sig många olika uttryck. Det kan vara fråga om skadegörelse av bilar eller mot asylboenden, ärekränkning och ofredanden eller till och med misshandel av personer på grund av deras faktiska, eller av gärningspersonen uppfattade, härkomst. Visuellt identifierbarhet, det vill säga personers utseende, är ett av de viktigaste kriterierna för en gärningsperson när det handlar om att kategorisera individer i grupper. Alla som blir utsatta för hatbrott på grund av sin etniska tillhörighet – romer, afrosvenskar, samer, personer med svensk, finsk eller turkisk bakgrund och så vidare – inkluderas i statistiken.

I denna rapport definieras främlingsfientliga/rasistiska hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, dess egendom eller institution på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, av utländsk eller svensk härkomst eller representanter för personer av utländsk eller svensk härkomst.

Begreppsval och definition

Begreppet främlingsfientlighet kan användas för att referera till negativa attityder mot personer som invandrat till Sverige. Begreppet rasism kan anses starkt förknippat med biologisk rasism, det vill säga tankesättet att människor går att klassificera i bättre eller sämre raser.¹³³

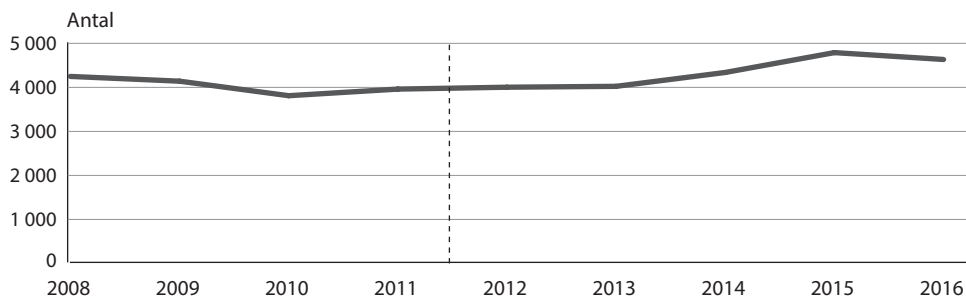
Riksdagen och regeringen har i olika sammanhang uttalat att det inte är önskvärt att använda ordet ras om människor i författningar, främst med argumenten att det ur biologisk synpunkt inte går att dela in människor i olika raser och att det därför inte finns någon grund för att använda ordet ras om människor. Termen riskerar även att underblåsa fördomar. I en statlig utredning från 2015¹³⁴ utreddes därför huruvida termerna ras och rasmässig skulle utgå ur svensk lagstiftning. Utredningen föreslog i stället att ras skulle ersättas med uttrycket ”föreställning om ras”, för att markera ett avståndstagande mot begreppet och tydliggöra att det rör sig om just föreställningar om ras hos gärningspersonen samtidigt som det erkänner rasism som företeelse.¹³⁵

I Brås hatbrottsstatistik används både begreppen främlingsfientlighet och rasism, för att försöka täcka upp det spektrum av hatbrott mot personer som utsätts på grund av deras faktiska eller av gärningspersonen uppfattade hudfärg, etnicitet eller nationalitet, eller gärningspersonens föreställning om ras.

Utveckling av antalet polisanmälningar

År 2016 uppgick det uppskattade antalet identifierade hatbrottsanmälningar där huvudbrottet bedömdes ha främlingsfientliga/rasistiska motiv till knappt 4 610 anmälningar. Det är 3 procent färre jämfört med 2015, men minskning

Figur 6A Utveckling av antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

¹³³ Antirasistiska Akademin (2016).

¹³⁴ SOU (2015).

¹³⁵ En föreställning om ras kan baseras både på faktiska förhållanden, såsom hudfärg och härkomst, och på idéer, såsom rasbiologiska teorier. SOU (2015:103, s.155–156).

en är inte statistiskt säkerställd. Jämfört med 2012 är det en dock ökning med 16 procent.

Som illustreras i figur 6A minskade antalet anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mellan 2008 och 2010, från lite mer än 4 220 anmälningar till närmare 3 790 anmälningar. Efter en relativt jämn nivå under perioden 2011–2013¹³⁶ ökade antalet identifierade anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv, till nästan 4 770 anmälningar år 2015. År 2016 identifierades knappt 4 610 anmälningar, vilket är på ungefär samma nivå som det föregående året eftersom skillnaden inte är statistiskt säkerställd.

Överlag är det svårt att veta om förändringar i statistiken beror på faktiska förändringar i utsatthet, på förändringar i anmälningsbenägenhet eller på hur och i vilken utsträckning polisen eller utredaren på Brå har uppmärksammat vilket hatbrottsmotiv det rör sig om i anmälningarna.

Tabell 6.1 illustrerar hur stor andel av de identifierade anmälningarna med främlingsfientliga/rasistiska motiv som utgörs av afrofbiska motiv, antiromska motiv respektive övriga främlingsfientliga/rasistiska motiv.¹³⁷ Hur andelarna fördelas kan troligen i åtminstone någon mån förklaras av i vilken utsträckning det afrofbiska eller antiromska motivet har kunnat identifieras, beroende på vilken information som har varit tillgänglig i respektive anmälan. Den ökande andelen övriga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar under de senaste två åren kan även till viss del förklaras av en ökande andel skadegörelse (till exempel klisterlappar) och klotter på allmän plats eller inom offentliga transportmedel med allmänt främlingsfientliga/rasistiska budskap.

Anmälningar om hatbrott med afrofbiska och antiromska motiv särredovisas i kapitel 6A respektive 6B.

Tabell 6.1 Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsmotiv, åren 2012–2016.

Motiv	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	3 979	100	3 999	100	4 314	100	4 765	100	4 609	100	-3	16
<i>Varav afrofbiska*</i>	940	24	980	25	1 075	25	1 074	23	908	20	-15	-3
<i>Varav antiromska**</i>	215	5	233	6	287	7	239	5	158	3	-34	-27
<i>Varav övrigt främlingsfientliga/rasistiska***</i>	2 824	71	2 786	70	2 951	68	3 452	72	3 543	77	3	25

Uppskattade siffror baserat på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Inkluderar både majoritet mot afrosvenskar och minoritet mot afrosvenskar.

** Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

*** Inkluderar övriga främlingsfientliga/rasistiska brott av både majoritet och minoritet, men ej mot romer eller afrosvenskar.

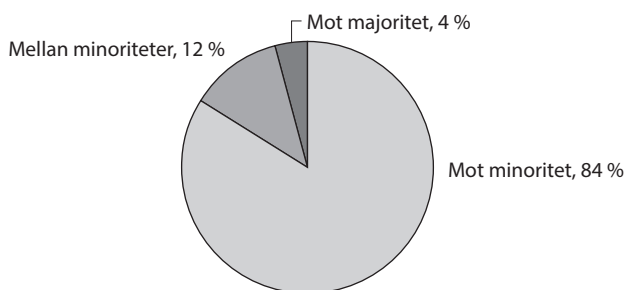
¹³⁶ Sedan 2012 är siffrorna baserade på ett hälftenurval av anmälningar och därmed uppskattade. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹³⁷ Anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv, men som inte har identifierats som ett afrofbiskt eller antiromskt hatbrott.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott mot och mellan olika grupper i samhället

I den absoluta majoriteten (96 procent) av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2016 riktade sig brottet mot minoritetsgrupper i samhället. Gärningspersonen tillhörde i de flesta fall majoritetsgruppen (84 procentenheter).¹³⁸ I en mindre del av fallen tillhörde gärningspersonen en annan minoritetsgrupp (12 procentenheter). Fördelningen har i huvudsak varit oförändrad sedan uppdelningen tillkom år 2008. Av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2016 begicks 4 procent mot majoritetsgruppen eller personer som uppfattades representera majoritetsgruppen, det vill säga mot personer med svensk bakgrund.

Figur 6B Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2016.

Brottsstruktur

Som tabell 6.2 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen (41 procent) bland de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år

Tabell 6.2 Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	661	17	659	16	661	15	588	12	555	12	-6	-16
Olaga hot/ofredande	1 646	41	1 702	43	1 847	43	1 972	41	1 886	41	-4	15
Ärekränkning	651	16	596	15	641	15	635	13	581	13	-9	-11
Skadegörelse/klotter**	374	9	327	8	390	9	703	15	778	17	11	108
Hets mot folkgrupp	419	11	410	10	430	10	552	12	483	10	-13	15
Olaga diskriminering	120	3	124	3	153	4	114	2	106	2	-7	-12
Övriga brott	107	3	181	5	193	4	201	4	220	5	9	106
Summa	3 979	100	3 999	100	4 314	100	4 765	100	4 609	100	-3	16

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

¹³⁸ I vissa fall är gärningspersonen okänd, och om inte något annat framgår i anmälan kodas gärningen som brott mot minoritet av majoritet.

2016. Skadegörelse/klotter var näst vanligast (17 procent) följt av ärekränkning (13 procent), våldsbrott (12 procent) och hets mot folkgrupp (10 procent). Olaga diskriminering utgjorde 2 procent. Sett till de senaste fem åren har andelen våldsbrott och ärekränkning minskat, medan andelen skadegörelse/klotter har ökat.

Nedan följer exempel på hur typiska främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan se ut för de olika brottstyperna, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹³⁹

Olaga hot/ofredande

Olaga hot/ofredande kan handla om allt från trakasserier till dödshot. Bland de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna var det vanligast att den här typen av brott skedde i anslutning till den utsatta personens hem eller på en allmän plats. Gärningspersonen var oftast okänd för den utsatta. Följande exempel illustrerar ett ofredande i anslutning till hemmet:

Någon har lämnat en lapp med frasen "Terrorist åk hem!" i Hassans brevlåda. Hassan misstänker att han är utsatt på grund av sitt utländska namn. Även andra hushåll i området där personerna har utländska namn har blivit utsatta. För ett tag sedan kastade en okänd person ägg på Hassans hus, han misstänker att det kan vara samma gärningsperson som ligger bakom lappen.

Skadegörelse/klotter

Merparten av de anmälda fallen av skadegörelse/klotter skedde på allmän plats och näst vanligast var offentliga transporter. Gärningspersonen var oftast en till namn eller utseende känd person eller grupp men kunde även vara helt okänd för den utsatta. Ofta när gärningspersonen var en till utseende eller namn känd person eller grupp gällde det till exempel klotter och klisterlappar¹⁴⁰ från nazistiska och/eller främlingsfientliga grupper inom offentliga transporter. Skadegörelse/klotter på allmän plats kan ta sig följande uttryck:

Anmälaren ringer in och anmäler att någon satt upp en klisterlapp med rasistiska budskap på bussen. På klisterlappen står det "Stoppa främlingsinvasionen!" och hänvisar till en känd främlingsfientlig organisation.

Ärekränkning

De flesta anmälda hatbrotten avseende ärekränkning skedde på internet eller på den utsattas arbetsplats. Gärningspersonen var i de flesta fall okänd eller en till namn eller utseende känd person för den utsatta, men det var även förhållandevis vanligt att gärningspersonen var en kund/klient eller en serviceperson. Detta är ett exempel där brottet begåtts av en kund på den utsattas arbetsplats:

Adnan arbetar som taxichaufför och uppger att han på kvällen körde en kvinna till centrum. Under resans gång uttalade sig kvinnan nedlåtande om invandrare och kallade dessutom Adnan för "jävla invandrare" och "blattesvin" innan hon klev ur bilen.

¹³⁹ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

¹⁴⁰ I polisens system kodas klisterlappar ibland som skadegörelse, ibland som bötesbrott (kategoriseras som övriga brott i statistiken). Därför förekommer klistermärken som exempel på båda brottstyperna i den här rapporten.

Våldsbrott

I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. I majoriteten av fallen skedde brottet på en allmän plats och gärningspersonen var oftast okänd för den utsatta. Detta är ett exempel som illustrerar brottstypen misshandel:

Målsägaren var på väg hem från en nattklubb då en förbipasserande frågade efter vägbeskrivning. Målsägaren som inte kände till området svarade att han inte kunde hjälpa mannen. Mannen blev då aggressiv och en diskussion uppstod varpå mannen slog målsägaren med tre knytnävslag i huvudet. Mannen skrek samtidigt att målsägaren var en "äcklig blatte" och att han hatade "svartskallar".

Hets mot folkgrupp

Majoriteten av anmälningarna avseende hets mot folkgrupp skedde på allmän plats eller skola. Det vanligaste var att gärningspersonen var okänd, men näst vanligast var att gärningspersonen var en till namn eller utseende känd person eller grupp. Detta är ett exempel där brottet skett på allmän plats av en okänd person:

Masoud hade parkerat bilen och skulle utföra ärenden i centrum. När han passerar torget hör han någon ropa "jävla invandrare, stick tillbaka till ditt land". Mannen var aggressiv och sträckte armen i vädret likt en honnör och skrek "Sieg Heil" till Masoud innan han lämnade platsen. Masoud känner sig väldigt kränkt av att den utpekade skriket dessa ord så att folk runtomkring kunde höra.

Olaga diskriminering

Olaga diskriminering utgjorde 2 procent av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2016.¹⁴¹ En vanlig situation avseende olaga diskriminering är att den utsatta personen upplever diskriminering i butiksmiljö av servicepersonal. En annan vanlig situation är att den utsatta personen nekas inträde till en nattklubb eller krog av en dörrvakt och upplever att detta är relaterat till hans eller hennes hudfärg eller etniska tillhörighet. Detta är ett typexempel på olaga diskriminering:

Kim uppger att han var helt nykter och propert klädd men nekades trots detta tillträde till nattklubben av ordningsvakten. När han frågade varför han inte blev insläppt fick han till svar att "så är det bara". Kim påpekar att flera andra personer blev insläppta under tiden. Kim som är adopterad har uppfattningen att särbehandlingen beror på hans hudfärg och känner sig väldigt kränkt.

Brottsplats

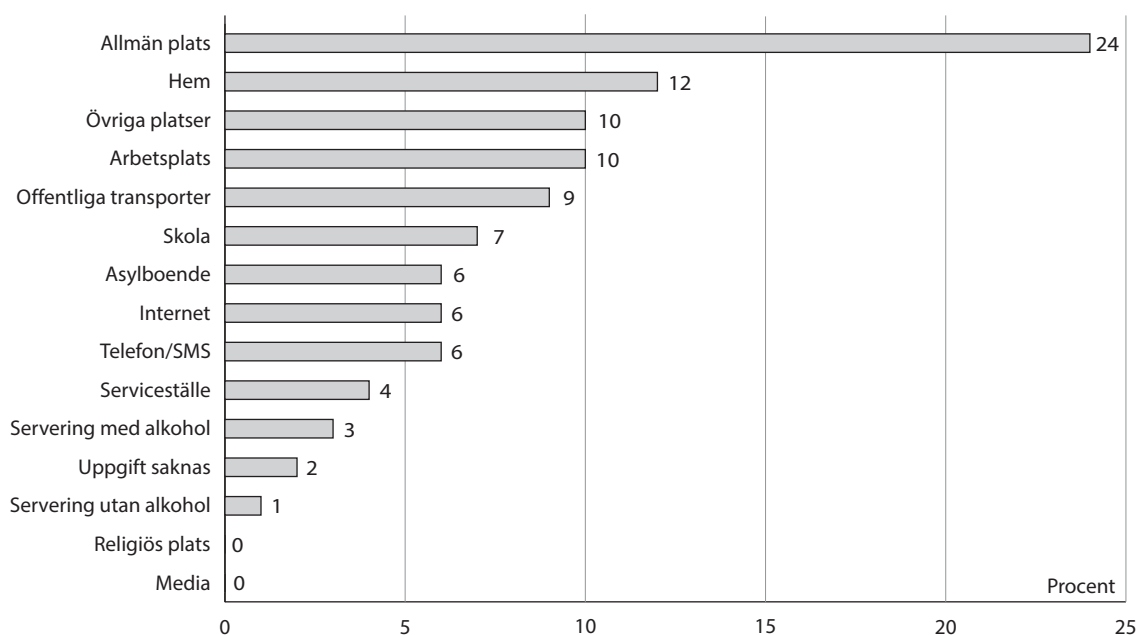
De vanligaste brottsplatserna i polisanmälningarna med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv 2016 var allmän plats (24 procent), i eller i

¹⁴¹ Till Diskrimineringsombudsmannen (DO) kommer dessutom anmälningar från personer som anser att de blivit utsatta för etnisk diskriminering enligt diskrimineringslagen. Under 2016 inkom 572 anmälningar om etnisk diskriminering. Det är en minskning med 91 anmälningar jämfört med 2015. DO (2017, s. 41).

nära anslutning till den utsattas hem (12 procent), arbetsplats och kategorin övriga platser (10 procent vardera). Kategorin övriga platser avser exempelvis tvättstugor, garage, campingplatser och andra personers hem. I jämförelse med föregående år är fördelningen av brottsplatser likartad, förutom andelen asylboende som ökat (från att utgöra 3 procent 2015 till 6 procent 2016). Kategorin asylboende tillkom år 2014 och kodades innan dess som övriga platser.

Sett till de senaste fem åren har andelen anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv på den utsattas arbetsplats minskat något (från 13 procent 2012 till 10 procent 2016); minskningen blir dock tydligare om man ser i ett längre perspektiv då andelen för arbetsplats låg runt 15 procent 2008–2011.

Figur 6C Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter brottsplats, år 2016.

Relation

I drygt hälften (49 procent) av anmälningarna från år 2016 där ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv har identifierats var gärningspersonen obekant för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår för de utsatta helt okända personer, servicepersoner såsom poliser eller butikspersonal, och kunder eller klienter. I 35 procent av fallen var gärningspersonen helt okänd för den utsatta.

I 42 procent av anmälningarna med främlingsfientliga/rasistiska motiv år 2016 var gärningspersonen en ytligt bekant, oftast då en till namn eller utseende känd person eller grupp (29 procent).

Det var mindre vanligt att gärningspersonen var en närstående; sådana fall utgjorde endast 3 procent av anmälningarna.

Tabell 6.3 Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Relation	Antal	%
Närstående	118	3
Gift/partner/sambo	6	0
Före detta partner	56	1
Släkt	22	0
Vänner/bekanta	34	1
Ytligt bekant	1 942	42
Granne	415	9
Kollega	60	1
Känd person/grupp	1 325	29
Skolkamrat	142	3
Obekant	2 277	49
Kund/klient	265	6
Serviceperson	389	8
Okänd person	1 623	35
Uppgift saknas/Ej relevant*	272	6
Summa	4 609	100

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med främlingsfientliga/rasistiska motiv utgår från de anmälningar som inkom till polisen 2015 och där Brå identifierade ett hatbrottsmotiv.¹⁴² Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälningar med identifierat hatbrottsmotiv,¹⁴³ men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

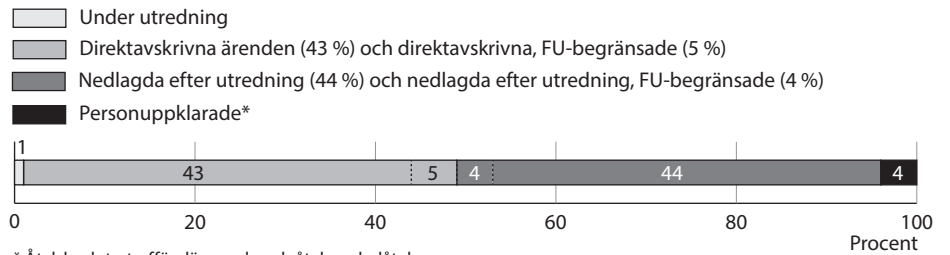
Av de 4 765 polisanmälningarna med främlingsfientliga/rasistiska motiv som identifierades år 2015 var 4 procent personupplklarade den 31 maj 2017, vilket är lika stor andel som föregående år. Nästan hälften av ärendena (48 procent) lades ned efter utredning, varav 4 procentenheter FU-begränsades.¹⁴⁴ En lika stor andel (48 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts. Av dessa FU-begränsades 5 procentenheter. Den 31 maj 2017 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning.

¹⁴² Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

¹⁴³ Huruvida polis och/eller åklagare har tagit hänsyn till ett möjligt hatbrottsmotiv i sin bedömning eller utredning av dessa anmälningar går inte att svara på utifrån statistiken, eftersom det är Brå som har identifierat motiven i anmälningarna. Handläggningsstatistiken bör därför inte ses som beslut på hatbrottsärenden.

¹⁴⁴ För mer information om vad FU-begränsade ärenden innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

Figur 6D Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade främlingsfientliga motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

6A. Afrofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabeller och figurer är de skattade antalen avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- År 2016 identifierades uppskattningsvis knappt 910 polisanmälningar med afro-fobiska motiv, vilket är 15 procent färre jämfört med 2015 men ungefär samma nivå som 2012.
- Det afrofobiska motivet utgjorde en femtedel (20 procent) av anmälningarna med främlingsfientliga/rasistiska motiv år 2016.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (42 procent), följt av ärekränkning (19 procent) och våldsbrott (15 procent). Afrofobiska hatbrott har tillsammans med hatbrott på grund av sexuell läggning och andra antireligiösa hatbrott en högre andel våldsbrott, jämfört med övriga motiv. Jämfört med år 2012 har andelen våldsbrott dock minskat, från 22 procent 2012 till 15 procent 2016.
- Allmän plats var den vanligaste brottsplatsen (18 procent) följt av arbetsplats och i eller i nära anslutning till den utsattas hem (12 procent vardera).
- I drygt hälften av fallen (52 procent) var gärningspersonen obekant för den utsatta.
- Av anmälningarna med afrofobiska motiv från år 2015 var 7 procent personupplärade den 31 maj 2017. En utredning hade bedrivits i 60 procent av anmälningarna och 39 procent var direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjats.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett afrofobiskt motiv.

Afrosvenskar kan möta främlingsfientlighet/rasism i det svenska samhället på grund av sin etniska bakgrund, hudfärg och nationalitet.¹⁴⁵ Det kan exempelvis handla om klotter på ytterdörren där det står ”apa”, ärekränkning genom att kallas ”neger” eller misshandel på ett torg på grund av sin hudfärg. Kunskapen om afrosvenskars utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad. Exempelvis ses afrosvenskarna ibland som en enhetlig grupp, när det egentligen rör sig om många olika etniska grupper med rötter i en stor kontinent och där utsattheten kan skilja sig åt mellan olika etniska grupper med mörk hudfärg.

¹⁴⁵ I rapporten *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering* kartlades bland annat olika typer av rasism och diskriminering som ungdomar upplever i Sverige. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (2007, s. 55).

I denna rapport definieras afrofbiska hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot svarta personer och som aktiverar en reaktion mot afrosvenskar, deras egen- dom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, afro- svenskar eller representanter för afrosvenskar.

Vad är ett afrofbiskt hatbrott?

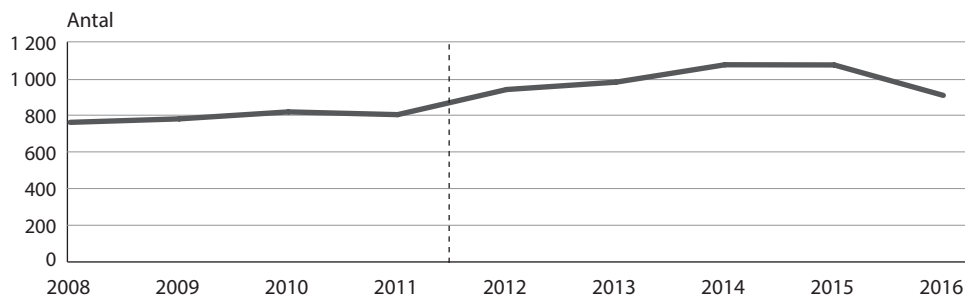
Det är enbart de fall där anmälningar om hatbrott mot afrosvenskar kan sär- skiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som blir bedömda som afrofbiska hatbrott.¹⁴⁶ Det gäller exempelvis förekomst av uttryck som ”neger” och ”svart apa” med flera. Generella uttryck såsom svartskalle bedöms som främ- lingsfientliga/rasistiska om det inte framgår att den utsatta har mörk hudfärg. Om en utsatt själv beskriver att utsattheten beror på att hon eller han är afrosvensk eller har mörk hudfärg identifieras anmälan som ett afrofbiskt hatbrott i statis- tiken. Utöver målsägarens upplevelse baseras bedömningen även på anmälnings- upptagarens uppfattning om händelsen och den kunskap som hatbrottsutredaren på Brå har kopplat till händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

Utveckling av antalet polisanmälningar

Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där motivet identifierades som afrofbiskt uppskattades år 2016 till närmare 910 stycken, vilket är 15 procent färre än år 2015. Av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna utgjorde det afrofbiska motivet en femtedel (20 procent), medan det utgjorde 14 procent av samtliga motiv.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades ungefär 760 anmälningar. Antal anmälningar låg på en relativt jämn nivå fram till 2011, men därefter sågs en ökande trend fram till 2015, då drygt 1 070 an- mälningar identifierades. Årets nivå (knappt 910 anmälningar) är på ungefär samma nivå som 2012 och 2013.

Figur 6A.A Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofbiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

¹⁴⁶ Metodologiskt finns det problem med att beskriva hatbrott som riktar sig mot afrosvenskar. I Sverige produceras statistik om befolkningens demografiska sammansättning på basis av födelseland och föräldrarnas födelseland. Nationalitet är därmed fokus för de statistiska uppgifterna. Rasism/främlingsfientlighet riktas dock mot personer på grund av omgivningens upplevelse av deras tillhörighet, inte på grund av individernas självidentifiering med en nation. Därmed kan personer som har föräldrar från exempelvis Afrika och Europa, västindiska regionen och Sydamerika utsättas trots att de är födda i Sverige. Den gemensamma faktorn är att hudfärgen används som mär- kör för härkomst. För ett längre resonemang, se DO:s rapport Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (2007).

Skillnaden mellan åren 2012, 2013 och 2016 är inte statistiskt säkerställd. Det är för tidigt att säga om årets minskning jämfört med 2015 är tillfällig eller början på ett trendbrott.

Brottsstruktur

Som framgår i tabell 6A.1 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen 2016 och stod för lite mer än två femtedelar (42 procent) av anmälningarna med afrofbiska motiv. Den näst vanligaste brottstypen bland de afrofbiska anmälningarna var ärekränkning (19 procent) följt av våldsbrott (15 procent) och hets mot folkgrupp (10 procent). Afrofbiska hatbrott har tillsammans med hatbrott på grund av sexuell läggning och andra antireligiösa hatbrott en högre andel våldsbrott, jämfört med övriga motiv. Sett över de senaste fem åren har andelen våldsbrott dock minskat, medan andelen olaga hot/ofredande har ökat.

Tabell 6A.1 Antal och andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	209	22	191	19	225	21	189	18	132	15	-30	-37
Olaga hot/ofredande	310	33	359	37	394	37	373	35	377	42	1	22
Ärekränkning	176	19	177	18	205	19	213	20	170	19	-20	-3
Skadegörelse/klotter**	101	11	58	6	62	6	118	11	84	9	-29	-17
Hets mot folkgrupp	114	12	122	12	129	12	141	13	94	10	-33	-18
Olaga diskriminering	23	2	32	3	32	3	24	2	20	2	-17	-13
Övriga brott	8	1	41	4	28	3	16	1	30	3	88	275
Summa	940	100	980	100	1 075	100	1 074	100	908	100	-15	-3

Uppskattade siffror baserade på ett häftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

Nedan följer exempel på hur typiska afrofbiska hatbrott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹⁴⁷

Olaga hot/ofredande

Bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna var brottskategorin olaga hot/ofredande vanligt förekommande. En sådan händelse skedde oftast på allmän plats, i eller i nära anslutning till den utsattas hem eller på den utsattas arbetsplats. I majoriteten av fallen var gärningspersonen en okänd person, men gärningspersonen kunde även vara en granne eller en till namn eller utseende känd person eller grupp. Detta är ett exempel där brottet skedde på allmän plats av en känd person:

¹⁴⁷ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Jamal skulle handla och parkerade sin bil på kundparkeringen. När han hade handlat färdigt och var på väg tillbaka till sin bil, möttes han av en upprörd man. Jamal känner igen mannen och tror att de bor i samma bostadsområde. Mannen påstod att Jamal hade slagit upp sin bildörr på mannens bil och orsakat ett märke. Jamal nekade och påvisade att han inte hade någon skada på sin bil. Mannen sa då att det var "typiskt negerer att smita undan" och knuffade därefter till målsäganden med axeln. Jamal som har mörk hudfärg blev ledsen av uttalandet.

Ärekränkning

Den vanligaste brottsplatsen avseende ärekränkning var den utsattas arbetsplats, följt av allmän plats. Gärningspersonen var i de flesta fall en till namn eller utseende känd person, men det var även förhållandevis vanligt att gärningspersonen var okänd för den utsatta. Detta är ett exempel där brottet skedde på den utsattas arbetsplats:

Hussein arbetar som taxichaufför och hade ställt sig utanför flygplatsen i väntan på kunder. När han klev ut ur bilen kom en man framrusande och högljutt började anklaga Hussein för att ha trängt sig före hans taxibil. När Hussein bad mannen att lugna ner sig kallade mannen honom för "jävla neger". En förbipasserande hörde vad mannen sa och lyckades få honom att lämna platsen. Hussein uppger att mannen som kränkte honom arbetar för ett annat taxibolag och brukar vara aggressiv mot Hussein för att Hussein är mörkhyad.

Våldsbrott

Andelen våldsbrott vid anmälningar med afrofbiska motiv är, tillsammans med andra antireligiösa hatbrott och hatbrott riktat mot sexuell läggning, högre jämfört med de övriga hatbrottsmotiven. Vanligast är att denna typ av brott sker på allmän plats och av en okänd person, men afrofbiska våldsbrott sker även i skolor eller på den utsattas arbetsplats. Nedan ges ett exempel på det sistnämnda:

Målsägaren jobbar som busschaufför och sa till misstänkt person att han måste ha en giltig biljett för att få åka med. Misstänkt ska då ha sagt att "ingen neger ska ta betalt av mig" och att han var en "jävla negerapa". I samband med detta mottog målsägaren ett knytnävsslag i huvudet. Andra passagerare gick emellan och lyckades få misstänkt person ur bussen. Därefter försvann gärningspersonen i väg från platsen.

Hets mot folkgrupp

De vanligaste brottsplatserna för hets mot folkgrupp var internet och skola. I majoriteten av fallen var gärningspersonen okänd, följt av en till namn eller utseende känd person, men i en del av anmälningarna var relationen till gärningspersonen ej relevant. Detta innebär att det inte fanns någon målsägare i anmälan, utan att brottet i stället var riktat mot gruppen afrosvenskar generellt. Detta är ett exempel:

Neema vill anmäla att någon har skrivit att hon är en "jävla svarting" och att "alla apor borde åka tillbaka till djungeln där de hör hemma"

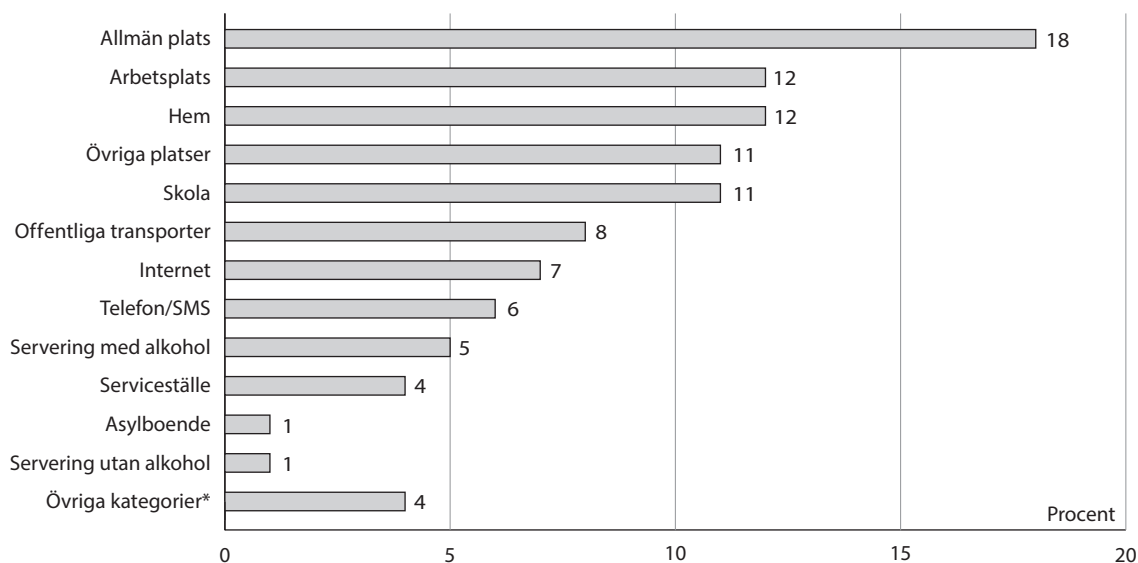
i ett öppet forum på Facebook. Neema vet inte vem personen är, men uppger att både hon och personen deltog i en diskussion om invandring. Neema uppger att forumet är väldigt främlingsfientligt.

Brottsplats

Den vanligaste brottsplatsen bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna under år 2016 var allmän plats (18 procent), följt av arbetsplats och i eller i nära anslutning till det egna hemmet (12 procent vardera) samt kategorin övriga platser och skola som utgjorde 11 procent vardera. Kategorin övriga platser utgörs av flera olika platser, exempelvis tvättstugor, campingplatser, andra personers hem eller kommunala eller statliga samhällsinrättningar.

Fördelningen av platser ser ungefär likadan ut som år 2015, bortsett från att andelen brott på allmän plats har minskat med 6 procentenheter och är på samma andelsmässiga nivå som år 2013. I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var arbetsplats och skola vanligare som brottsplats då motivet var afrofbiskt.

Figur 6A.B Andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter brottsplats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

* Övriga kategorier består av kategorierna uppgift saknas, media och religiös plats.

Relation

I mer än hälften (52 procent) av hatbrottsanmälningarna med identifierade afrofbiska motiv år 2016 var gärningspersonen obekant för den utsatta. I mer än en tredjedel (35 procent) av fallen var gärningspersonen helt okänd. I kategorin obekant ingår även kund eller klient (7 procent) samt personal i myndighetsställning eller i serviceyrken (10 procent). Andelen kund eller klient är något högre för det afrofbiska motivet i jämförelse med övriga hatbrottsmotiv, vilket delvis hänger samman med att arbetsplats är en vanligare brottsplats för det afrofbiska motivet jämfört med övriga motiv.

I mer än en tredjedel av fallen (35 procent) var gärningspersonen ytligt bekant med den utsatta. I merparten av dessa fall var gärningspersonen en till namn eller utseende känd person eller grupp (21 procent), men kunde även vara en granne (7 procent) eller skolkamrat (6 procent). En mindre andel gärningspersoner (2 procent) var kolleger, vilket stärker bilden av att de personer som blir utsatta för hatbrott med afrofbiska motiv på sin arbetsplats främst blir det av personer som de möter i sin yrkesutövning och inte av arbetskamrater.

Det var mindre vanligt att gärningspersonen var en närstående, vilket var fallet i 5 procent av anmälningarna med identifierade afrofbiska motiv.

Tabell 6A.2 Antal och andel anmälningar med afrofbiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

Relation	Antal	%
Närstående	44	5
Släkt, gift/partner/sambo, före detta partner*	26	3
Vänner/bekanta	18	2
Ytligt bekant	320	35
Granne	62	7
Kollega	14	2
Känd person/grupp	188	21
Skolkamrat	56	6
Obekant	473	52
Kund/klient	68	7
Serviceperson	90	10
Okänd person	315	35
Uppgift saknas/Ej relevant*	70	8
Summa	908	100

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

Handlagda hatbrottsärenden

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

Av de drygt 1 070 afrofbiska hatbrottsanmälningarna som anmäldes 2015 och som handlades fram till och med den 31 maj 2017 personupplärdes 7 procent, vilket är på samma andelsmässiga nivå som året innan. Drygt hälften (53 procent) av ärendena lades ned efter utredning, och av dessa utgjordes 5 procentenheter av FU-begränsade¹⁴⁸ ärenden. Nästan två femtedelar (39 procent) direktavskrevs, vilket innebär att ärendet lades ned utan att någon

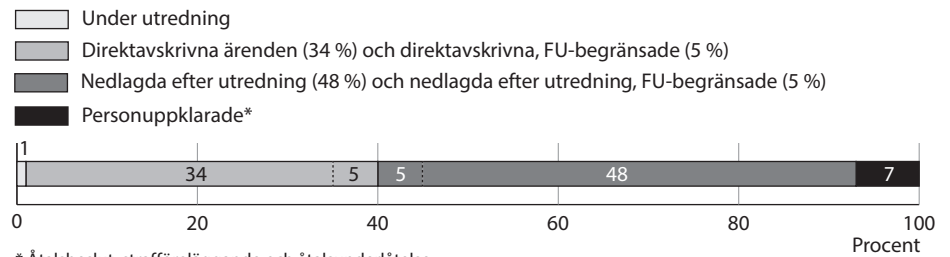
¹⁴⁸ För mer information om vad FU-begränsade ärenden innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

utredning påbörjats, och av dessa lades 5 procentenheter ner med anledning av FU-begränsning.

När uttaget för handlagda brott gjordes den 31 maj 2017 var 1 procent av anmälningarna under pågående utredning.

De afrofbiska hatbrottsanmälningarna hade en högre andel personuppläring (7 procent) jämfört med övriga motiv, där personuppläringen låg på mellan 2 och 4 procent.

Figur 6A.C Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade afrofbiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

6B. Antiromska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- År 2016 identifierades uppskattningsvis närmare 160 anmälningar med antiromska motiv, vilket är 34 procent färre jämfört med år 2015.
- Det antiromska motivet utgjorde 3 procent av samtliga anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv år 2016.
- Den vanligaste brottstypen i anmälningar med antiromska motiv år 2016 var olaga hot/ofredande (48 procent) följt av ärekränkning (19 procent). Jämfört med år 2015 har andelen våldsbrott minskat (från 17 procent 2015 till 6 procent 2016).
- De vanligaste brottsplatserna var allmän plats (23 procent), serviceställen (15 procent) och i eller i nära anslutning till det egna hemmet (14 procent).
- Gärningspersonen var oftast en okänd person (30 procent) eller en serviceperson (20 procent).
- Av anmälningarna från 2015 var 3 procent personupplärade den 31 maj 2017, vilket är samma andel som året innan. En utredning hade bedrivits i 65 procent av ärendena och 33 procent hade blivit direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjats.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett antiromskt motiv.

Kunskapen om romers utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad, eftersom det inte finns så mycket forskning på området.¹⁴⁹ Ibland betraktas romer som en enda grupp, när det i själva verket handlar om flera olika grupper, som i sin tur har undergrupper. Dessutom vill inte alla kalla sig romer. I Sverige talas det om fem huvudgrupper, kategoriserade efter de dialekter av romani-chib som talas: arli-romer vars dialekt härstammar från Balkan, kalderas-romer med dialekt från Rumänien, kaale-romer med språkligt ursprung i Finland och Spanien, lovara-romer med dialekt från Ryssland, Ukraina och Polen samt resande/resandefolket som ofta talar svensk romani. Dessa grupper har blivit en del av Sverige i olika omgångar sedan 1500-talet.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Exempel på forskningen i Sverige är Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) som 2004 skrev en rapport om diskriminering av romer i Sverige. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (2004, s. 1–42). Se även Svensk antiziganism. Selling (2013).

¹⁵⁰ Uppgifter hämtade från Unga Romer (2016) och Romska ungdomsförbundet i samverkan med Romska kulturcentret i Malmö (2015).

Begreppsval och definition

Begreppet antiromsk kan även omnämnas som antiziganism. Begreppet antiziganism har på senare år blivit vanligare i samhällsdebatten kring fördomar om och diskriminering av romer. Begreppen är i viss mån synonyma, men antiziganism kan närmare förklaras som majoritetssamhällets fördomar mot en schablonmässig bild av ”zigenare”, vilket främst drabbar romer. Det handlar alltså inte nödvändigtvis om fördomar mot specifikt romer utan snarare om fördomar mot zigenare som koncept, till skillnad från romer som individer.¹⁵¹

I Brås hatbrottsstatistik används begreppet antiromsk, vilket korresponderar med hur den här typen av hatbrott kategoriseras i internationell statistik från bland annat ODIHR¹⁵² och FRA¹⁵³. Dock är det inte ovanligt att begreppen antiromsk (anti-roma) och antiziganism (anti-gypsyism) används parallellt i rapporter, i meningen att antiromska hatbrott ger uttryck för antiziganism.

Brå har med tanke på de senaste årens offentliga språkbruk övervägt ett begreppsbyte, eftersom det kan argumenteras dels att antiromska hatbrott även kan drabba icke-romer eller personer som inte vill kalla sig romer, dels att det troligen är gärningspersonens fördomar mot schablonbilderna av ”zigenare” som aktiverar en reaktion och inte attityden mot specifikt romer. Genom kontakt med romska organisationer har det framgått att begreppet antiziganism är tudelat. En organisation menar att begreppet antiziganism är att föredra, eftersom det även inkluderar fördomar om och utsatthet för grupper som kallar sig själva annat än romer. En annan organisation menar att begreppet antiromsk är att föredra, eftersom grundstenen i ordet antiziganism är zigenare, ett grovt kränkande öknamn som romer kämpat länge för att slippa förknippas med och i stället bli benämnda just romer. Brå har efter dessa kontakter beslutat att för närvarande fortsätta använda begreppet antiromska hatbrott, vilket fungerar som ett samlingsbegrepp för den typ av hatbrott som skulle ingå i kategorin oavsett begreppsval, men kommer att följa utvecklingen av begreppsanvändningen.

I denna rapport definieras antiromska hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot romer och som aktiverar en reaktion mot romer, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, romer eller representanter för romer.

Det är viktigt att understryka att definitionen av begreppet romer även omfattar resande och andra liknande grupper som vill kalla sig för annat än just romer.

Vad är ett antiromskt hatbrott?

Vem som helst kan komma att utsättas för ett antiromskt hatbrott om gärningspersonen uppfattar att personen tillhör eller är representant för gruppen.

¹⁵¹ Selling (2013, s. 13).

¹⁵² Mer information om ODIHR:s rapportering om hatbrott finns på deras webbsida: <http://hatecrime.osce.org/what-hate-crime/bias-against-roma-and-sinti>

¹⁵³ Mer information finns via FRA:s (European union agency for fundamental rights) webbsida: <http://fra.europa.eu/en/theme/roma>

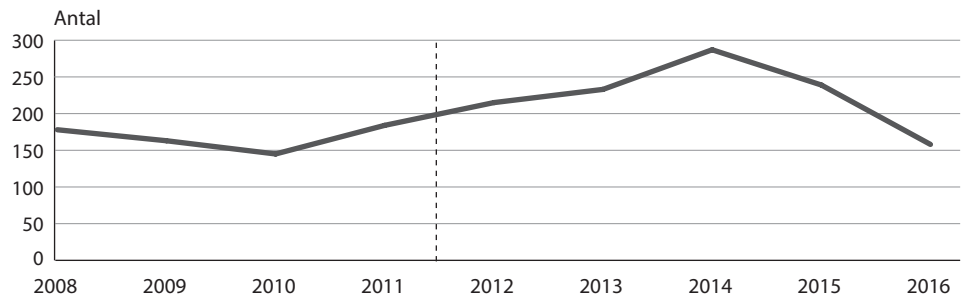
Det är dock enbart de fall som kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott, som blir bedömda som antiromska hatbrott. Det gäller exempelvis uttryck såsom ”zigenare” eller ”gypsy” med flera. Generella främlingsfientliga uttryck såsom ”svartskalle” kodas som främlingsfientliga/rasistiska. Om personen själv uppger att utsattheten sker på grund av hans eller hennes romska ursprung bedöms anmälan som antiromsk i statistiken.

Utveckling av antalet polisanmälningar

Antalet anmälningar med identifierade antiromska motiv skattades år 2016 till närmare 160 stycken, vilket är 34 procent färre än 2015 och i nivå med antalet anmälningar 2010. Det antiromska motivet utgjorde 3 procent av de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna 2016, och 2 procent av samtliga hatbrottsanmälningar.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades knappt 180 anmälningar. Trenden var svagt nedåtgående fram till år 2010, då närmare 150 anmälningar bedömdes innehålla ett antiromskt motiv. Därefter var trenden uppåtgående fram till år 2014 för att därefter sjunka till 2016 års nivå, vilken är i paritet med 2010 års nivå. Vad minskningen beror på går inte att säga enbart utifrån den här statistiken. Det rör sig dock om ett motiv med statistiskt sett relativt låga siffror, vilket gör det känsligt för tillfälliga händelser eller insatser. Tolkningar från ett år till ett annat bör därför göras med försiktighet.

Figur 6B.A Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

Brottsstruktur

Som tabell 6B.1 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen år 2016 och stod för 48 procent av anmälningarna med identifierade antiromska motiv. Näst vanligast var ärekränkning (19 procent), följt av olaga diskriminering och hets mot folkgrupp (9 respektive 8 procent).

Andelen hets mot folkgrupp var år 2016 lägre än de två föregående åren (då de utgjorde 15 respektive 18 procent) och ligger nu på samma andelsmässiga nivå som 2012–2013. Andelen våldsbrott har också minskat drastiskt, från att utgöra 17 procent år 2015 till 6 procent 2016, och ligger nu på ungefär samma andelsmässiga nivå som 2012. Det antiromska motivet har en högre

andel olaga diskriminering jämfört med övriga motiv (9 procent, jämfört med 0–2 procent för övriga motiv).

Tabell 6B.1 Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	8	4	26	11	40	14	40	17	10	6	-75	25
Olaga hot/ofredande	97	45	85	36	90	31	92	38	76	48	-17	-22
Ärekränkning	56	26	32	14	42	15	30	13	30	19	0	-46
Skadegörelse/klotter**	2	1	14	6	4	1	12	5	10	6	-17	400
Hets mot folkgrupp	21	10	18	8	44	15	42	18	12	8	-71	-43
Olaga diskriminering	27	13	34	15	40	14	16	7	14	9	-13	-48
Övriga brott	4	2	21	9	26	9	6	3	6	4	0	50
Summa	215	100	233	100	287	100	239	100	158	100	-34	-27

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

Nedan ges typexempel¹⁵⁴ på hur antiromska hatbrott kan se ut för de olika brottstyperna, baserat på polisanmälningarnas fritexter.

Olaga hot/ofredande

De flesta anmälningarna med antiromska motiv rörde olaga hot/ofredande och i majoriteten av fallen skedde brottet i eller i anslutning till det egna hemmet eller på allmän plats av en okänd gärningsperson eller en granne.

Valentino berättar att en grupp ungdomar vid upprepade tillfällen har kört förbi lägret där han och hans familj bor, kastat flaskor samt skrikit ”jävla zigenarpack”. Valentino vet inte vilka ungdomarna är men är väldigt orolig för sin och familjens säkerhet.

Ärekränkning

Av anmälningarna som rörde ärekränkning var det vanligast att brottet begicks på allmän plats eller i eller i anslutning till den utsatta personens hem. Gärningspersonen var i majoriteten av fallen en till utseende eller namn känd person eller grupp.

Målsägare Allan satt utanför matvarubutiken Ica när en förbipasserande kvinna sparkade iväg pappmuggen som Allan hade sina mynt i och kallade honom för ”jävla zigenare”. Allan känner sig kränkt och upplever situationen som obehaglig. Han uppger att han känner igen kvinnan då hon även tidigare har kränkt honom på grund av hans romska ursprung.

¹⁵⁴ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Olaga diskriminering

Vid det antiromska motivet är brottstypen olaga diskriminering mer vanligt förekommande, vilket särskiljer det antiromska motivet från de övriga motiven. I samtliga fall begicks brottet av en serviceperson. Oftast begicks brotten på platser där det fanns servering med alkohol, exempelvis nattklubbar och krogar, eller på serviceställen såsom livsmedelsbutiker eller bensinstationer.

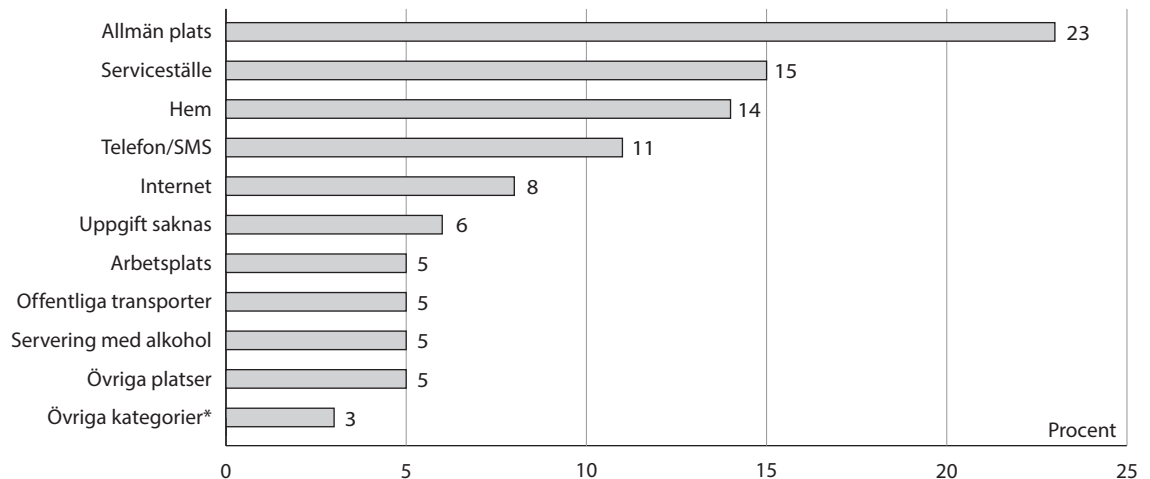
Personalen på bensinstationen vägrade låta Erkki och Angelika tanka bensin om de inte betalade i förskott. När Erkki ifrågasatte detta svarade kassörskan att det oftast är zigenare som tjuvtankar. Erkki blev mycket förolämpad då det fanns flera andra kunder inne i butiken som hörde vad kassörskan sade.

Brottsplats

I nästan en fjärdedel (23 procent) av polisanmälningarna med identifierade antiromska motiv var brottsplatsen en allmän plats. Andra vanliga platser var serviceställen såsom butiker eller bensinstationer (15 procent), i eller i nära anslutning till det egna hemmet (14 procent) samt via telefon/sms (11 procent).

Andelen hatbrott som begicks på internet minskade från 18 till 8 procent mellan 2015 och 2016. Även andelen brott begångna på allmän plats har minskat, med 5 procentenheter. Variationen mellan brottsplatserna kan hänga samman med de identifierade brottstyperna, eftersom andelen hets mot folkgrupp, som vanligen begås på internet, och våldsbrott, som främst förekommer på allmän plats, minskade år 2016 jämfört med år 2015.

Figur 6B.B Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter brottsplats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

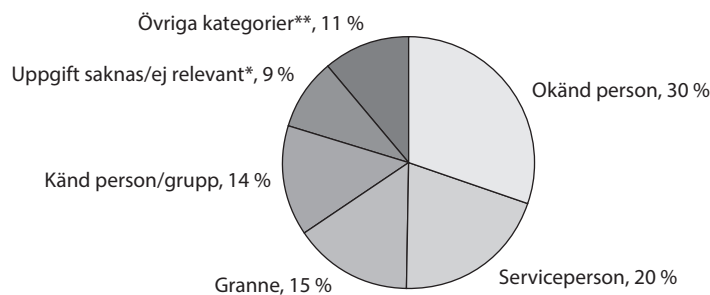
* I övriga kategorier ingår skola, asylboende, servering utan alkohol, media och religiös plats.

Relation

I nästan en tredjedel (30 procent) av anmälningarna med identifierade antiromska motiv år 2016 var gärningspersonen helt okänd för den utsatta. I en femtedel (20 procent) av fallen var gärningspersonen en serviceperson, men

kunde även vara en granne (15 procent) eller en till namn eller utseende känd person eller grupp (14 procent). Jämfört med föregående år är fördelningen ungefär densamma.

Figur 6B.C Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

* Sammanslagen kategori.

** Övriga kategorier består av sammanslagna kategorier med låga tal: gift/partner/sambo, före detta partner, släkt, vänner/bekanta, kollega, skolkamrat och kund/klient.

Handlagda hatbrottsärenden

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

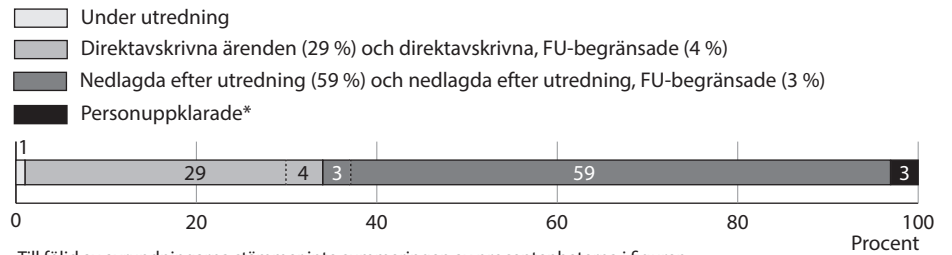
Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

Av de knappt 240 antiromska hatbrottsanmälningarna som identifierades år 2015 var 3 procent personuppklarade den 31 maj 2017, vilket är en lika stor andel som året innan. Tre femtedelar (62 procent) av ärendena hade lagts ned efter att en utredning inletts, och av dessa lades 3 procentenheter ned med anledning av FU-begränsning.¹⁵⁵ En tredjedel (33 procent) av ärendena hade direktavskrivits, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjades, varav 4 procentenheter på grund av FU-begränsning.

Den 31 maj 2017 var 1 procent av de antiromska anmälningarna fortfarande under utredning.

¹⁵⁵ För mer information om vad FU-begränsade ärenden innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

Figur 6B.D Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade antiromska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

7. Antisemitiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälften-urval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- Under 2016 identifierades uppskattningsvis drygt 180 anmälningar med antisemitiska motiv, vilket är 34 procent färre än 2015 och innebär att årets nivå är jämförbar med nivån år 2013 och tidigare.
- De vanligaste brottsstyperna i anmälningarna var olaga hot/ofredande (49 procent) och hets mot folkgrupp (27 procent). Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet en hög andel hets mot folkgrupp.
- De vanligaste brottsplatserna var allmän plats (24 procent), internet (20 procent) och i eller i nära anslutning till den utsattas hem (19 procent).
- I drygt hälften av fallen (51 procent) var gärningspersonen helt okänd för den utsatta, och i nästan en fjärdedel av fallen (23 procent) var gärningspersonen känd till namn eller utseende.
- Av de antisemitiska hatbrotten som anmäldes 2015 personupplärdades 4 procent. En utredning inleddes i 58 procent av samtliga anmälningar medan 37 procent direktavskrevs, vilket innebär att en utredning aldrig påbörjades.

Bedömningen av om en polisanmäld händelse kan innehålla ett möjligt antisemitiskt motiv baseras i huvudsak på målsägarens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och den kunskap som hatbrottsutredaren på Brå har kopplat till händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

För att ett hatbrott ska betraktas som antisemitiskt krävs dels att den utsatta är eller av gärningspersonen uppfattas vara judisk,¹⁵⁶ dels att gärningspersonen inte är judisk. Även människor som gärningspersonen uppfattar som att de representerar judar eller judendomen kan utsättas för hatbrott, exempelvis en väktare som jobbar vid en synagoga eller en politiker som arbetar med frågor om antisemitism. Det kan även gälla de fall där synagogor eller judiska begravningsplatser blir utsatta för skadegörelse.

I denna rapport definieras antisemitiska hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot judar och judendom som aktiverar en reaktion mot judendomen, judisk egen- dom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, judar eller representanter för judar.

¹⁵⁶ I en rapport om antisemitism från år 2006 uppskattades den judiska befolkningsgruppen i Sverige till mellan 18 000 och 20 000 personer. Brå och Forum för levande historia (2006, s. 36). För utförligare beskrivning av det antisemitiska motivet, se Brås tekniska rapport (2017e).

Definitioner av antisemitism belyser ofta strukturer av fientliga uppfattningar, attityder och myter om den judiska befolkningen. Även om antisemitism ofta tar sig uttryck som fientlighet mot judendom som religion är det sällan religionen i sig som står i fokus för fientligheten utan judar som folkgrupp¹⁵⁷ eller föreställningar om konceptet judar.¹⁵⁸

Ibland kopplas antisemitism samman med uttryck för nationalsocialistisk ideologi, men det är bara en del av en komplex bild. Antisemitism existerade före nationalsocialismen, och i dag diskuteras huruvida det egentligen finns olika former av antisemitism som existerar parallellt. Som exempel kan nämnas antisionistisk antisemitism, modern/rasistisk antisemitism, antisemitism relaterad till förintelsen och kristen antijudaism.¹⁵⁹ På samma sätt som det finns en kristen, en konservativ och en högerradikal antijudisk idétradition, finns det en socialistisk och islamisk dito.¹⁶⁰

Det är inte ovanligt att antisemitism aktiveras av exempelvis ekonomisk, politisk eller social oro, eller händelseutvecklingar i Mellanöstern, bland annat i konflikten mellan Israel och Palestina.¹⁶¹ I det sammanhanget är det viktigt att skilja på när en stat kritiseras för sin politik och när händelserna tar sig antisemitiska uttryck som är riktade mot den judiska folkgruppen.

Vid tolkning av hatbrottsstatistiken är det dock viktigt att tänka på att det även finns andra faktorer som påverkar antalet anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, såsom polisens hatbrottsarbete och förmåga att uppmärksamma och notera hatbrottsmotivet i anmälan samt allmänhetens medvetenhet om hatbrott och anmälningsbenägenhet (se kapitel 2 ”Bakgrund” för ett utökat resonemang om detta).

Utveckling av antalet polisanmälningar

Under 2016 identifierades uppskattningsvis drygt 180 polisanmälningar med antisemitiska motiv, vilket är 34 procent färre än 2015 och innebär att nivån är jämförbar med nivån år 2013 och tidigare.

Utvecklingen syns i figur 7A, vilken även visar på stora individuella skillnader mellan olika år. Detta är ett vanligt fenomen när talen statistiskt sett är låga och tyder på att utvecklingsnivån för det här motivet är känslig för enskilda händelser eller insatser. I tolkningen av utvecklingen bör fokus därför ligga på att se tendenserna över tid i stället för att endast tolka utvecklingen från ett år till ett annat. Sett över tid, och med hänsyn till den statistiska felmarginalen som måste beaktas för angivelser från 2012 och senare, har antalet anmälningar med identifierade antisemitiska motiv från 2008 fram till 2016 legat på en relativt jämn nivå, med undantag för åren 2009, 2014 och 2015 som uppvisade högre nivåer.

¹⁵⁷ Nylund Skog (2006, s. 61f), Forum för levande historia (2005, s. 23f), ODIHR (2006, s.19).

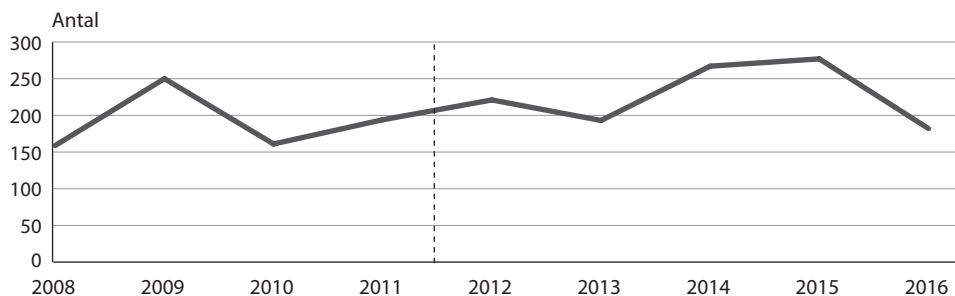
¹⁵⁸ Jämför med föreställningar om konceptet zigenare i kapitel 6B om antiromska hatbrott.

¹⁵⁹ Mer information om dessa begrepp samt förslag på vidare läsning, se Forum för levande historia (2011, s. 6f)

¹⁶⁰ Forum för levande historia (2005, s. 17).

¹⁶¹ Se exempelvis Bachner (1999 s. 28), Forum för levande historia (2005, s14ff).

Figur 7A Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, hela landet, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna i anmälningar med identifierade antisemitiska motiv år 2016 var olaga hot/ofredande (49 procent) följt av hets mot folkgrupp (27 procent) och skadegörelse/klotter (10 procent).

Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet en högre andel hets mot folkgrupp (27 procent, jämfört med 10 procent i genomsnitt).

Tabell 7.1 Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	14	6	4	2	12	4	8	3	10	5	25	-29
Olaga hot/ofredande	87	39	61	32	80	30	127	46	90	49	-29	3
Ärekränkning	10	5	20	10	26	10	16	6	10	5	-38	0
Skadegörelse/klotter**	27	12	12	6	54	20	14	5	18	10	29	-33
Hets mot folkgrupp	79	36	93	48	92	34	102	37	50	27	-51	-37
Övriga brott***	4	2	2	1	2	1	10	4	4	2	-60	0
Summa	221	100	193	100	267	100	277	100	182	100	-34	-18

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

*** I övriga brott ingår även kategorin olaga diskriminering.

Nedan ger vi exempel på hur typiska antisemitiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹⁶² Ofta kan exemplen se snarlika ut, men detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller klotter å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

¹⁶² Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot/ofredande kan innebära allt från att bli kallad vid öknamn och trakasserad på stan till att ta emot dödshot via sms. Det vanligaste var dock att brottet begicks på internet eller i eller i nära anslutning till den utsattas hem. Ofta var gärningspersonen okänd för den utsatta, men kunde även vara känd till namn eller utseende. Så här kan ett olaga hot med antisemitiskt motiv vid den utsattas hem se ut:

Aaron hämtade posten i brevlådan i porten och hittade då bland breven en handskriven lapp där det stod: "Ni har blod på era händer, judesvin. Ni ska dö." Aaron uppger att han inte har några fiender, vad han känner till, men att hans efternamn är judiskt. Han känner oro över att inte veta om någon faktiskt är ute efter honom eller hans familj eller om det är ett tomt hot.

Hets mot folkgrupp

Av anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp var det vanligast att brottet skedde på allmän plats eller på internet (inklusive e-post). Oftast var gärningspersonen okänd för den utsatta, men det var också relativt vanligt att gärningspersonen var känd till namn eller utseende. I vissa fall av hets mot folkgrupp är relationen mellan målsägare och gärningsperson inte relevant att fastställa eftersom budskapet riktas mot judar som grupp, och ibland saknas därför även en målsägare i anmälan. Följande är ett exempel på detta:

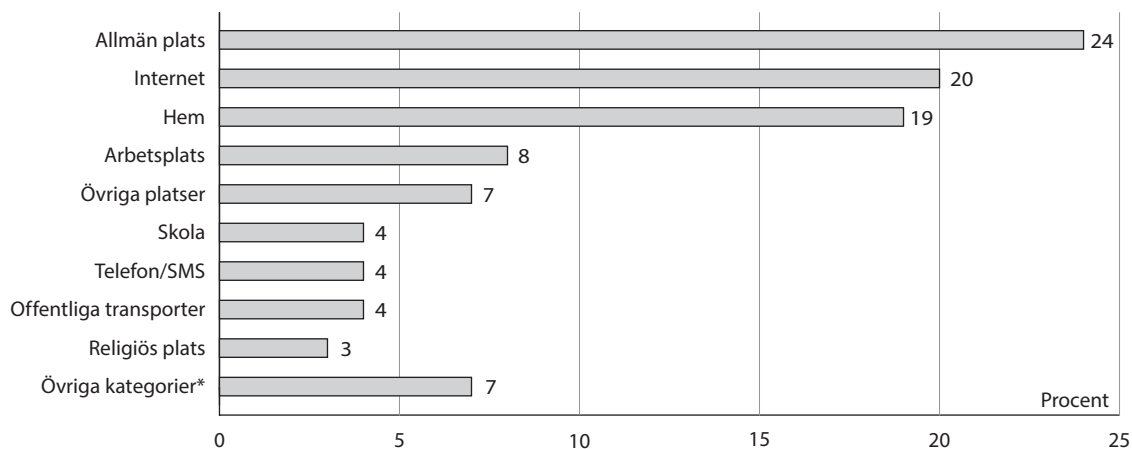
Namngiven person har i ett publikt meddelande på sin facebookside spridit hat och missaktning mot den judiska folkgruppen. Bland annat står det: "Det är dags att slutföra arbetet som Hitler påbörjade. Judepaket måste förgöras en gång för alla."

Brottsplats

Bland polisanmälningarna med identifierade antisemitiska motiv var de vanligaste brottsplatserna år 2016 allmän plats (24 procent) följt av internet (20 procent) och i eller i nära anslutning till den utsattas hem (19 procent). Internet och den utsattas hem var vanligare vid det antisemitiska motivet än vid övriga hatbrottsmotiv, där internet utgjorde 9 procent i snitt (med undantag för det islamofobiska motivet där internet också var vanligt och utgjorde 18 procent) medan den utsattas hem utgjorde 12 procent i snitt.

Jämfört med året innan har andelen brott begångna i eller i nära anslutning till den utsattas hem ökat, från att utgöra 9 procent 2015 till att utgöra 19 procent 2016. Noteras bör även att 2015 års kraftiga ökning av brott begångna via telefon/sms var en tillfällig ökning. Övriga förändringar i fördelningen av brottsplats är inte statistiskt säkerställda.

Figur 7B Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter brottsplats, år 2016.

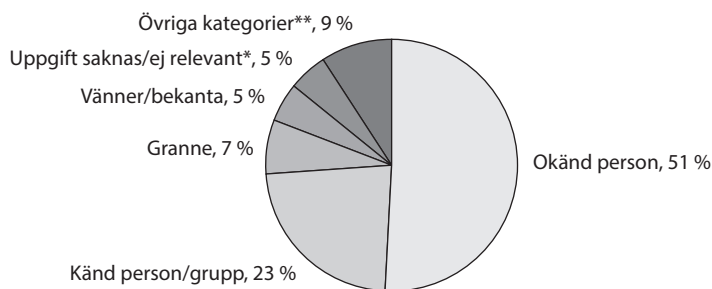

* I övriga kategorier ingår servering med alkohol, servering utan alkohol, serviceställe, asylboende och media.

Relation

I drygt hälften (51 procent) av polisanmälningarna med antisemitiska motiv 2016 var gärningspersonen helt okänd för den utsatta. I knappt en fjärdedel (23 procent) av fallen var gärningspersonen känd till namn eller utseende av den utsatta, exempelvis genom att samma person brukade ropa okvädesord, eller att personen eller gruppen som stod bakom en viss webbsida, text eller ett uttalande var allmänt känd.

Figur 7C Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

* Sammanslagen kategori.

** Övriga kategorier består av gift/partner/sambo, fd partner, släkt, skolkamrat, kollega, serviceperson och kund/klient.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med antisemitiska motiv utgår från de anmälningar som inkom till polisen 2015 och där Brå identifierade ett hatbrottsmotiv.¹⁶³ Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.

¹⁶³ Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

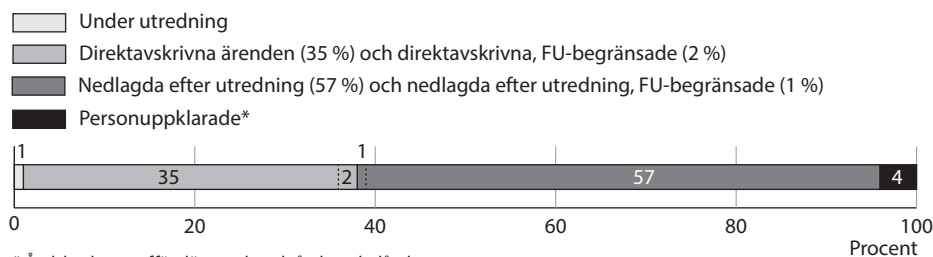

Mått på handläggning kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälningar där Brå har identifierat ett hatbrottsmotiv,¹⁶⁴ men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handläggning av hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

Av de lite mindre än 280 anmälningarna med antisemitiska motiv som registrerades under 2015 och som handlades fram till och med den 31 maj 2017 personupplärdades 4 procent. Mer än hälften (58 procent) av anmälningarna lades ned efter utredning, varav 1 procentenhet med anledning av FU-begränsning.¹⁶⁵ En dryg tredjedel (37 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts, varav 2 procentenheter med anledning av FU-begränsning. Den 31 maj 2017 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning.

Figur 7D Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

¹⁶⁴ Huruvida polis och/eller åklagare har tagit hänsyn till ett möjligt hatbrottsmotiv går dock inte att svara på utifrån statistiken, eftersom det är Brå som har identifierat motiven i anmälningarna.

¹⁶⁵ För mer information om vad FU-begränsade ärenden innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

8. Islamofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabeller och figurer är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- Under 2016 identifierades uppskattningsvis närmare 440 anmälningar med islamofobiska motiv. Det är 21 procent färre anmälningar jämfört med år 2015 men 43 procent fler än 2012.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (50 procent), skadegörelse/klotter (15 procent) och hets mot folkgrupp (13 procent).
- Allmän plats var den vanligaste brottsplatsen (21 procent), följt av internet (18 procent).
- I de flesta fallen (60 procent) var gärningspersonen obekant för den utsatta och i nästan en tredjedel av fallen (31 procent) var gärningspersonen en ytlig bekant.
- Av de islamofobiska hatbrottsanmälningarna från år 2015 var 4 procent personupplärd den 31 maj 2017, vilket är en lika stor andel som året innan. En utredning inleddes i 54 procent av anmälningarna, medan 44 procent av ärendena direktavskrevs.

I det här kapitlet beskrivs anmälningar som bedömts innehålla ett islamofobiskt motiv. Bedömningen baseras i huvudsak på målsägarens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och den kunskap som hatbrottsutredaren på Brå har kopplat till händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

För att ett hatbrott ska betraktas som islamofobiskt i statistiken krävs dels att den utsatta är eller av gärningspersonen uppfattas vara muslim,¹⁶⁶ dels att gärningspersonen inte är muslim. Syftet med statistiken är att fånga hatbrott som riktar sig mot den muslimska befolkningen i allmänhet, inte att fånga brott där en muslim utsätter en annan muslim på grund av skilda religiösa åskådningar (exempelvis sunnimuslimer, shiamuslimer och alawiter) eller tolkningar (exempelvis mer eller mindre liberal eller konservativ tolkning). Dessa brott kategoriseras i stället under andra antireligiösa hatbrott.

Även personer som i sammanhanget kan sägas representera muslimer eller islam kan utsättas för hatbrott. Det gäller exempelvis journalister som blir utsatta på grund av att de har skrivit om islamofobi, eller en politiker som arbetar med frågor som berör muslimer och som blir utsatt på grund av det.

¹⁶⁶ I en studie från 2006 bedömde dåvarande Integrationsverket (nu Migrationsverket) att Sveriges muslimska befolkning uppgick till 100 000–400 000 personer, beroende på om enbart registrerade personer i samfund omfattas eller om även sekulära muslimer räknas med. Andra studier uppskattade vid samma tid den muslimska befolkningen till närmare 350 000 personer. Forum för Levande Historia (2006b, s. 8), Larsson (2006, s. 9). För en utförligare beskrivning av det islamofobiska motivet, se Brå (2017e).

Det kan även gälla de fall där moskéer eller muslimska bönelokaler blir utsatta för skadegörelse.

I denna rapport definieras islamofobiska¹⁶⁷ hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot islam och muslimer, som aktiverar en reaktion mot islam, muslimsk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, muslimer eller representanter för muslimer eller islam.

Brott mellan sunni- och shiamuslimer

Det förekommer motsättningar mellan två inriktningar inom islam, sunni och shia, men brott dem emellan betraktas inte som islamofobiska. Brott som sker mellan sunni- och shiamuslimer och där ett av motiven bedömts vara den religiösa trosuppfattningen redovisas i stället under ”andra antireligiösa hatbrott” (se kapitel 10), eftersom det finns ett antireligiöst motiv men både målsägaren och gärningspersonen är muslimer.

Islamofobi i förhållande till främlingsfientlighet

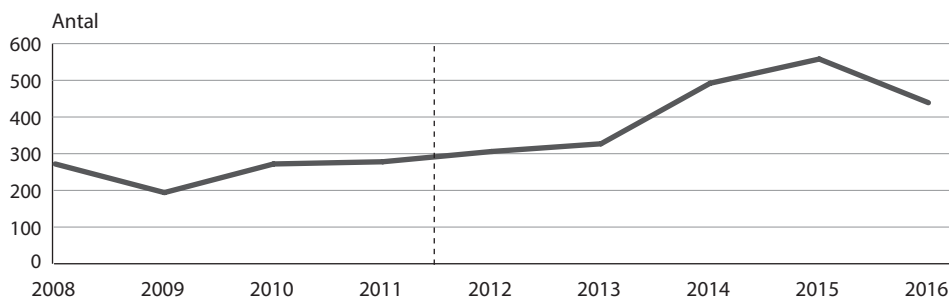
Islamofobiska motiv överlappar ofta med främlingsfientliga motiv. För att ett motiv ska betraktas som islamofobiskt i denna statistik måste det framgå i polisanmälan att målsägarens muslimska tro eller tillhörighet spelat roll i sammanhanget. Framgår inte det, bedöms gärningen som allmänt främlingsfientlig. Det är alltså troligt att det främlingsfientliga motivet innehåller anmälningar som vid ytterligare utredning skulle kunna visa sig vara islamofobiska enligt Brås definition.

Utveckling av antalet polisanmälningar

År 2016 identifierades uppskattningsvis närmare 440 anmälningar där huvudbrottet hade ett islamofobiskt motiv. Det är 21 procent färre än 2015 men 43 procent fler än 2012.

Figur 8A visar att nivån av antalet polisanmälningar med islamofobiska motiv var relativt jämn mellan 2008 och 2013. Därefter ökade de fram till 2015 då

Figur 8A Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

¹⁶⁷ En vidare diskussion om själva begreppet islamofobi finns att läsa i till exempel Borell (2012, s.15–17).

knappt 560 anmälningar identifierades. Nivån för 2016 är lägre än året innan men fortfarande högre än år 2013.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna för det islamofobiska motivet 2016 var olaga hot/ofredande (50 procent) följt av skadegörelse/klotter (15 procent), hets mot folkgrupp och ärekränkning (13 respektive 10 procent).

Andelsmässigt är fördelningen ungefär densamma som föregående år. Sett över de senaste fem åren har andelen skadegörelse/klotter ökat (från att utgöra 6 procent 2012 till att utgöra 15 procent 2016), medan andelen hets mot folkgrupp har minskat (från 24 procent 2012 till 13 procent 2016).

Tabell 8.1 Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	29	9	34	10	60	12	46	8	38	9	-17	31
Olaga hot/ofredande	134	44	152	46	197	40	247	44	220	50	-11	64
Ärekränkning	39	13	28	9	34	7	68	12	44	10	-35	13
Skadegörelse/klotter**	19	6	18	6	24	5	76	14	64	15	-16	237
Hets mot folkgrupp	72	24	77	24	153	31	102	18	58	13	-43	-19
Olaga diskriminering	2	1	6	2	10	2	6	1	6	1	0	200
Övriga brott	10	3	10	3	14	3	12	2	8	2	-33	-20
Summa	306	100	327	100	492	100	558	100	439	100	-21	43

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

Härnäst följer exempel på hur typiska islamofobiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹⁶⁸ Ofta kan exemplen se snarlika ut, men detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller ärekränkning å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

Olaga hot/ofredande

Som framgår av tabell 8.1 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen och stod för hälften (50 procent) av anmälningarna med islamofobiska motiv år 2016. Den vanligaste brottsplatsen för olaga hot/ofredande var allmän plats, följt av internet och brott i eller i nära anslutning till den utsattas hem. Oftast var gärningspersonen okänd. Så här skulle exempelvis ett ofredande med islamofobiskt motiv kunna se ut:

¹⁶⁸ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Nadia anmäler att ett gäng yngre pojkar stått utanför hennes bostad och ropat bland annat "terrorist" och "spöke". Nadia känner sig kränkt, eftersom hon tror att det beror på att hon bär slöja och för att hon är den enda muslimen i bostadsområdet. Hon tror att det är samma pojkar som vid tidigare tillfällen har ringt på hennes dörrklocka och sedan sprungit iväg.

Skadegörelse/klotter

Merparten av ärendena i kategorin skadegörelse/klotter rörde händelser som inträffade på religiös plats, men det var även vanligt förekommande med framför allt klotter på offentliga transporter. Skadegörelse/klotter på religiös plats kan gälla exempelvis krossade fönster eller inristade ord och symboler med islamofobiska budskap på en moské. Gärningspersonen var i samtliga fall av skadegörelse/klotter okänd för den utsatta.

Ibrahim ringer in och berättar att någon har klottrat på moskéns fasad och dörrar under natten. På fasaden har någon skrivit "Åk hem terrorist" och på dörrarna "Fuck Islam". Ibrahim uppger att ingen annan byggnad i närheten verkar ha blivit utsatt för klotter.

Hets mot folkgrupp

I anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp begicks brottet oftast på internet, och det var vanligt att gärningspersonen var okänd. Ett typexempel på hets mot folkgrupp på internet kan se ut så här:

Anmälaren anger att hemsidan "Ut med muslimerna" uppmanar människor att "hjälpa till att utrota muslimerna från Sverige". Bland annat står det att en död muslim är en bra muslim, och i flera inlägg uppmanas människor att "agera" mot muslimer i sin närhet.

Ärekränkning

Brottstypen ärekränkning omfattar allt från förolämpning till grovt förtal. Förolämpning kan innebära att den utsatta blir kallad för kränkande tillmälen, medan förtal kan innebära exempelvis spridande av lögn om en person på grund av att denne är muslim.

Internet och arbetsplatsen var de vanligaste brottsplatserna vad gällde ärekränkning. Gärningspersonen var oftast en till namn eller utseende känd person, en okänd person eller en granne.

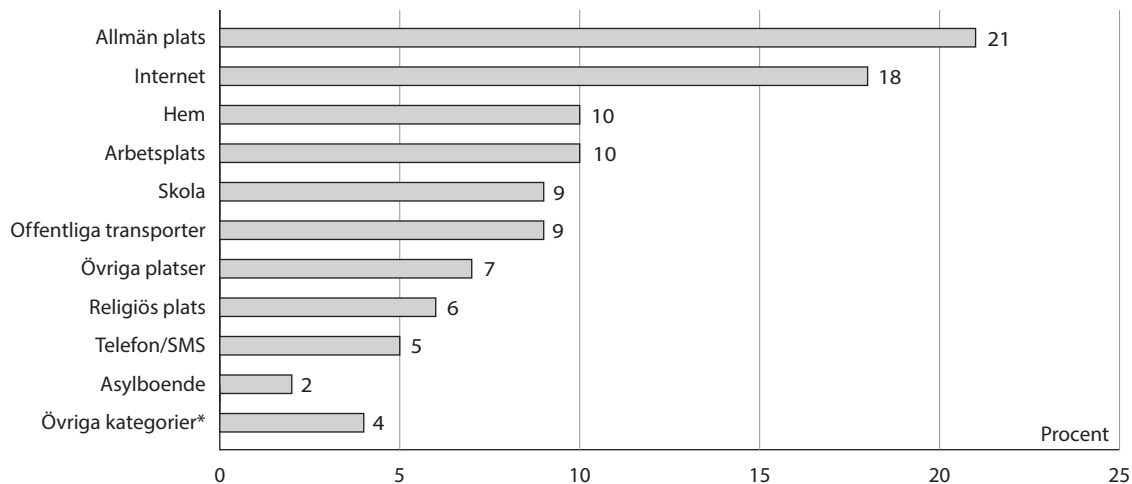
Sara anmäler att en man skrivit kränkande meddelanden till henne på Facebook. Mannen har skrivit att hon är en "äcklig muslim" och att "alla muslimer är parasiter". Sara uppger att mannen är tillsammans med en bekant till Sara, och att han även tidigare uttryckt förakt mot henne på grund av att hon är muslim.

Brottsplats

De vanligaste brottsplatserna för islamofobiska hatbrott i polisanmälningarna 2016 var allmän plats (21 procent), internet (18 procent), i eller i nära anslutning till det egna hemmet och arbetsplats (10 procent vardera). I jämförelse

med övriga hatbrottsmotiv var offentlig transport en något mer vanligt förekommande brottsplats för anmälningar med islamofobiska motiv.

Figur 8B Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter brottsplats, år 2016.

* I övriga kategorier ingår servering med respektive utan alkohol, media, serviceställe och uppgift saknas.

Relation

I 60 procent av de identifierade islamofobiska hatbrottsanmälningarna 2016 var gärningspersonen obekant för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår för den utsatta helt okända personer, servicepersoner (personer i myndighetsställning eller som arbetar i serviceyrken) och kunder/klienter. I 31 procent av fallen var gärningspersonen en ytligt bekant, till exempel en till namn eller

Tabell 8.2 Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Relation	Antal	%
Närstående	22	5
Gift/partner/sambo, före detta partner, vänner/bekanta*	10	2
Släkt	12	3
Ytligt bekant	134	31
Granne	34	8
Kollega	10	2
Känd person/grupp	72	16
Skolkamrat	18	4
Obekant	262	60
Kund/klient	20	5
Serviceperson	16	4
Okänd person	226	51
Uppgift saknas/Ej relevant*	20	5
Summa	439	100

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

utseende känd person eller grupp, eller en granne, kollega eller skolkamrat. I en mindre del av anmälningarna (5 procent) var gärningspersonen en närstående. Jämfört med tidigare år är fördelningen ungefär densamma.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med islamofobiska motiv utgår från de anmälningar som inkom till polisen 2015 och där Brå identifierade ett hatbrottsmotiv.¹⁶⁹ Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälningar med identifierat hatbrottsmotiv,¹⁷⁰ men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, Samtliga motiv. Där förklaras även terminologin närmare.

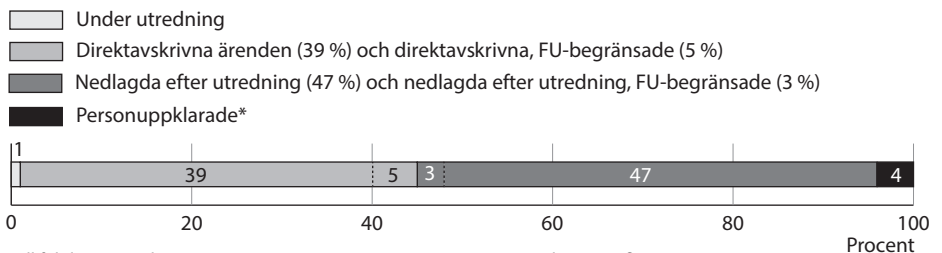
Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2014

Av knappt 560 anmälningar med islamofobiska motiv från 2015 hade 4 procent personupplärats den 31 maj 2017, vilket är en lika stor andel som föregående år.

Hälften (50 procent) av ärendena lades ned efter utredning, varav 3 procentenheter med anledning av FU-begränsning.¹⁷¹ Mindre än hälften (44 procent) av ärendena blev direktavskrivna, det vill säga lades ned utan att en utredning inleddes. Av dessa utgjorde FU-begränsade ärenden 5 procentenheter.

Av anmälningarna med islamofobiska motiv som anmäldes 2015 var 1 procent under utredning när uttaget för handlagda brott gjordes 31 maj 2017.

Figur 8C Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade islamofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

Till följd av avrundningarna stämmer inte summeringen av procentenheterna i figuren.

* Åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

¹⁶⁹ Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

¹⁷⁰ Huruvida polis och/eller åklagare har tagit hänsyn till ett möjligt hatbrottsmotiv går inte att svara på utifrån statistiken, eftersom det är Brå som har identifierat motiven i anmälningarna. Handläggningsstatistiken bör därför inte ses som beslut på hatbrottsärenden.

¹⁷¹ För mer information om vad FU-begränsade ärenden innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

9. Kristofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis bör årets NTU-siffror därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- Under 2016 identifierades nästan 290 anmälningar med kristofobiska motiv, vilket är 26 procent färre än året innan men 45 procent fler än 2012.
- De vanligaste brottstyperna i anmälningarna var olaga hot/ofredande (45 procent), skadegörelse/klotter (32 procent) och våldsbrott (11 procent). Det är första gången som den vanligaste brottstypen inte var skadegörelse/klotter.
- De vanligaste brottsplatserna var religiös plats (34 procent), telefon/sms (15 procent) och asylboende (13 procent).
- I över hälften av fallen (57 procent) var gärningspersonen helt okänd för den utsatta, och i nästan en fjärdedel av fallen (24 procent) var gärningspersonen känd till namn eller utseende.
- Av de kristofobiska hatbrotten som anmäldes 2015 personupplärdades 2 procent. Nästan en tredjedel (31 procent) lades ner efter utredning och ungefär två tredjedelar (67 procent) direktavskrevs.

I detta kapitel beskrivs anmälningar där ett av motiven till huvudbrottet bedömts kunna vara kristofobiskt. Bedömningen av om en polisanmäld händelse kan innehålla ett möjligt kristofobiskt motiv baseras i huvudsak på målsägarens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och den kunskap som hatbrottsutredaren på Brå har kopplat till händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

Även personer som gärningspersonen kan uppfatta som representanter för kristendom kan utsättas, exempelvis en fastighetsägare som hotas för att ha upplåtit en lokal till ett kristet samfund eller en besökare på ett event som är anordnat av Svenska kyrkan. Det kan även gälla fall där gärningspersonen utsätter en person för att denna har en kristen partner eller fall där kyrkor, församlingshem eller begravningsplatser blir utsatta för skadegörelse eller klotter.

För att ett hatbrott ska betraktas som kristofobiskt krävs dels att den utsatta är eller av gärningspersonen uppfattas tillhöra en kristen trosinriktning, dels att gärningspersonen inte delar samma tro. Vid jämförelse av statistik över tid är det värt att notera att kristofobiska hatbrott fram till 2011 redovisades i en kategori som då hette ”övriga antireligiösa” hatbrott.

I denna rapport definieras kristofobi på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot kristendom och kristna som aktiverar en reaktion mot kristendomen, kristen egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, kristna eller representanter för kristna.

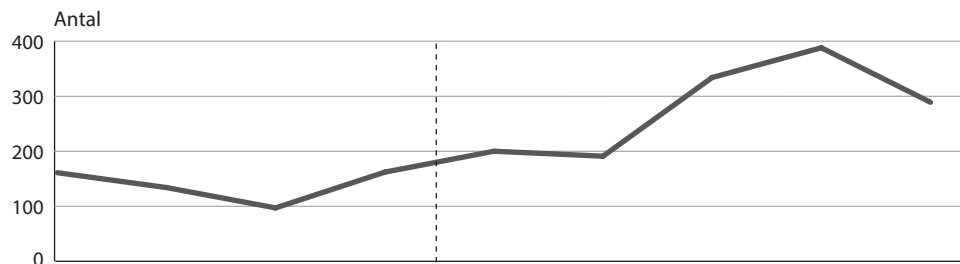
Bedömning av motiv vid klotter på kyrkor

En relativt stor del av anmälningarna med kristofobiskt motiv utgörs av klotter på och skadegörelse av kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem, fall där gärningspersonen oftast är okänd. Klotter mot byggnader är vanligt i samhället och kyrkan respekteras inte alltid som religiös symbol utan kan av klott-raren ses som en offentlig vägg vilken som helst. För att klottret ska bedömas som misstänkt hatbrott krävs antingen en kristofobisk kontext (exempelvis upp-och-nervända kors eller slagord) eller upprepad utsatthet, eller att klottrets omfattning och omständigheterna i övrigt skapar misstanke om att målet inte är slumpmässigt valt.

Utveckling av antalet polisanmälningar

År 2016 identifierades uppskattningsvis knappt 290 anmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett kristofobiskt motiv. Det är 26 procent färre än 2015 men 45 procent fler än 2012. Sett över tid visar figur 9A att antalet polisanmälningar för det kristofobiska motivet låg på en relativt jämn nivå år 2008–2013, och därefter ökade det till knappt 390 anmälningar år 2015. Nivån för 2016 är lägre än de två föregående åren men det är för tidigt att säga om nedgången är tillfällig eller början på ett trendbrott.

Figur 9A Utveckling av antal anmälningar med identifierade kristofobiska motiv, åren 2008–2016.

Brottsstruktur

Det vanligaste brottet i anmälningar med kristofobiska motiv år 2016 var olaga hot/ofredande (45 procent), följt av skadegörelse/klotter (32 procent) och våldsbrott (11 procent). Det är första gången sedan 2011 som skadegörelse/klotter inte är det vanligaste brottet, vilket kan förklaras med att senaste årens anmälningar i ökande grad har rört brott mot individer i stället för mot byggnader. Den utvecklingen syns också i att andelen våldsbrott men även i viss mån hets mot folkgrupp ökat under de senaste fem åren. Våldsbrotten har ökat gradvis, från att utgöra 2 procent år 2012 till att utgöra 11 procent 2016.

Hets mot folkgrupp har med undantag för 2013 legat på 2–3 procent, men år 2016 utgjorde denna kategori 5 procent av anmälningarna. Skillnaden är dock inte statistiskt säkerställd.

Tabell 9.1 Antal och andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	4	2	8	4	26	8	32	8	32	11	0	700
Olaga hot/ofredande	68	34	63	33	117	35	137	35	130	45	-5	91
Ärekränkning	8	4	-	-	6	2	10	3	10	3	0	25
Skadegörelse/klotter**	108	54	99	52	165	49	185	48	92	32	-50	-15
Hets mot folkgrupp	4	2	14	7	8	2	12	3	14	5	17	250
Övriga brott***	8	4	6	3	12	3	12	3	10	3	-17	25
Summa	200	100	191	100	334	100	388	100	289	100	-26	45

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

*** I övriga brott ingår även kategorin olaga diskriminering.

- Ingen observation.

Nedan ger vi exempel på hur typiska kristofobiska hatbrott kan se ut, baserat på anmälningarnas fritexter.¹⁷²

Olaga hot/ofredande

De flesta anmälda kristofobiska hatbrotten avseende olaga hot/ofredande skedde via telefon/sms, men även på asylboende och i eller i nära anslutning till den utsattas hem. Gärningspersonen var ofta känd till åtminstone namn eller utseende, men kunde även vara helt okänd för den utsatta eller en släkting.

Hannah har mottagit ett flertal hot via både telefonsamtal och sms från en man som bor i samma område. Hon har anmält honom förut men han har inte slutat med sina trakasserier. Hannah konverterade till kristendomen förra året och säger att mannen inte kan acceptera det.

Skadegörelse/klotter

I de allra flesta anmälningar som rörde skadegörelse/klotter var brottsplatsen en religiös plats, det vill säga kyrka, kyrkogård eller församlingshem. I samtliga fall utfördes brottet av en okänd gärningsperson.

Anmälaren uppger att en okänd gärningsperson har klottrat över hela väggen på östra sidan av kyrkan. Bland annat ett upp och nervänt kors, ”hata Jesus” och andra nedsättande uttryck. Färgen går inte att tvätta bort.

¹⁷² Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Våldsbrott

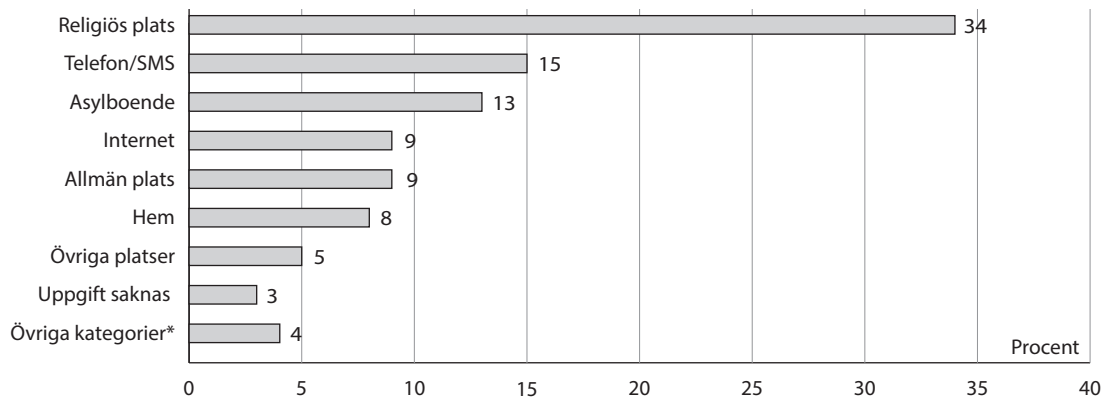
Den vanligaste brottsplatsen i anmälningarna som rörde våldsbrott var ett asylboende, följt av allmän plats. Ofta var gärningspersonen känd till åtminstone namn eller utseende för den utsatta.

Amir stoppades i korridoren av tre män som sa: ”Vi har hört att du är kristen. Stämmer det?” När Amir sa ja så fick han ett knytnävsslag så han ramlade i golvet, därefter sparkade männen honom. Han vet inte vad männen heter men kan peka ut dem för de bor på samma asylboende som honom. Amir säger att männen är muslimer och har problem med kristna. Amir vill flytta till ett annat asylboende, han känner sig rädd.

Brottsplats

Den vanligaste brottsplatsen i anmälningar med identifierade kristofobiska motiv år 2016 var religiös plats (34 procent). Därefter följde telefon/sms (15 procent) och asylboende (13 procent). Anmälningar med religiös plats som brottsplats var 18 procentenheter färre 2016 än året innan, och andelen är den lägsta sedan 2010 då de också utgjorde 34 procent av anmälningarna. Asylboende tillkom i statistiken 2014 och brott på denna plats utgjorde då 1 procent av anmälningarna för att två år senare utgöra 13 procent. Det är även värt att notera att förra årets låga andel av brott begångna på internet (de utgjorde då 2 procent) var tillfällig och att andelen var 9 procent 2016, vilket är samma andelsmässiga nivå som tidigare år.

Figur 9B Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter brottsplats, år 2016.

* Övriga kategorier består av offentliga transporter, skola, arbetsplats, servering med alkohol, media, servering utan alkohol och serviceställe.

Vid en jämförelse mellan motiven kan noteras att religiös plats är vanligare vid det kristofobiska motivet än vid övriga motiv (34 procent jämfört med 0–6 procent för övriga motiv) och hänger samman med en stor andel skadegörelse/klotter mot kyrkor, begravningsplatser och församlingshem. Tillsammans med kategorin andra antireligiösa hatbrott är även telefon/sms och asylboende vanligare som brottsplats vid det kristofobiska motivet än vid övriga motiv (15 respektive 13 procent jämfört med 7 respektive 6 procent i genomsnitt¹⁷³).

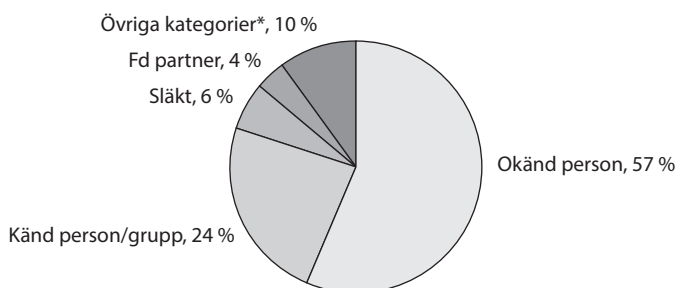
¹⁷³ För det andra antireligiösa motivet utgjorde telefon/sms 12 procent och asylboende 16 procent.

Relation

I anmälningarna med identifierade kristofobiska motiv från 2016 var de flesta gärningspersoner (57 procent) helt okända för den utsatta, medan de i 24 procent av fallen var kända till namn eller utseende. Släkt utgjorde 6 procent, en före detta partner 4 procent och övriga kategorier utgjorde tillsammans 10 procent.

Sett över de senaste fem åren har andelen okända gärningspersoner minskat, från att utgöra 64–76 procent till att utgöra 57 procent, samtidigt som andelen gärningspersoner som är kända till namn eller utseende har ökat från 3–15 procent till att utgöra 24 procent. Förändringarna kan förklaras med förändringar vad gäller anmälda brottstyper samt brottsplatser för det här motivet.

Figur 9C Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

* Övriga kategorier består av kategorierna gift/partner/sambo, vänner/bekanta, kollega, kund/klient, skolkamrat, granne, serviceperson, uppgift saknas och ej relevant.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med kristofobiska motiv utgår från de anmälningar som inkom till polisen 2015 och där Brå identifierade ett hatbrottsmotiv.¹⁷⁴ Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, Samtliga motiv. Där förklaras även terminologin närmare.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

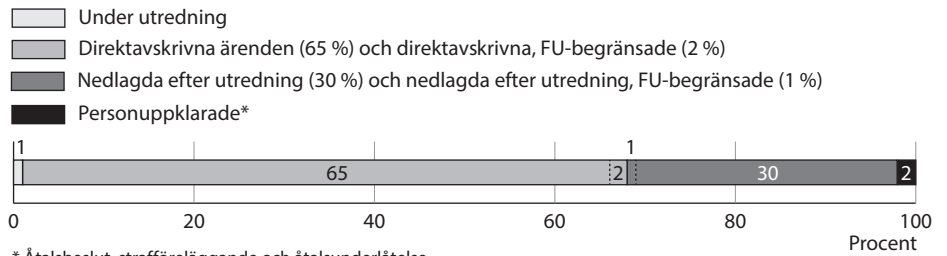
Av de knappt 390 anmälningar med kristofobiska motiv som inkom år 2015 var 2 procent personuppklarade den 31 maj 2017. Nästan en tredjedel (31 procent) lades ner efter utredning, varav 1 procentenhet lades ner med anledning av FU-begränsning.¹⁷⁵ Ungefär två tredjedelar (67 procent) direktavskrevs, varav 2 procentenheter lades ner med anledning av FU-

¹⁷⁴ Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

¹⁷⁵ För mer information om vad FU-begränsning innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

begränsning. Den 31 maj 2017 var 1 procent av ärendena fortfarande under utredning.

Figur 9D Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade kristofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

10. Andra antireligiösa hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis bör årets NTU-siffror därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- Under 2016 identifierades uppskattningsvis strax under 270 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott. Det är 19 procent färre än 2015 men fyra gånger fler än 2012.
- Det vanligaste brottet i anmälningarna var olaga hot/ofredande (62 procent) följt av våldsbrott (21 procent). Jämfört med övriga motiv uppvisar andra antireligiösa hatbrott en högre andel våldsbrott.
- De vanligaste brottsplatserna var asylboende (16 procent), internet och i eller i nära anslutning till den utsattas hem (13 procent vardera).
- Gärningspersonen var vanligtvis känd till namn eller utseende (34 procent) men kunde även vara okänd (25 procent) eller en släkting (10 procent).
- Av de anmälningar med andra antireligiösa motiv som anmäldes 2015 personupplärdades 4 procent. 61 procent lades ner efter utredning och 35 procent direktavskrevs.

I detta kapitel beskrivs anmälningar där motivet till huvudbrottet bedömts vara antireligiöst. Notera dock att den judiska, muslimska och kristna tron inryms i definitionerna som rör antisemitism, islamofobi respektive kristofobi.

Kategorin andra antireligiösa hatbrott avser andra fall än dem som redan finns redovisade i statistiken¹⁷⁶ där den utsattas religion eller trosuppfattning haft betydelse för gärningspersonens agerande. Det kan handla om olika typer av fall:

- Anmälningar där det framgår att en person, en grupp individer eller en grupp i allmänhet har blivit utsatta för brott på grund av sin religion eller trosuppfattning, utan att det av anmälan framgår ytterligare information om vilken religion eller trosuppfattning som avses.
- Anmälningar där en person har konverterat, utan att det framgår till vilken religion. Det kan vara svårt att veta om det bakomliggande motivet är att den utsatta personen har lämnat en religion snarare än att den har valt en annan.
- Anmälningar där personer blivit utsatta på grund av att de tillhör en annan religion än judendom, islam eller kristendom, exempelvis buddhism, hinduism eller yazdanism.
- Anmälningar där personer blivit utsatta på grund av sin trosuppfattning, vilken i det här sammanhanget tolkas i vid betydelse. Exempelvis kan ateis-

¹⁷⁶ Se respektive kapitel för antisemitiska, islamofobiska och kristofobiska hatbrott.

ter¹⁷⁷ eller anhängare av healing eller falungong utsätts på grund av sin trosuppfattning om det är den som tycks ha motiverat gärningspersonen.

- Anmälningar där gärningspersonen och den utsatta tillhör samma huvudreligion (exempelvis islam eller kristendom) men där brottet motiverats av att de har olika religiösa synsätt, exempelvis brott mellan sunni- och shiamuslimer eller mellan katoliker och protestanter.
- Anmälningar där gärningspersonen är mer konservativ i sin tolkning av religionen medan den utsatta är mer liberal, exempelvis en muslimsk kvinna som utsätts för brott på grund av att hon inte vill bära slöja,¹⁷⁸ eller att den utsatta inte är tillräckligt religiös i sitt leverne enligt gärningspersonen. I några få fall kan det handla om det omvända, att gärningspersonen har en liberal syn och anser att den utsatta är för konservativ i sin tolkning, för religiös.
- Även personer som kan uppfattas som representanter för en viss religion eller trosinriktning, annat än judendom, islam eller kristendom, kan utsättas. Det kan handla om en fastighetsägare som hotas för att ha upplåtit en lokal till ett religiöst samfund, eller en journalist som utsätts för att ha skrivit reportage om en trosinriktning.

Bland dessa anmälningar finns fall där den utsatta angett att gärningspersonen uttryckt sympatier med grupper såsom IS/ISIS eller Al-Qaida. Då informationen i anmälningarna är begränsad, går det inte att tyda om gärningspersonen verkligen tillhörde IS/ISIS eller Al-Qaida, eller om personen snarare använde dessa namn för att inge fruktan och på så sätt förstärka den utsattas upplevelse av hotet. Dessa anmälningar kan röra allt från skadegörelse/klotter på allmän plats där gärningspersonen genom hot förespråkar underkastelse till islam, till hot eller ofredande mot religiösa minoriteter eller grupper som, efter att ha tvingats lämna sina hemländer på grund av sin tro, blir fortsatt utsatta efter att de bosatt sig i Sverige.

För att ett hatbrott ska betraktas som antireligiöst krävs dels att den utsatta tillhör, eller uppfattas tillhöra, en viss religiös trosinriktning, tolkning eller trosuppfattning, dels att gärningspersonen *inte* delar samma trosinriktning, tolkning eller trosuppfattning. I huvudsak baseras bedömningen på målsägarens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och den kunskap som hatbrottsutredaren på Brå har kopplat till händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

Vid jämförelse av statistik över tid är det värt att notera att kategorin andra antireligiösa hatbrott fram till 2015 redovisades tillsammans med kristofobiska hatbrott. Fram till 2011 hette denna hopslagna kategori ”övriga antireligiösa” hatbrott.

¹⁷⁷ Detta kan tyckas motsägelsefullt eftersom ateister förnekar en gudsexistens och därmed grunden för en religiös tro. De ingår dock för att Brå, i likhet med exempelvis Diskrimineringsombudsmannen, anser att de kan utsättas för hatbrott med anledning av sin icke-tro. I dagsläget saknas det vägledning i förarbeten och domstolspraxis när det gäller hur begreppet trosbekännelse i straffskärpningsregeln bör tolkas och hur det förhåller sig till tillägget ”eller annan liknande omständighet”. Diskrimineringsombudsmannen inkluderar ateister i diskrimineringsgrunden ”religion eller annan trosuppfattning” med beskrivningen ”övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning”. (DO, 2017b)

¹⁷⁸ Och att hänvisningar görs till religionen som skäl för att hon borde bära slöja.

I denna rapport definieras andra antireligiösa hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot en religion/trosuppfattning och personer som tillhör religionen/trosuppfattningen, förutom islam, judendom eller kristendom, och som aktiverar en reaktion mot religionen/trosuppfattningen, dess egendom eller institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas tillhöra, en religion/trosuppfattning eller som är, eller uppfattas vara, representanter för denna.

Begreppet andra antireligiösa hatbrott

Begreppet och definitionen av andra antireligiösa hatbrott är inte helt rättvisande för en del brott som inkluderats i kategorin. Det gäller anmälningar som är relaterade till fall där den utsatta har blivit utsatt för brott på grund av att denna *inte* delar samma religion eller trosuppfattning som gärningspersonen, eller inte utövar eller tolkar religionen eller trosuppfattningen på det sätt som gärningspersonen vill att den utsatta ska göra. Brottet handlar då om hatbrott med religiöst förtecken, motiverat av en viss religiös tolkning, snarare än om ett antireligiöst hatbrott som är riktat mot en specifik religion eller trosuppfattning. Begreppet andra antireligiösa hatbrott kvarstår dock tills vidare, eftersom motivet är en samlingskategori för en mängd olika hatbrott, med både antireligiösa och övriga religiösa förtecken. Det saknas dessutom vägledande domstolspraxis i tolkningen av vad som avses i straffskärpningsregeln¹⁷⁹ avseende begreppet trosbekännelse och hur det förhåller sig till tillägget ”eller annan liknande omständighet”.

Utveckling av antalet polisanmälningar

År 2016 identifierades uppskattningsvis strax under 270 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott. Det är 19 procent färre än 2015 men fyra gånger fler än 2012. Som syns i figur 10A uppvisar motivet en tydligt ökande trendkurva sett över tid.

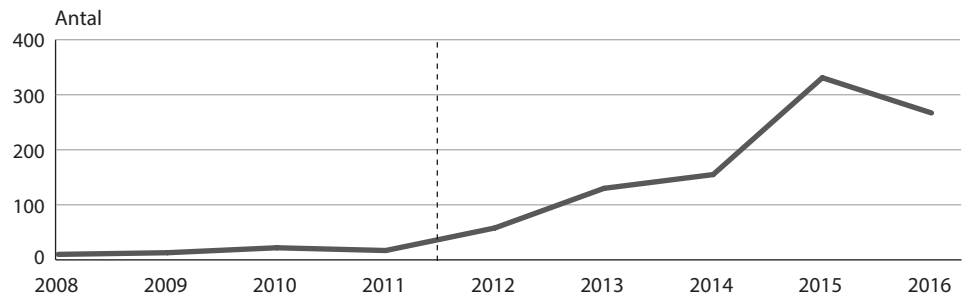
Från att motivet tillkom i statistiken 2008 fram till 2011 låg antalet anmälningar på en relativt jämn låg nivå, men från 2011 fram till 2015 ökade antalet anmälningar årligen, från knappt 20 till drygt 330 anmälningar.

En särskilt markant ökning sågs 2015. Vad den beror på är svårt att fastställa enbart utifrån den här statistiken. Det kan handla om en ökad utsatthet eller förändringar i anmälningsbenägenhet, eller att polisen har blivit bättre på att specificera det antireligiösa motivet i polisanmälan. Det kan dock noteras att jämfört med övriga motiv var antalet anmälningar där brottsplatsen var ett asylboende högst för kategorin andra antireligiösa motivet år 2015, liksom för 2016 (16 procent jämfört med 6 procent i genomsnitt). Det går därför inte att utesluta att det ökade flyktmottagandet år 2015 med olika religiösa grupper eller minoriteter, varav en del i konflikt med varandra i hemlandet, kan ha en inverkan på det ökade antalet polisanmälningar med andra antireligiösa motiv.

¹⁷⁹ BrB 29 kap. 2 § 7 p.

Figur 10A Utveckling av antal anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

Brottsstruktur

De vanligaste brotten för kategorin andra antireligiösa hatbrott var olaga hot/ofredande (62 procent) och våldsbrott (21 procent). Jämfört med 2015 har andelen våldsbrott nästan fördubblats, men sett över de senaste fem åren har andelen pendlat mellan 11 och 23 procent. Kraftiga förändringar i andelar är vanligt för motiv som utgörs av ett statistiskt sett lågt antal anmälningar.

Kategorin andra antireligiösa hatbrott har tillsammans med motivet sexuell läggning en högre andel våldsbrott än övriga hatbrottsmotiv (21 procent för andra antireligiösa, 20 procent för sexuell läggning och 5–15 procent för övriga motiv). Vid andra antireligiösa motiv ses även en större andel olaga hot/ofredande jämfört med övriga motiv, där motsvarande andel låg på 40–50 procent år 2016.

Tabell 10.1 Antal och andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	12	21	16	12	36	23	38	11	56	21	47	367
Olaga hot/ofredande	31	53	89	68	96	62	231	70	166	62	-28	435
Ärekränkning	2	4	10	8	14	9	18	5	20	7	11	900
Skadegörelse/klotter**	4	7	2	2	2	1	22	7	8	3	-64	100
Hets mot folkgrupp	2	4	6	5	-	-	10	3	4	1	-60	100
Övriga brott***	6	11	6	5	6	4	12	4	12	4	0	100
Summa	58	100	130	100	155	100	331	100	267	100	-19	360

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

*** I övriga brott ingår även kategorin olaga diskriminering.

- Ingen observation.

Nedan ges exempel på hur typiska andra antireligiösa hatbrott kan se ut, baserat på anmälningarnas fritexter.¹⁸⁰

Olaga hot/ofredande

Det var ungefär lika vanligt att ett olaga hot/ofredande utfördes via telefon/sms som i eller i nära anslutning till den utsattas hem eller på ett asylboende. Gärningspersonen var ofta känd till namn eller utseende men kunde även vara okänd eller en släkting.

Rawan har fått ännu fler hotfulla sms, både från folk från moskén och från pappans släkt, där det står att hon inte är en riktig muslim, att hon är haram och att hon ska få se vad som händer om hon inte tar på sig slöjan igen. För ett år sedan valde hon att ta av den och hon har blivit hotad och trakasserad sedan dess. Rawan upplever att hoten har eskalerat och är nu mycket rädd för att någon ska göra verklighet av dem.

Våldsbrott

Andra antireligiösa våldsbrott skedde till största delen på asylboenden men även på platser som tillhör kategorin övriga platser, exempelvis utbildningslokaler för SFI, badhus och hemma hos andra människor. Det var vanligt att gärningspersonen var en till namn eller utseende känd person eller grupp, men kunde även vara en släkting.

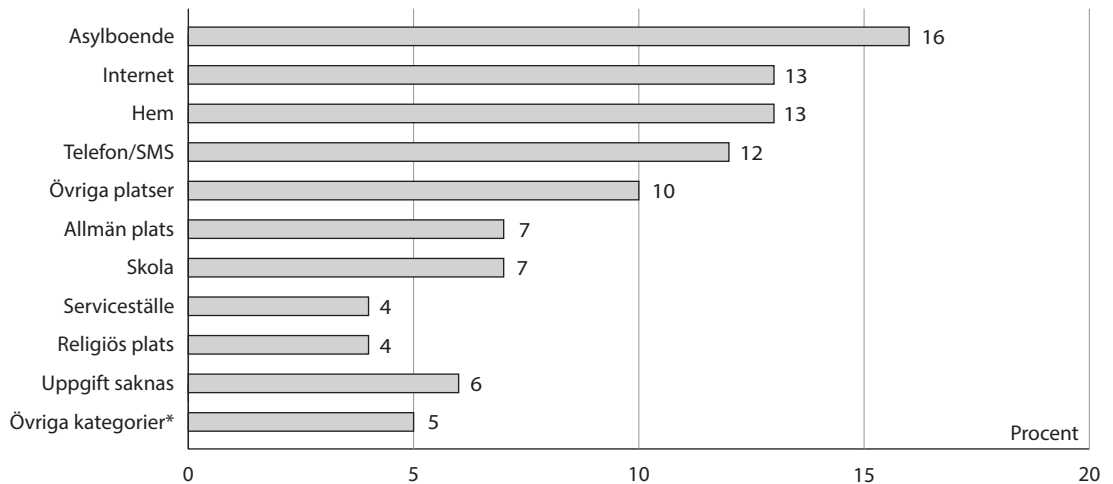
Walid anmäler att han har blivit misshandlad av en man som bor på samma asylboende som Walid. De satt några stycken i sofforna och pratade och kom då in på religion. Mannen och Walid började gräla och plötsligt började mannen slå Walid i huvudet och överkroppen med händerna. Walid uppger att slagsmålet grundar sig i att mannen är sunnimuslim och Walid är shiamuslim.

Brottsplats

I polisanmälningarna med andra antireligiösa motiv 2016 var de vanligaste brottsplatserna asylboende (16 procent), internet och i eller i nära anslutning till den utsattas hem (13 procent vardera). Asylboende tillkom i statistiken 2014 och utgjorde då för det här motivet brottsplats i 4 procent av anmälningarna, för att två år senare utgöra 16 procent. Som tidigare nämnts hade andra antireligiösa hatbrott tillsammans med kristofobiska en större andel hatbrott som begicks på asylboende i relation till övriga hatbrottsmotiv (16 respektive 13 procent jämfört med 0–7 procent för övriga motiv). Kategorin asylboende innefattar dels hatbrott mot boendet eller asylsökande som bor där av någon utomstående, dels hatbrott mellan personer som bor eller arbetar på asylboendet. För det här motivet handlade det år 2016 i samtliga fall om hatbrott mellan personer som bor på asylboendet eller mellan boende och personal.

¹⁸⁰ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Figur 10B Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter brottsplats, år 2016.

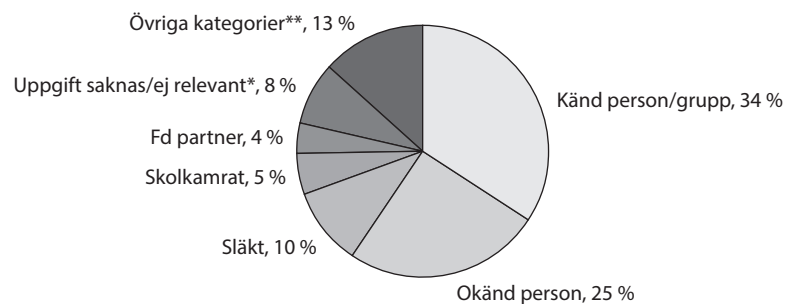

* I övriga kategorier ingår arbetsplats, offentliga transporter, servering med och utan alkohol samt media.

Relation

I anmälningarna med identifierade andra antireligiösa motiv från 2016 var det relativt vanligt att gärningspersonen var känd till namn eller utseende för den utsatta (34 procent), men även att gärningspersonen var okänd (25 procent) eller en släkting (10 procent). Jämfört med övriga hatbrottsmotiv är andelen släktingar som gärningspersoner ovanligt hög för andra antireligiösa motiv, 10 procent jämfört med 0–6 procent för övriga motiv.

Figur 10C Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

* Sammanslagen kategori.

** Övriga kategorier består av gift/partner/sambo, vänner/bekanta, kollega, granne, serviceperson och kund/klient.

Handlagda hatbrottsärenden

Det här är första året som handlagda hatbrottsärenden redovisas för kategorin andra antireligiösa hatbrott. Tidigare innehöll kategorin så låga tal att de redovisades tillsammans med det kristofobiska motivet.

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med andra antireligiösa motiv utgår från de anmälningar som inkom till polisen 2015 och där Brå identifie-

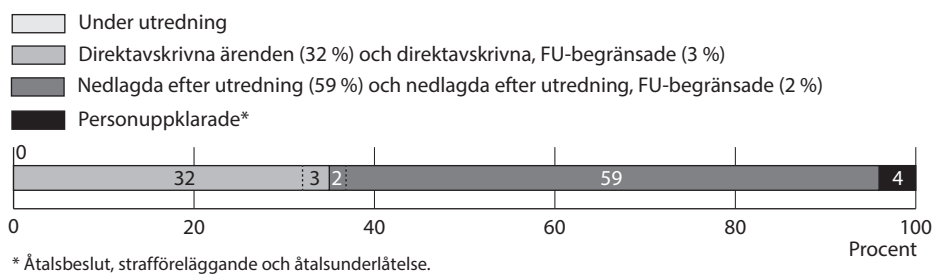
rade ett hatbrottsmotiv.¹⁸¹ Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, Samtliga motiv. Där förklaras även terminologin närmare.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

Av de drygt 330 anmälningar med andra antireligiösa motiv som inkom år 2015 var 4 procent personupplärade den 31 maj 2017. Ärendet lades ner efter utredning i 61 procent av anmälningarna, varav 2 procentenheter lades ner med anledning av FU-begränsning.¹⁸² Drygt en tredjedel (35 procent) direktavskrevs, varav 3 procentenheter lades ner med anledning av FU-begränsning. Den 31 maj 2017 fanns det inga ärenden som fortfarande var under utredning.

Figur 10D Andel handlagda hatbrottsanmälningar med andra antireligiösa motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

¹⁸¹ Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

¹⁸² För mer information om vad FU-begränsning innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

11. Hatbrott på grund av sexuell läggning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis bör årets NTU-siffror därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av skattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten är de uppskattade antalen avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är de avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- År 2016 identifierades uppskattningsvis över 550 hatbrottsanmälningar med sexuell läggning som motiv. Av dessa hade nästan samtliga anmälningar ett homofobiskt motiv.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (42 procent), ärekränkning och våldsbrott (20 procent vardera).
- Den vanligaste brottsplatsen var allmän plats (20 procent) följt av internet och i eller i nära anslutning till det egna hemmet (16 respektive 13 procent).
- Av de identifierade anmälningarna med hatbrott som är riktade mot sexuell läggning år 2015 var 3 procent personupplärade den 31 maj 2017, vilket är en lika stor andel som året innan. En utredning startades i 60 procent av anmälningarna, medan 40 procent direktavskrevs.

I detta kapitel beskrivs anmälningar där ett motiv till huvudbrottet bedömts vara sexuell läggning. Bedömningen av om en polisanmäld händelse kan innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv baseras i huvudsak på målsägarens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och den kunskap som hatbrottsutredaren på Brå har kopplat till händelsen, exempelvis genom relaterade anmälningar.

Forskning har visat att personer som är öppet homosexuella eller bisexuella kan vara mer sårbara för brott.¹⁸³ Av dem som har blivit utsatta visade en undersökning på 1990-talet att uppskattningsvis en fjärdedel anmälde händelsen till polisen.¹⁸⁴ Studier har dessutom visat att homosexuella män som utsätts för hatbrott polisanmäler brott i dubbelt så stor utsträckning som homosexuella kvinnor.¹⁸⁵

Redovisningen reflekterar en neutral lagstiftning

Straffskärpningsregeln¹⁸⁶ anger att det som en försvarande omständighet vid bedömning av straffvärdet ska beaktas om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, *sexuell läggning* eller annan liknande omständighet.

¹⁸³ Tiby och Lander (1996), Tiby (1999, s. 171 eller 2000) och Norrhem et al. (2008, s. 157).

¹⁸⁴ Tiby (1999, s. 207).

¹⁸⁵ Tiby (1999, s. 206).

¹⁸⁶ Brottsbalken 29 kap. 2 § punkt 7.

Lagtexten pekar därmed inte ut en viss sexuell läggning som föremål för hatbrott, utan tar sikte på att den som utsätts på grund av sin sexuella läggning, oavsett vilken, utsätts för ett hatbrott. Hatbrottsstatistiken inkluderar därmed brott mot homosexuella, bisexuella och heterosexuella.

I statistiken över hatbrott på grund av sexuell läggning utgörs emellertid i realiteten 94–100 procent av anmälningarna brott mot homosexuella, medan i princip hela den resterande andelen utgörs av brott mot bisexuella.

Homofobiska och bifobiska hatbrott

De som kan komma att utsättas för homofobiska hatbrott är dels personer som är eller som gärningspersonen *uppfattar* vara homosexuella, dels personer som gärningspersonen uppfattar *representerar* homosexuella. Exempelvis journalister, politiker eller deltagare på Pridefestivaler. Motsvarande gäller för dem som kan komma att utsättas för bifobiska hatbrott. Exempelvis räknas hot eller skadegörelse mot Pride-event och föreningar engagerade i HBTQ-frågor som homofobiska hatbrott i statistiken. Även om dessa event och föreningar innefattar personer av olika sexuella läggningar, könsuttryck och könsidentiteter kodas hatbrottet som homofobiskt om inget annat specifikt motiv framgår.

Det går att anta att hatbrott som har riktats mot personer som är bisexuella har identifierats som homofobiska i statistiken eftersom det i få anmälningar uttalat framgår huruvida den utsatta är eller gärningspersonen har uppfattat den utsatta som bisexuell. En vanlig beskrivning i anmälningarna är att ”NN utsattes på grund av sin sexuella läggning”, men eftersom det inte framgår vilken leder det till att händelsen klassificeras som homofobisk i statistiken.

I denna rapport definieras homofobiska och bifobiska hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, homo- och bisexuella eller representanter för homo- och bisexuella.¹⁸⁷

Hatbrott mot heterosexuella

I denna rapport definieras hatbrott mot heterosexuella på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, heterosexuella eller representanter för heterosexuella.

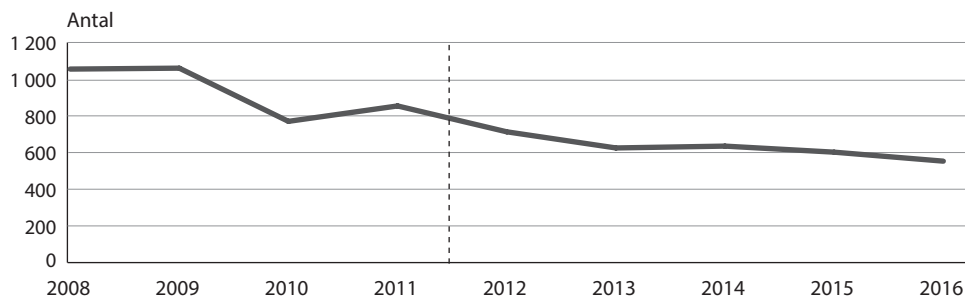
Inledningsvis i kapitlet diskuteras hur kategorierna i detta kapitel förhåller sig till den neutrala straffskärpningsregeln.

¹⁸⁷ Definitionen förändrades år 2008 när hatbrottsdefinitionen utvidgades. Se mer i metodkapitlet, kapitel 3.

Utveckling av antalet polisanmälningar

Under 2016 identifierades uppskattningsvis lite mer än 550 anmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett motiv som grundar sig på sexuell läggning. Nästan samtliga av dessa hade ett homofobiskt motiv.¹⁸⁸ Antalet anmälningar med identifierat hatbrottsmotiv mot sexuell läggning var 8 procent färre än 2015 och 22 procent färre än 2012.

Figur 11A Utveckling av antal identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

Sedan 2009, då 1 060 anmälningar identifierades, har antalet identifierade hatbrottsanmälningar med sexuell läggning som motiv sjunkit kraftigt. Sedan 2013 har utvecklingen dock stabiliserats på en nivå om runt 600 anmälningar om året.

Nedgången sedan 2009 är intressant eftersom ämnet hatbrott numera är ett obligatoriskt inslag i polisutbildningen, med bland annat fokus på homofobiska hatbrott. På flera håll i landet har polisen utökat sin samverkan med kommuner och ideella organisationer för att informera om och förebygga hatbrott, skapa förtroende samt öka anmälningsbenägenheten. Det är exempelvis numera vanligt att polisen medverkar i Pridefestivaler runt om i landet.

Fokus på homofobiska hatbrott, både i polisens utbildning och i arbetet med att skapa förtroende för att öka anmälningsbenägenheten, borde sammantaget ha lett till att Brå identifierar *fler* anmälningar med möjliga homofobiska motiv. I stället är utvecklingen tvärtom.

Det kan därför vara värt att reflektera över att både nationella och internationella attitydundersökningar visar på en positiv utveckling avseende svenskars syn på homosexuella personer. En attitydundersökning bland ungdomar, utförd av Forum för levande historia, visade en betydande förändring i positiv riktning mellan 2003 och 2009.¹⁸⁹ En rapport från Ungdomsstyrelsen 2008 visade att bland 15 länder var Sveriges befolkning mest positivt inställd till homosexuella och att unga var mer positiva än äldre.¹⁹⁰ World Values Survey, ett internationellt forskningsprojekt som i vågor undersöker attityder över hela världen, visar att Sveriges inställning gentemot homosexuella stadigt blivit

¹⁸⁸ Se tabell 5.1 i kapitel 5 för skattat antal hatbrott, dels för sexuell läggning generellt, dels med homofobiska motiv. I tabellen finns även uppgifter för tidigare år redovisade.

¹⁸⁹ Forum för levande historia (2010, s. 62f).

¹⁹⁰ Ungdomsstyrelsen (2008, s.76).

mer positiv både i längre och kortare perspektiv, även om de senaste två mätvågorna (2005–2009 och 2010–2014) visade likartade resultat.¹⁹¹

Det är samtidigt värt att notera att nivån för den självrapporterade utsattheten för homofobiska hatbrott ligger oförändrad enligt NTU, en undersökning som i många avseenden ger en bättre bild av utsatthet i befolkningen överlag än studier av polisanmälningar.¹⁹²

Brottsstruktur

De vanligaste brotten i identifierade hatbrottsanmälningar mot sexuell läggning år 2016 var olaga hot/ofredande (42 procent) följt av ärekränkning och våldsbrott (20 procent vardera).

Fördelningen av brottstyper är ungefär likadan som föregående år. Andelen övriga brott har dock ökat, liksom hets mot folkgrupp. Det kan vara värt att notera att kategorin övriga brott, som ökat med 4 procentenheter jämfört med 2015, rör brott som till stor del kan förklaras av högerextrem aktivitet. Några exempel på sådana brott är klistermärken¹⁹³ med homofobiska budskap som satts upp på RFSL:s lokaler eller banderoller med homofobiska budskap som hängt upp under Prideparader. Då kategorin övriga brott endast består av ett fåtal anmälningar bör ökningen tolkas med försiktighet.

Vid en jämförelse med övriga hatbrottsmotiv kan noteras att sexuell läggning tillsammans med andra antireligiösa motiv uppvisar en högre andel våldsbrott jämfört med övriga motiv (20 respektive 21 procent jämfört med 6–15 procent för övriga motiv).

Tabell 11.1 Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

Brottskategori	2012		2013		2014		2015		2016		Förändring jämfört med 2015, i %	Förändring jämfört med 2012, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott*	163	23	93	15	111	17	108	18	108	20	0	-34
Olaga hot/ofredande	287	40	306	49	330	52	271	45	230	42	-15	-20
Ärekränkning	143	20	112	18	119	19	137	23	112	20	-18	-22
Skadegörelse/klotter**	76	11	79	13	52	8	54	9	44	8	-19	-42
Hets mot folkgrupp	25	4	20	3	14	2	20	3	32	6	60	28
Olaga diskriminering	8	1	-	-	4	1	6	1	-	-	-100	-100
Övriga brott	10	1	14	2	6	1	6	1	26	5	333	160
Summa	713	100	625	100	635	100	602	100	553	100	-8	-22

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

** Sammanslagen kategori.

- Ingen observation.

¹⁹¹ Jämförelser går att göra i fyraårsintervaller från början av 90-talet; dessförinnan finns uppgifter från första vägen 1981–1984. World Values Survey har sitt sekretariat på svenska Institutet för Framtidsstudier och publicerar alla data på sin webbsida: <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

¹⁹² Se kapitel 4 om självrapporterad utsatthet för hatbrott.

¹⁹³ I polisens system kodas klisterlappar ibland som skadegörelse, ibland som bötesbrott (kategoriseras som övriga brott i statistiken). Därför förekommer klistermärken som exempel på båda brottstyperna i den här rapporten.

För att få en bild av hur hatbrott mot sexuell läggning kan se ut ges här några fallbeskrivningar, baserade på information ur polisanmälningarnas fritexter.¹⁹⁴

Olaga hot/ofredande

Andelsmässigt var olaga hot/ofredande den vanligaste brottskategorin bland hatbrottsanmälningar där sexuell läggning identifierats som motiv. Det kan röra sig om allt från trakasserier till dödshot. I anmälningarna från 2016 skedde de flesta olaga hot/ofredanden i eller i anslutning till den utsattas hem eller via telefon eller sms, men det var även vanligt med hot och ofredanden på internet. Gärningspersonen var oftast helt okänd eller känd till namn eller utseende. Detta är ett exempel på ofredande i den utsattas hem:

Mikaela vill anmäla att en okänd person har ringt hem till henne och hennes flickvän vid upprepade tillfällen ända sedan Mikaelas flickvän flyttade in i lägenheten. Ibland stönar mannen och frågar efter detaljer i deras sexliv. Andra gånger är mannen aggressiv och säger att flator är äckliga.

Ärekränkning

Ärekränkning innebär allt från att bli kallad kränkande öknamn till grovt förtal. I den absoluta majoriteten av anmälningarna begicks brotten på internet. Gärningspersonen var oftast helt okänd eller känd till namn eller utseende. Ärekränkning på internet kan se ut enligt följande:

Okänd person har skickat privata meddelanden till målsägaren via Facebook. I meddelandena står bland annat "Din jävla lebb, du är så jävla äcklig och ful!"

Våldsbrott

Andelen anmälda våldsbrott har sjunkit något under de senaste fem åren men det är fortfarande en av de tre vanligaste brottstyperna. Våldsbrott begås oftast på allmän plats och gärningspersonen är oftast okänd. En händelse kan exempelvis gå till så här:

Per och Mats hade varit ute och dansat på en klubb. På väg till tunnelbanan gick de hand i hand. De stannade till och kysstes då det kom fram ett gäng unga män som kallade Per och Mats för "äckliga bögar". Tre män ur gänget höll fast Per medan de andra två slog Mats i magen flera gånger innan de sprang iväg.

Skadegörelse/klotter

Skadegörelse och klotter kan vara riktade direkt mot en person, mot symboler eller organisationer, eller vara kränkande för homo-, bi- eller heterosexuella i allmänhet. Bland anmälningarna syns exempel där bilar repas, stenar kastas på fönster eller regnbågsflaggor sprayas, eller det finns klotter om "böjävlar" på allmän plats. Följande är en illustration av hur en händelse kan se ut:

Någon har under natten vandaliserat RFSL:s lokal genom att kasta in stenar genom flera glastrutor och klottra på fasaden. Det står bland annat "böjävlar" på flera ställen.

¹⁹⁴ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Olaga diskriminering

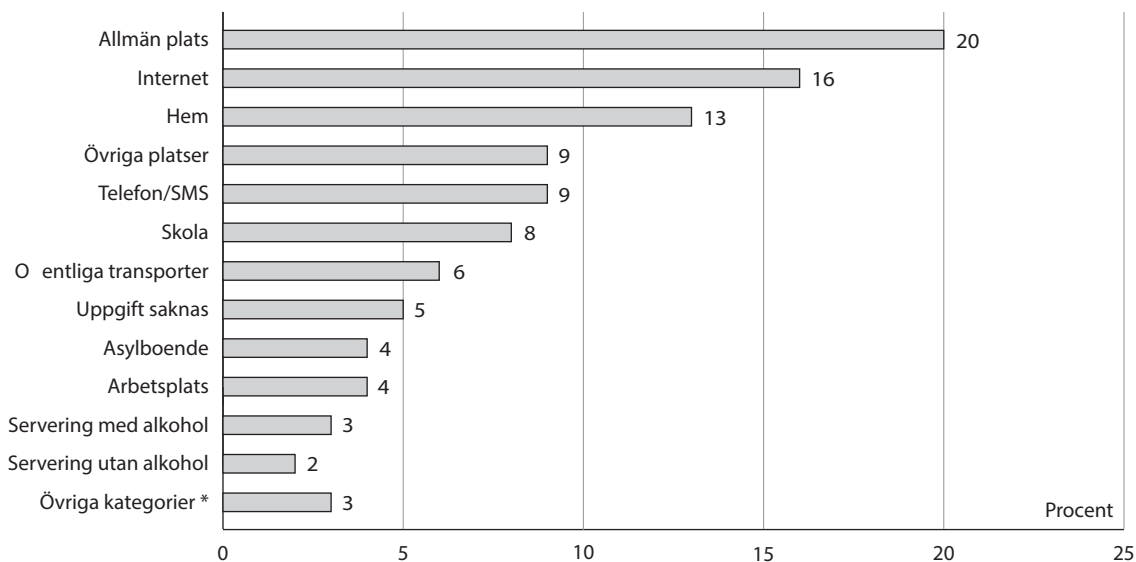
Förutom att anmäla brottet olaga diskriminering till polisen kan enskilda personer anmäla fall av diskriminering enligt den civilrättsliga diskrimineringslagen till Diskrimineringsombudsmannen (DO).¹⁹⁵ Antalet diskrimineringsärenden som inkom till DO angående diskriminering på grund av sexuell läggning utgjorde 49 fall år 2016. Det är en minskning jämfört med 2015, då motsvarande antal uppgick till 64 ärenden.¹⁹⁶ År 2016 identifierades dock inga hatbrottsanmälningar om olaga diskriminering mot sexuell läggning, men år 2015 identifierades 6 stycken och år 2014 identifierades 4 stycken. Det kan vara värt att notera att det finns två sätt att hantera diskriminering, och att statistiken över polisanmälningar inte ger hela bilden.

Brottsplats

Den vanligaste brottsplatsen i hatbrottsanmälningarna mot sexuell läggning 2016 var allmän plats (20 procent), följt av internet (16 procent) och brott i eller i nära anslutning till den utsattas hem (13 procent).

Jämfört med föregående år var brottsplatsstrukturen år 2016 i stort sett likadan förutom för brott via telefon/sms där andelen var något lägre (från 14 procent 2015 till 9 procent 2016). Förändringen är dock inte statistiskt säkerställd.

Figur 11B Andel identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter brottsplats, år 2016.

* I övriga kategorier ingår religiös plats, media och serviceställe.

¹⁹⁵ För mer information om den civilrättsliga och straffrättsliga uppdelningen se avsnittet *Jämförbarhet* i kapitel 3.

¹⁹⁶ Diskrimineringsombudsmannen (2017, s. 41).

Forskning visar att pojkar är mer utsatta för kränkningar som är relaterade till homosexualitet i skolmiljö.¹⁹⁷ Av de hatbrott på grund av sexuell läggning, som identifierades 2016, begicks 8 procent i skolan.¹⁹⁸ Det bör dock förtydligas att i den här statistiken ingår inte bara brott mot elever, utan även brott mot lärare, andra anställda och besökare i skolan, samt att båda könen är inkluderade.

Relation

Vid närmare hälften (47 procent) av anmälningarna om hatbrott på grund av sexuell läggning år 2016 var gärningspersonen obekant för den utsatta. I mer än en tredjedel av fallen (36 procent) var gärningspersonen en ytligt bekant, det vill säga en granne, skolkamrat eller kollega, eller en för den utsatta till namn eller utseende känd person eller grupp. Det var mindre vanligt (6 procent) att gärningspersonen var en närstående, exempelvis en före detta partner eller en släkting.

Jämfört med föregående år ser relationsfördelningen i stort sett likadan ut, med undantag för närstående som gärningsperson som minskat med 5 procentenheter.

Tabell 11.2 Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Relation	Antal	%
Närstående	34	6
Gift/partner/sambo, före detta partner*	8	1
Släkt	16	3
Vänner/bekanta	10	2
Ytligt bekant	200	36
Granne	36	7
Kollega	6	1
Känd person/grupp	104	19
Skolkamrat	54	10
Obekant	260	47
Kund/klient	14	3
Serviceperson	22	4
Okänd person	224	41
Uppgift saknas/Ej relevant*	58	10
Summa	553	100

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Sammanslagen kategori.

¹⁹⁷ Witkowska (2005) och Holm et al. (2003).

¹⁹⁸ Här kan nämnas att Brå i samråd med JämO, se Brå (2007b, s. 128), har publicerat en skolhandledning som vänder sig till barn och ungdomar med frågeställningar kring människors identitet, känsloliv, sexualitet och värdegrund. Publikationen innehåller fakta, berättelser, övningar och diskussionsunderlag för temaarbeten om bland annat trakasserier och ärekränkningar mot sexuell läggning.

Handlagda hatbrottsärenden

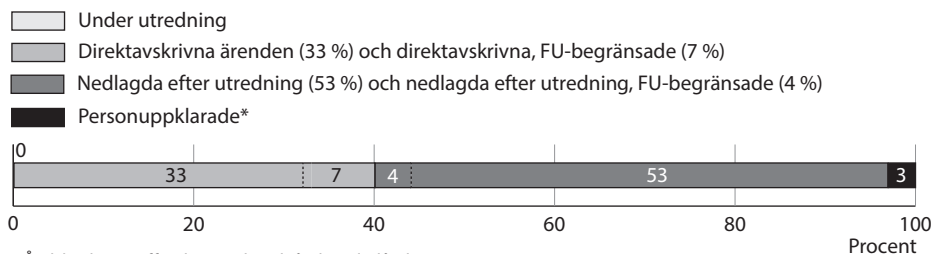
Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med motivet sexuell läggning utgår från de anmälningar som inkom till polisen 2015 och där Brå identifierade ett hatbrottsmotiv.¹⁹⁹ Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare den 31 maj 2017.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Handläggningsbeslut på polisanmälningar inkomna år 2015

Av de drygt 600 hatbrottsanmälningar från 2015 som identifierades ha motivbilden sexuell läggning hade 3 procent personupplärd fram till den 31 maj 2017. Knappt tre femtedelar (57 procent) av ärendena hade blivit nedlagda efter utredning, varav 4 procentenheter FU-begränsades.²⁰⁰ Två femtedelar (40 procent) hade blivit direktavskrivna, vilket innebär att de lades ned utan att någon utredning hade inletts. Av dessa hade 7 procentenheter FU-begränsats. Vid uppföljningen den 31 maj 2017 var inget ärende fortfarande under utredning.

Figur 11C Andel handlagda hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

¹⁹⁹ Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

²⁰⁰ För mer information om vad FU-begränsade ärenden innebär, se avsnittet *Begreppen i statistiken över handlagda ärenden* i kapitel 5.

12. Transfobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning. Urvalsosäkerheten är särskilt stor vid detta motiv, eftersom resultaten bygger på få observationer.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.

Resultat i korthet

- År 2016 identifierades uppskattningsvis nästan 80 anmälningar med transfobiska motiv.
- Den vanligaste brottstypen år 2016 var olaga hot/ofredande, följt av ärekränkning och våldsbrott.
- Den vanligaste brottsplatsen var allmän plats, via internet och i eller i nära anslutning till den utsattas hem.
- I majoriteten av fallen var gärningspersonen okänd för den utsatta följt av en till namn eller utseende känd person eller grupp.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från år 2016 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett transfobiskt motiv.

Begreppet könsöverskridande identitet eller uttryck

Transpersoner är ett paraplybegrepp för personer som inte identifierar sig med, eller följer rådande normer för, sitt tilldelade kön. Begreppet innefattar både könsidentitet (det biologiska kön som personen upplever sig ha) och könsuttryck (det sociala kön som personen ikläder sig).²⁰¹ Det är alltså personer som har en könsidentitet eller ett könsuttryck som helt, delvis eller tidvis skiljer sig från normen om hur en man eller kvinna förväntas vara.²⁰² Med begreppet åsyftas inte någon sexuell läggning.²⁰³

Begreppet *könsöverskridande identitet eller uttryck* har varit under diskussion, eftersom det antyder att det skulle finnas ett slags ”normalt” tillstånd som överskrids, och därmed definieras de personer som inte uttrycker sitt kön enligt rådande normer som avvikande. På uppdrag av regeringen har en statlig utredning därför granskat de lagrum och förordningar där begreppet könsöverskridande förekommer.²⁰⁴ Enligt utredningens förslag bör *könsöverskridande identitet eller uttryck* ersättas med *könsidentitet eller könsuttryck*, tillsammans med en förklaring av vad begreppet innebär. Syftet är att omfatta alla personer vars könsuttryck eller könsidentitet skiljer sig från rådande normer för det kön som tilldelats dem vid födseln, utan att framställa dem som avvikande. I stället för att beskriva individen som ”överskridande” i sin könstillhörighet, läggs fokus på samhälleliga strukturer och föreställningar

²⁰¹ Darj och Nathorst-Böös (2008, s. 6).

²⁰² Justitiedepartementet (2006, s. 41).

²⁰³ RFSL (2016).

²⁰⁴ SOU (2015).

om könsnormer. I denna rapport har dock begreppet *könsöverskridande* fått kvarstå eftersom det ingick i den definition som låg till grund för kodningen av polisanmälningarna för år 2016. För en omformulering av definitionen skulle det också krävas en noggrann analys av de konsekvenser som skulle kunna uppkomma i samband med en förändring.

I denna rapport definieras transfobiska hatbrott på följande vis:

Brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, uppfattas vara eller representerar personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Transpersoners ställning i lagstiftningen

Transpersoner både omfattas och inte omfattas av lagstiftning som rör hatbrottsområdet. Medan de utgör en skyddad grupp i vissa lagrum ingår de inte i andra.

Transpersoner ingår i dag inte som skyddad grupp för brotten hets mot folkgrupp eller olaga diskriminering.²⁰⁵ Dessutom är den nuvarande lagstiftningen gällande straffskärpningsregeln (som tillsammans med hets mot folkgrupp och olaga diskriminering definierar hatbrott i brottsbalken) utformad på ett sådant sätt att det inte går att direkt utläsa att transpersoner omfattas. Motiven räknas upp och lydelsen avslutas med ”... eller annan liknande omständighet”. I förarbetena framkommer emellertid att lagstiftaren med den lydelsen ger utrymme för att inkludera transpersoner,²⁰⁶ något som Brå tagit fasta på i sin definition.

År 2015 presenterade en statlig utredning²⁰⁷ ett förslag om att transpersoner ska omfattas i lagen om hets mot folkgrupp och i lagen om olaga diskriminering.²⁰⁸ Utredningen föreslog även att straffskärpningsregeln ska skrivas om så att könsidentitet eller könsuttryck²⁰⁹ specifikt inkluderas. Baserat på utredningens förslag lämnade regeringen i december 2017 en proposition till riksdagen. Antas regeringens förslag föreslås lagändringarna träda i kraft under 2018.²¹⁰

I den civilrättsliga diskrimineringslagen²¹¹ ingår däremot könsöverskridande identitet eller uttryck som en diskrimineringsgrund. Transpersoner som utsätts för diskriminering kan därmed anmäla detta till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Skillnaden i utfall mellan en straffrättslig och en civilrättslig process är att i det första fallet skulle den som har diskriminerat kunna dömas till böter eller fängelse för olaga diskriminering, medan i det andra fallet kan den

²⁰⁵ BrB 16 kap. 8–9 § §.

²⁰⁶ Prop. 2001/02:59.

²⁰⁷ Som bland annat såg över det straffrättsliga skyddet för transpersoner och om termen könsöverskridande identitet eller uttryck borde ändras i de författningar där den förekommer.

²⁰⁸ SOU (2015).

²⁰⁹ Utredningen föreslog uttrycket könsidentitet eller uttryck. Kön inkluderas inte i straffskärpningsregeln och utredningen bedömde därför att de som utsätts för brott på grund av könsidentitet eller könsuttryck därmed troligen är de personer som avviker från normen om hur kön ska uttryckas, SOU (2015, s.261).

²¹⁰ Prop 2017/18:59.

²¹¹ Diskrimineringslag (2008:567).

som har diskriminerat åläggas att utbetala skadestånd till den som har blivit diskriminerad.

Transfobiska hatbrott kan vara svåra att identifiera

Endast händelser där beskrivningen i fritexten gör det möjligt att särskilja det transfobiska motivet från motivet rörande sexuell läggning kan bli bedömda som transfobiska hatbrott i statistiken. Det är inte ovanligt att en gärningsperson kallar en transperson för ”böj jävel”, eller på annat sätt visar ringaktning, som om transpersonen vore homosexuell för att den inte följer gärningspersonens förväntade norm avseende könsidentitet eller uttryck. Framgår det då inte i anmälan att det var en könsöverskridande identitet eller uttryck som motiverade gärningen är det troligt att händelsen bedöms som homofobisk. Det är därför troligt att en del transfobiska händelser ingår i kapitlet om sexuell läggning.

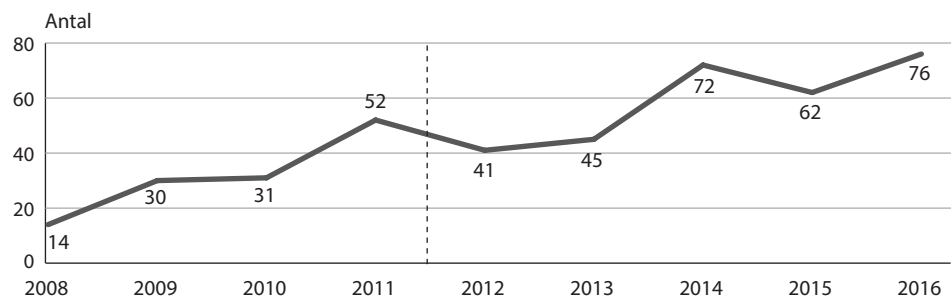
Utveckling av antalet polisanmälningar

Antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är mycket litet, vilket är viktigt att ha i åtanke vid tolkningen av resultaten. Det låga antalet skapar en större osäkerhet och kan bidra till stora variationer mellan åren. Då undersökningen nu är utformad som en urvalsundersökning tillkommer en urvalsosäkerhet. Eftersom resultaten för detta motiv bygger på få observationer är urvalsosäkerheten särskilt stor.

Antalet anmälningar där motivet bedömdes vara transfobiskt uppskattades år 2016 till nästan 80 stycken. Det är den högsta nivån sedan det transfobiska motivet lades till i hatbrottsstatistiken 2008 och en ökning med 23 procent jämfört med 2015, även om ökningen jämfört med 2015 inte är statistiskt säkerställd.

Sett över tid uppvisar det transfobiska motivet emellertid en tydligt uppåtgående trend. Nivån för 2016 är statistiskt säkerställd jämfört med år 2013 och tidigare. Det är värt att notera att under senaste åren har fler anmälningar än

Figur 12A Utveckling av antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2016.

Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på ett hälftenurval av anmälningar.

tidigare rört unga personer som i sällskap med föräldrar eller andra vuxna har gjort en anmälan.

Beskrivning av transfobiska hatbrott

Att det uppskattade antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är lågt innebär att beskrivningen avseende brottstyper, plats och relation kan skilja sig stort från år till år. För att få en bild av karaktären på transfobiska hatbrott är ett råd att jämföra beskrivningarna i rapporter från flera år.

Anmälningar med identifierade transfobiska motiv 2016 avsåg i huvudsak tre brottstyper, nämnda i storleksordning: olaga hot/ofredande, ärekränkning och våldsbrott. De vanligaste brottsplatserna var allmän plats, internet samt i eller i nära anslutning till den utsattas hem. Gärningspersonen var ofta antingen helt okänd eller känd åtminstone till namn eller utseende.

Mer än hälften av anmälningarna med identifierade transfobiska motiv 2016 rörde olaga hot/ofredande. Det var vanligast att olaga hot/ofredande skedde på allmän plats, och i merparten av fallen var gärningspersonen okänd eller känd till namn eller utseende. Ett exempel på ofredande på allmän plats är följande:

Linnea var ute och promenerade med en väninna då en för henne okänd man började skrika kränkande ord efter dem. Mannen skrek bland annat "din äckliga transa" och "är du man eller kvinna". När Linnea konfronterade mannen spottade han på henne och lämnade sedan platsen. Linnea är transsexuell och bar vid tillfället kvinnliga attribut.

Studier visar på risk för subtil utsatthet och hög ohälsa bland transpersoner

Statistiken över polisanmälningar med transfobiska motiv är begränsad i flera avseenden, och det finns mycket lite forskning och statistik i övrigt på området.

En studie genomförd av Folkhälsomyndigheten, som publicerades den 1 juni 2015, visar att det finns en utbredd ohälsa och utsatthet bland transpersoner. Studien visar även på en försämring av den psykiska ohälsan under de senaste 10 åren. Många av de 800 deltagande uppgav att de har blivit utsatta för psykiskt och fysiskt våld, och förtroendet för polis, hälso- och sjukvård och socialtjänst är lågt. Över hälften av deltagarna uppgav att de utsatts för kränkande behandling minst en gång under de senaste 3 månaderna, och en tredjedel uppgav att de har blivit utsatta för psykiskt våld under de senaste 12 månaderna. Nästan hälften av deltagarna uppgav att de ofta eller alltid avstår från att gå ut ensamma av rädsla för att bli ofredade, rånade eller överfallna.²¹² Den utbredda utsattheten som redovisas i Folkhälsomyndighetens studie styrker uppfattningen att Brås redovisning av transfobiska hatbrott endast fångar en ytterst liten del av de transfobiska hatbrotten.

En skotsk studie om transpersoners erfarenheter av brott visar även på utsatthet i nära relationer och ger en bild av hur subtil utsattheten kan vara.²¹³

²¹² Folkhälsomyndigheten (2015).

²¹³ Morton, Ritchie och Roch (2010).

Studien visade att transpersoner ofta blir utsatta emotionellt, sexuellt och fysiskt våld av sin partner eller före detta partner. Den emotionella utsattheten var vanligast förekommande och då i syfte att förtrycka eller ogiltigförklara personens könsidentitet eller uttryck, exempelvis genom uttal ("du är en riktig man") eller genom att köpa presenter (såsom herrparfym eller damtidningar) som uppmärksammar kön och könsuttryck på ett sätt som är oförenligt med den utsattas könsidentitet. Anmälningbenägenheten var låg; endast 6 procent uppgav att de hade varit i kontakt med polisen. En förklaring kunde vara skam, antingen över att avvika från normen eller över att så att säga ha låtit sig utsättas. Utsattheten kunde också ha blivit en del av vardagen så att respondenterna därför uppfattade händelsen (även grövre händelser såsom misshandel) som felaktig och obehaglig men inte som ett brott.²¹⁴

---

²¹⁴ Morton, Ritchie och Roch (2010).

13. Regional fördelning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4. För regionala förhållanden hänvisas till lokala undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför förhållas till förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.
- Statistiken är baserad på ett hälftenurval av polisanmälningar. Antalen utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något från resultatet av en totalundersökning.
- I texten, tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- På kommunnivå kan förändringar eller tillfälliga incidenter som genererar ovanligt många polisanmälningar skapa stora skillnader i statistiken.

Resultat i korthet

- Flest hatbrott i relation till folkmängd anmäldes år 2016 i region Stockholm följt av region Bergslagen, region Syd och region Öst.
- Sett till medelfolkmängd i storstadskommunerna kan generellt sägas att Göteborg angavs som brottsplats i ett lägre antal anmälningar medan Stockholm angavs i ett högre antal. Anmälningar med kristofobiska och även andra antireligiösa motiv var ungefär lika många i de tre storstadskommunerna.
- Personuppleringen i anmälningarna från år 2015 varierade mellan 6 procent i region Mitt och region Bergslagen och 3–4 procent i övriga regioner. För hela riket var andelen 4 procent.
- Hatbrott förekommer inte bara i storstäderna. I polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv 2015 hade 262 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats.

I detta kapitel redovisas den regionala fördelningen av identifierade hatbrott som är *anmälda* i Sveriges sju polisregioner och *begångna* i Sveriges tre storstadskommuner: Stockholm, Göteborg och Malmö. Även spridningen av anmälda hatbrott som är *begångna* i ett antal andra kommuner behandlas. Redovisningen sker efter huvudbrottsprincipen, vilket innebär att oavsett hur många brott anmälan omfattar redovisas endast hatbrottet med strängast straffskala.

För en rättvisare jämförelse mellan olika regioner kan det vara lämpligt att relatera antalet anmälda hatbrott till befolkningen i regionen. Antalet hatbrott per 100 000 invånare kan variera stort mellan olika regioner, men ett högt antal brott per 100 000 behöver inte nödvändigtvis tolkas som att regionen är en otrygg plats att bo på eller vistas i. Vid en analys är det viktigt att beakta olika faktorer som kan förklara skillnaden mellan de geografiska områdena. Exempelvis kan en tillfällig och stor folkgenomströmning (exempelvis på mindre men under kortare perioder populära turistorter) eller tillfälliga incidenter av omfattande karaktär (exempelvis större demonstration på mindre ort) påverka utfallet i en viss region under ett visst år. Det bör även noteras att storstadskommunerna har speciella hatbrottsgrupper²¹⁵ inom polisen medan regionerna i övriga delar av Sverige har enskilda poliser med specialkompetens, något som också kan påverka förmågan att identifiera hatbrott.

²¹⁵ I Göteborg och Malmö ligger hatbrottsgrupperna på lokal nivå medan den i Stockholm ligger på regional nivå.

Regional fördelning

Sedan 2015 utgörs polisen av en nationell myndighet som är organiserad i sju polisregioner. Varje region består av 2–4 län. Vilka län som ingår i vilken region syns i figur 13A. Vid jämförelser över tid kan länsstatistiken för 2014 och tidigare slås ihop för de län som i dag ingår i respektive region.

Flest anmälningar i polisregion Stockholm

Knappt en tredjedel (uppskattningsvis drygt 2 030 anmälningar) av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar 2016 härrörde från polisregion Stockholm, och därefter följde region Syd (1 130 anmälningar) och region Väst (lite mindre än 930 anmälningar).²¹⁶ Även när hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade region Stockholm flest identifierade anmälningar med hatbrottsmotiv, 88 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden, och därefter följde region Bergslagen (70 anmälningar per 100 000 invånare) samt region Syd och Öst (59 anmälningar per 100 000 invånare vardera). Motsvarande antal för riket totalt var 65 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden.

Figur 13A Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter polisregion per 100 000 invånare, år 2016.

	Region Stockholm	88
	Region Bergslagen	70
	Region Syd	59
	Region Öst	59
	Region Mitt	57
	Region Nord	56
	Region Väst	47

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2016. Siffrorna är hämtade från SCB.

²¹⁶ Siffror hämtade från tabell B1.1 i bilaga 1.

Det finns flera möjliga förklaringar till att region Stockholm placerar sig högt avseende antal polisanmälda hatbrott jämfört med övriga regioner. Exempelvis kan storstadsanonymiteten göra det något lättare för en person att anmäla utsatthet, eftersom den utsatta i lägre grad riskerar att fortsätta träffa gärningspersonen. Befolkningssammansättningen i en storstad kan också göra polisen mer van vid att möta och notera omständigheter som kan indikera ett möjligt hatbrott.

En annan förklaring kan vara att polisen i Stockholm sedan flera år tillbaka har en väl etablerad hatbrottsgrupp. De har haft utredningsansvar för hatbrott som har begåtts i Stockholms innerstad²¹⁷ och även bistått närliggande polisområden med kunskap och viss utbildning, vilket sannolikt påverkar hur hatbrott uppmärksammas i anmälningarna. Sedan 2015 finns motsvarande hatbrottsgrupper även i region Väst och region Syd och samtidigt utökades gruppernas ansvarsområden till att även omfatta *brott mot de grundläggande fri- och rättigheterna*.²¹⁸ Fler skäl som kan påverka antalet anmälningar tas upp i kapitel 2.

Trots att Stockholms region hade flest antal anmälda hatbrott 2016 går det inte, utifrån resultaten i denna rapport och när antalet anmälningar sätts i relation till folkmängden, att säga att hatbrott är en typ av brottslighet som främst förekommer i storstadsregioner. Näst flest anmälningar i relation till folkmängd hade region Bergslagen med 70 anmälningar per 100 000 invånare. Lägst antal hade region Väst, en annan storstadsregion, med 47 anmälningar per 100 000 invånare. Övriga regioner hade mellan 56 och 59 anmälningar per 100 000 invånare.

Fördelning av hatbrottsmotiv på regionnivå

Tabell B1.1 i bilaga 1 redovisar antalet identifierade hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare, uppdelat på respektive region och motiv.

Antalet anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv var högre för region Stockholm och Bergslagen, där det identifierades 64 respektive 50 anmälningar per 100 000 invånare, jämfört med 33–44 anmälningar i övriga regioner. Anmälningar med afrofobiska motiv var något högre i region Stockholm jämfört med övriga motiv (12 anmälningar jämfört med 7–10 anmälningar per 100 000 invånare), likaså då motivet rörde sexuell läggning (9 anmälningar jämfört med 3–6 anmälningar per 100 000 invånare). För anmälningar med islamofobiska motiv är det värt att notera att region Nord hade ett lägre antal anmälningar än övriga regioner, 2 anmälningar per 100 000 invånare jämfört med 4–5 anmälningar för övriga regioner. För övriga motiv rådde inga större skillnader mellan regionerna i antalet anmälningar i relation till medelfolkmängden.

Fördelning av brottstyp på regionnivå

Den vanligast förekommande brottstypen i en hatbrottsanmälan 2016 var olaga hot/ofredande (43 procent). När hänsyn tas till skillnader i medelfolk-

²¹⁷ Sedan omorganisationen 2015 är gruppen emellertid placerad på regionsnivå och har utökade arbetsuppgifter. (Polisen, 2015)

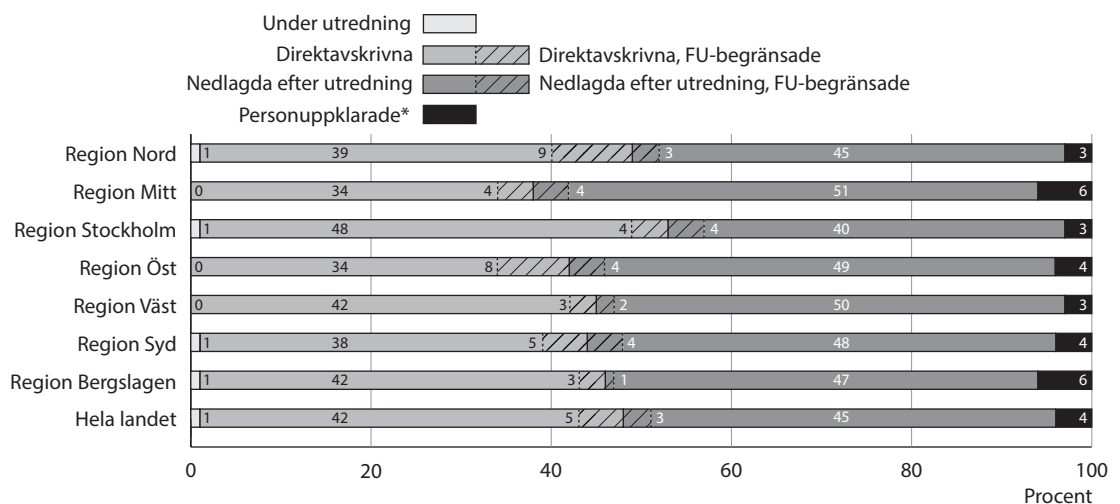
²¹⁸ Polisen (2015).

mängd syns i tabell B1.2 i bilaga 1 att anmälningarna var spridda över hela landet. Med undantag för region Nord och Väst som registrerade 24 anmälningar per 100 000 invånare registrerade övriga regioner mellan 28 och 31 sådana anmälningar. Den näst vanligaste brottstypen var skadegörelse/klotter (16 procent) och därefter våldsbrott (13 procent). I region Stockholm identifierades flest anmälningar innehållande skadegörelse/klotter med 21 anmälningar per 100 000 invånare, därefter region Bergslagen med 12 anmälningar per 100 000 invånare. Övriga regioner registrerade 4–9 anmälningar per 100 000 invånare. Avseende våldsbrott registrerade Stockholm 12 anmälningar per 100 000 invånare medan övriga regioner registrerade 6–8 anmälningar per 100 000 invånare; anmälningarna avseende våldsbrott var med andra ord relativt jämnt fördelade över landet.

Handläggningsbeslut i hatbrottsärenden på regionnivå

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv (huvudbrottet) som inkom till polisen 2015 (6 984 anmälningar) har följts upp fram till och med den 31 maj 2017. Vid tolkning av statistiken över handläggningsbeslut, inte minst andelen personuppklarade, bör det noteras att vissa brott rent allmänt kan vara lättare eller svårare att utreda. Exempelvis kan det vara svårare att binda en person till ett brott som begåtts mot en byggnad av en okänd person och utan vittnen (till exempel klotter nattetid), än ett brott som är begånget mot en individ av en känd person med vittnen närvarande (till exempel misshandel på en privat fest). Regionernas storlek och antalet anmälningar kan också påverka. Ett förändrat antal anmälningar kan leda till förändringar i uppkläring beroende på förändringar i brottstyper bland anmälningarna, något som regioner med lägre antal anmälningar är mer känsliga för än regioner med ett större antal anmälningar.

Figur 13B Andel handlagda hatbrottsanmälningar, efter län, som anmälades år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

Personuppkläringen i anmälningarna från år 2015 varierade mellan 6 procent i region Mitt och region Bergslagen och 3–4 procent för övriga regioner. För hela riket var andelen 4 procent.

Andelen ärenden som lades ned efter att en utredning hade inletts varierade mellan 44 procent i region Stockholm och 55 procent i region Mitt. För hela riket var andelen 48 procent.

När det gäller direktavskrivna ärenden, där ärendet har lagts ned utan att en utredning har inletts, var andelen mellan 38 procent i region Mitt och 52 procent i region Stockholm. För hela riket var andelen 47 procent.

I ytterst få fall (0–1 procent för samtliga län) var ärendena fortfarande under utredning den 31 maj 2017.

Storstadskommuner

Regionredovisningen baserades på var brottet *anmäldes*. Avsnittet om storstadskommunerna grundar sig i stället på uppgifter om var brottet *begicks*. Var ett brott anmäls och var ett brott begås kan skilja sig åt, vilket är viktigt att ha i åtanke vid läsning av statistiken. Med begreppet *anmälningar* avses därför här *anmälningar där aktuell kommun har angetts som brottsplats*.

I tabell 13.1 syns att år 2016 begicks ungefär en fjärdedel av samtliga anmälda hatbrott (uppskattningsvis 1 645 av 6 415 totalt) i Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun. I 68 procent av anmälningarna från någon av storstadskommunerna angavs brottsplatsen som Stockholm. I relation till folkmängd angavs Stockholm som brottsplats i 120 anmälningar per 100 000 invånare, Malmö i 68 anmälningar per 100 000 invånare och Göteborg i 56 anmälningar per 100 000 invånare.

Fördelning av hatbrottsmotiv i storstadskommunerna

I storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast. Det stod för 73 procent av samtliga hatbrottsanmälningar 2016 med storstadskommunerna som brottsplats. Uppdelat på motiv och med hänsyn tagen till folkmängd, skiljer sig kommunerna åt. Generellt för 2016 kan sägas att Göteborg angavs som brottsplats i ett lägre antal anmälningar medan Stockholm angavs i ett högre antal, vilket även kan utläsas i tabell 13.1.

Stockholm hade flest anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv med 88 anmälningar per 100 000 invånare, medan motsvarande uppgift för Malmö och Göteborgs kommun var 48 respektive 40 anmälningar per 100 000 invånare.

Hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning var fler för Stockholms kommun (12 anmälningar per 100 000 invånare), att jämföra med Malmös och Göteborgs kommuner (6 respektive 4 anmälningar per 100 000 invånare).

Antalet anmälningar med antisemitiska motiv var år 2016 högre i Stockholms kommun (7 anmälningar per 100 000 invånare) än i Malmös och Göteborgs kommun, som hade 4 respektive 2 anmälningar per 100 000 invånare.

Anmälningar med islamofobiska motiv var något fler i Stockholms kommun, 7 anmälningar per 100 000 invånare, jämfört med Malmö och Göteborg som hade 5 anmälningar vardera per 100 000 invånare.

Anmälningar med kristofobiska och även andra antireligiösa motiv var ungefär lika många i de tre storstadskommunerna.

Tabell 13.1 Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2016.

Motiv	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstadskommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Främlingsfientliga/rasistiska	822	88	220	40	156	48	1 198	66
Antisemitiska	62	7	12	2	12	4	86	5
Islamofobiska	62	7	26	5	16	5	104	6
Kristofobiska	36	4	18	3	10	3	64	4
Andra antireligiösa	20	2	12	2	8	2	40	2
Sexuell läggning*	110	12	22	4	20	6	152	8
Totalt per kommun	1 112	120	311	56	222	68	1 645	91

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2016, siffrorna är hämtade från SCB.

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

*Homofobiska, bifobiska och heterofobiska.

Fördelning av brottstyp i storstadskommunerna

Bland anmälningarna med de tre storstadskommunerna som brottsplats 2016 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen, följt av skadegörelse/klotter, våldsbrott och ärekränkning (se tabell 13.2). Med undantag för olaga diskriminering registrerades fler anmälningar i relation till folkmängd för Stockholms kommun avseende samtliga brottstyper, medan det för samtliga brottstyper registrerades färre anmälningar för Göteborgs kommun.

Anmälningar avseende skadegörelse/klotter i Stockholms kommun har ökat under de senaste fem åren, från runt 10 anmälningar per 100 000 invånare till 33 anmälningar per 100 000 invånare år 2016. Det bör i det sammanhanget noteras att Stockholms lokaltrafik i februari 2016 började anmäla klotter i bulk, det vill säga att de samlade uppemot tio incidenter i samma anmälan i stället för att rapportera dem en och en. Detta har inte medfört en nedgång i antalet anmälningar, vilket kanske kunde ha förväntats, men däremot är det rimligt att anta att siffrorna i statistiken kunde ha varit högre.²¹⁹

Kommuner

Liksom i ovanstående avsnitt om storstadskommunerna baseras statistiken i detta avsnitt på uppgifter om var brottet *begicks*, snarare än var anmälan registrerades.

Hatbrott förekommer inte bara i storstäderna. I polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv för 2016 har 262 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats. För att illustrera spridningen redovisas i tabell B1.3 i bilaga 1

²¹⁹ Statistiken baseras på antalet anmälningar, inte på antalet brott som förekommer i anmälningarna.

Tabell 13.2 Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts per 100 000 invånare, år 2016.

Brottskategori	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstadskommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Våldsbrott*	164	18	46	8	36	11	246	14
Olaga hot/ofredande	363	39	154	28	106	33	623	34
Ärekränkning	120	13	42	8	30	9	192	11
Skadegörelse/klotter	304	33	16	3	14	4	334	18
Hets mot folkgrupp	100	11	28	5	22	7	150	8
Olaga diskriminering	24	3	12	2	10	3	46	3
Övriga brott	36	4	12	2	4	1	52	3
Totalt per kommun	1 112	120	311	56	222	68	1 645	91

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2016, siffrorna är hämtade från SCB.

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

* I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

skattat antal anmälningar och antal i relation till medelfolkmängden för kommuner där skattat antal anmälningar uppgick till minst 20.²²⁰

Kommuner kan jämföras genom att titta på antalet anmälningar per 100 000 invånare. Många kommuner har emellertid färre än 100 000 invånare. Varför jämför vi då inte per 10 000 invånare? Anledningen är att nyanseringen då blir sämre på grund av grövre avrundningar. Kommuner som vid en jämförelse per 100 000 uppvisar två olika antal (exempelvis 92 och 87) skulle vid en redovisning per 10 000 uppvisa samma antal (9). Siffrorna bör betraktas som jämförelsetal.

Vid tolkning av statistik på kommunnivå spelar storleken på kommunerna roll; ju mindre en kommun är, desto mer känslig blir den för förändringar från år till år. En tillfällig incident, till exempel en demonstration, som genererar 6 polisanmälningar kan i en storstadskommun utgöra en marginell händelse som inte påverkar antalet i relation till befolkningen. I en liten kommun kan händelsen fördubbla anmälningarna jämfört med föregående år och få jämförelsesiffrorna att skjuta i höjden.

Tolkning av statistiken bör ske försiktigt, framför allt jämförelser från år till år. Över tid bör andra faktorer beaktas som kan påverka antalet anmälningar och hur eventuella hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälningarna, eftersom även det kan påverka resultatet. Faktorer som kan påverka är exempelvis om medelfolkmängden har ändrats, om hatbrott som fråga har fått mer eller mindre utrymme lokalt och om polisens arbetsmetoder och utbildning har förändrats. Hur stor inverkan faktorerna kan ha haft på utvecklingen får avgöras från fall till fall.

²²⁰ Att redovisa färre än 20 uppskattade anmälningar ger osäkrare skattningar och större osäkerhet i tolkningarna samt i mindre kommuner större risk att kunna identifiera enskilda individer.

År 2016 identifierades 65 hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare i hela landet (se tabell B1.3 i bilaga 1). I relation till medelfolkmängd registrerades ett högre antal anmälningar i Emmaboda kommun (217 anmälningar per 100 000 invånare) och ett lägre antal i Kristianstad, Jönköping och Sollentuna kommun (31 anmälningar per 100 000 invånare). Det visar på bredden av kommuner i landet där hatbrott kan begås och även hur tillfälliga händelser i mindre kommuner kan påverka statistiken.

Referenser

Bachner, H. (1999). *Återkomsten. Antisemitism i Sverige efter 1945*. Stockholm: Natur och Kultur.

Berk, R.A., Boyd, E.A. och Hamner, K.M. (2003). Thinking more clearly about hate-motivated crimes. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.

Borell, K. (2012). *Islamofobiska fördomar och hatbrott: En kunskapsöversikt*. SST:s skriftserie, nr 1. Stockholm: Nämnden för statligt stöd till trossamfund.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2007a). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Teknisk rapport. Webbrapport 2007:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2007b). *Var går gränsen?Handledning för temaarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2011). *Rättsväsendets arbete med hatbrott. En uppföljning 2003–2010*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014). *Varför gav fler poliser inte ökad personupplärning? Slutrapport i uppdraget "Satsningen på fler poliser"*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2015). *Utvecklingen av förundersökningsbegränsning 2006–2014. Delrapport inom uppdraget "Resultatutvecklingen avseende utredning och lagföring"*. Rapport 2015:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2016a). *Politikernas trygghetsundersökning 2015. Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2014*. Rapport 2015:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2016b). *Skolundersökningen om brott 2015*. Rapport 2016:21. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2016c) *Skolundersökningen om brott 2015. Teknisk rapport*. Rapport 2016:22. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017a). *Nationella trygghetsundersökningen 2016. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2017:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017b). *Nationella trygghetsundersökningen 2016. Teknisk rapport*. Rapport 2017:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017c). *Politikernas trygghetsundersökning 2017*. Rapport 2017:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017d). *Politikernas trygghetsundersökning 2017. Teknisk rapport*. Rapport 2017:10. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017e). *Hatbrott 2016. Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Teknisk rapport 2017:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet (Brå) och Forum för levande historia (2006). *Antisemitiska attityder och frågeställningar i Sverige*. Författare: Bachner, H. och Ring, J. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Darj, F. och Nathorst-Böös, H. (2008). "Är du kille eller tjej?" – *En intervjustudie om unga transpersoners livsvillkor*. Stockholm: RFSL Ungdom.
- Diskrimineringsombudsmannen, DO (2017a). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2016*. Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen.
- Folkhälsomyndigheten (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner. En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*. Halmstad: Folkhälsomyndigheten.
- Forum för levande historia (2005). *Antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige*. Författare: Bachner, H. och Ring, J. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2006a). *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Författare: Tiby, E. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2006b). *Islamofobi – en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet*. Författare: Otterbeck, J. och Bevelander, P. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2010). *Den mångtydiga intoleransen – en studie av gymnasieungdomars attityder läsåret 2009/2010*. Rapportserie 1:2010. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2011). *Antisemitism och islamofobi – utbredning, orsaker och preventivt arbete*. Uppdrag från Arbetsmarknadsdepartementet A2011/1622/DISK.

- Gerstenfeld, P. B. (2003). *Hate crimes. Causes, Controls and Controversies*. London: Sage.
- Granström, G., Mellgren, C. och Tiby, E. (2016). *Hatbrott. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Green D.P., McFalls, L.H. och Smith, J.K. (2003). Hate crime: An emergent research agenda. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Hall, N. (2005). *Hate crime*. Cullompton, Devon: Willan.
- Hall, N. (2013). *Hate crime*. Oxon: Routledge.
- Holm, A., Osbeck, C. och Wernersson, I. (2003). *Kränkningar i skolan*. Rapport 5. Göteborgs universitet: Centrum för värdegrundstudier.
- Holmqvist, L., Leijonhufvud, M., Träskman, P.O. och Wennberg, S. (2013). *Brottsbalken – en kommentar*. Del 1 (1–12 kap.) Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Justitiedepartementet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009*. Skr. 2005/06:69. Stockholm: Riksdagen.
- Larsson, G. (2006). *Muslimerna kommer: tankar om islamofobi*. Göteborg: Makadam.
- Lohr, S.L. (2004). Statistical frontiers in survey sampling. *The American Statistician*, 58, 145–149.
- Morton, J., Ritchie, G. och Roch, A. (2010). *Out of sight, out of mind? Transgender people's experiences of domestic abuse*. LGBT Youth Scotland Equality network.
- Norrhem, S., Rydström, J. och Winkvist, H. (2008). *Undantagsmänniskor – En svensk HBT-historia*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Nylund Skog, S. (2006). Med Davidsstjärnan under tröjan. Upplevelser av diskriminering och judiskt ursprung i Sverige 2005. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige – Antisemitism och islamofobi 2005*. Integrationsverkets rapportserie 2006:02. Norrköping: Integrationsverket.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2006). *Education on the holocaust and on anti-Semitism. An overview and analysis of educational approaches*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2004). *Diskriminering av romer i Sverige: rapport från DO:s projekt åren 2002 och 2003 om åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer*. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007). *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering*. Författare: Kalonaityté, V., Kawesa, V. och Tedros, A. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

- Petrosino, C. (2003). Connecting the past to the future. Hate crime in America. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Polisen (2015). *Återredovisning av regeringsuppdraget beträffande hatbrott*. Stockholm: Polismyndigheten/Utvecklingsenheten.
- Polisen (2017a). *Återredovisning till regeringen angående polisens åtgärder rörande hatbrott*. Stockholm: Polismyndigheten
- Polisen (2017b). *Granskning av polisens arbete mot hatbrott*. Stockholm: Polismyndigheten/internrevisionen.
- Proposition 2001/02:59. *Hets mot folkgrupp m.m.* Stockholm: Justitiedepartementet.
- Selling, J. (2013). *Svensk antiziganism. Fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*. Limhamn: Sekel Bokförlag.
- Säkerhetspolisen, Säpo (1997). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet under 1994 och 1995*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2001). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Särndal, C., Swensson, B., och Wretman, J. (1992). *Model assisted survey sampling*. New York: Springer-Verlag.
- Tiby, E. och Lander, I. (1996). *Hat, hot, våld: utsatta homosexuella kvinnor och män: en pilotstudie i Stockholm*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, E. (1999). *Hatbrott?: homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.
- Tiby, E. (2000). *De utsatta: brott mot homosexuella kvinnor och män*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, E. (2007). Att studera hatbrott. I Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev. *Hot, våld och fördomar*. Nummer 2/2007. s. 7–8.
- Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI (2017). *Hatbudskap och våldsbejakande extremism i digitala miljöer*. Rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Ungdomsstyrelsen (2008). *Demokrati och mänskliga rättigheter. Svenska folkets kunskaper och värderingar*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:4. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Witkowska, E. (2005). *Sexual harassment in schools. Prevalance, structure and perceptions*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet och Karolinska Institutet.
- Åklagarmyndigheten (2016). *Hatbrott – en granskning av åklagarnas handläggning*, Tillsynsrapport 2016:1.

Elektroniska källor

Antirasistiska akademien, ARA (2016). *Främlingsfientlighet*. Hämtat den 13 juni 2016. <http://www.antirasistiskaakademien.se/framlingsfientlighet/>

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017). *Handlagda brott efter om utredning har bedrivits eller ej, typ av handläggning, samt personupplklaringsprocent och lagföringsprocent, år 2016*. Hämtad den 22 september 2017 från <http://www.bra.se/brott-och-statistik/kriminalstatistik/handlagda-brott.html>

Diskrimineringsombudsmannen, DO (2017b). *Skyddade diskrimineringsgrunder*. Hämtad den 23 november 2017 från <http://www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder/>

Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2015). *Hate Crime Reporting*. Hämtad den 30 juni 2016 från <http://hatecrime.osce.org/infocus/2014-hate-crime-data-now-available>

Regeringen, Justitiedepartementet (2014). *En digitalt sammanlänkad rättskedja*. Hämtad den 11 juli 2016 från <http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2014/09/en-digitalt-sammanlankad-rattskedja>

Regeringen, Kulturdepartementet (2016). *Uppdrag till Statens medieråd att kartlägga skyddet av barn och unga på internet vad avser rasism, liknande former av fientlighet, hatbrott och extremism*. Hämtad den 11 juli 2016 från <http://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2016/07/uppdrag-till-statens-medierad-att-kartlagga-skyddet-av-barn-och-unga-pa-internet-vad-avser-rasism-liknande-former-av-fientlighet-hatbrott-och-extremism/>

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2016). *www.rfsl.se* Hämtat 11 juli 2016 från: <http://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>

Romska ungdomsförbundet i samverkan med Romska Kulturcentret i Malmö (2015). Hämtad den 11 juli 2016 från <http://www.romernashistoria.se/historia/>

SOU (2015). *Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner*. Rapport 2015:103. Hämtad den 11 juli 2016 från <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2015/12/sou-2015103/>

Statens medieråd (2017). *No hate*. Hämtad den 13 oktober 2017 från <https://statensmedierad.se/nohate.1295.html>.

Unga romer (2016). Hämtad den 11 juli 2016 från: <http://www.ungaromer.se/kunskapen-om-romer--unga-romer.html>

Tabell- och figurförteckning

Tabeller

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

- Tabell 4.1. Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2008–2015 och skattat antal händelser år 2015, enligt NTU 2009–2016.
- Tabell 4.2. Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2008–2015, samt skattat antal händelser totalt, enligt NTU 2009–2016.
- Tabell 4.3. Antal och andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2016, efter politisk församling, enligt PTU 2017.

5. Hatbrott – samtliga motiv

- Tabell 5.1. Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2012–2016.
- Tabell 5.2. Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.
- Tabell 5.3. Antal och andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott

- Tabell 6.1. Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsmotiv, åren 2012–2016.
- Tabell 6.2. Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.
- Tabell 6.3. Antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

6A. Afrofobiska hatbrott

- Tabell 6A.1. Antal och andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2012–2016.
- Tabell 6A.2. Antal och andel anmälningar med afrofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

6B. Antiromska hatbrott

Tabell 6B.1. Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2012–2016.

7. Antisemitiska hatbrott

Tabell 7.1. Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

8. Islamofobiska hatbrott

Tabell 8.1. Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

Tabell 8.2. Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

9. Kristofobiska hatbrott

Tabell 9.1. Antal och andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2012–2016.

10. Andra antireligiösa hatbrott

Tabell 10.1. Antal och andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2012–2016.

11. Hatbrott på grund av sexuell läggning

Tabell 11.1. Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter huvudbrottskategori, åren 2012–2016.

Tabell 11.2. Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

13. Regional fördelning

Tabell 13.1. Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2016.

Tabell 13.2. Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2016.

Bilaga 1: Region- och kommuntabeller

Tabell B1.1. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter polisregion där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2016.

- Tabell B1.2. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och polisregion där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2016.
- Tabell B1.3. Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2016.

Bilaga 2: Statistisk säkerhet

- Tabell B2.1. Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2015, enligt NTU 2016.
- Tabell B2.2. Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2013–2015, enligt NTU 2014–2016. Andel händelser.
- Tabell B2.3. Den utsattes ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2013–2015, enligt NTU 2014–2016. Andel händelser.
- Tabell B2.4. Konfidensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2016.
- Tabell B2.5. Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven 2016.
- Tabell B2.6. Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken 2016 (N = 375 430, n = 187 335).
- Tabell B2.7. Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.

Figurer

2. Bakgrund

- Figur 2.1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

- Figur 4A. Andel självrapporterade brottsändelser med respektive utan främlingsfientligt motiv år 2015, enligt NTU 2016.
- Figur 4B. De utsattas kön vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2013–2015, enligt NTU 2014–2016.
- Figur 4C. De utsattas ålder vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2013–2015, enligt NTU 2014–2016.
- Figur 4D. Fördelning av hatbrottsmotiv bland förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2016. Flera svarsalternativ möjliga, enligt PTU 2017.
- Figur 4E. Andel förtroendevalda som utsattes för hatbrott år 2016, andel utsatta inom respektive parti, enligt PTU 2017.

- Figur 4F. Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda år 2016, andel utsatta inom varje kön fördelat på motiv, enligt PTU 2017.
- Figur 4G. Utsatthet för hatbrott bland förtroendevalda år 2016, andel utsatta inom respektive åldersgrupp, enligt PTU 2017.
- Figur 4H. Andel förtroendevalda utsatta för hatbrott (samtliga motiv), samt andel utsatta för respektive hatbrottsmotiv, efter svensk och utländsk bakgrund, PTU 2017.
- Figur 4I. Andel elever i årskurs nio som utsatts för hatbrott, fördelat på hatbrottsmotiv, år 2015, enligt SUB 2015.
- Figur 4J. Andel elever inom varje kön som utsatts för olika typer av hatbrott, år 2015, enligt SUB 2015.
- Figur 4K. Andel elever fördelat på svensk eller utländsk bakgrund som utsatts för olika typer av hatbrott 2015, enligt SUB 2015.

5. Hatbrott – samtliga motiv

- Figur 5A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2008–2016.
- Figur 5B. Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2016 (6 415 anmälningar).
- Figur 5C. Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter brottsplats, år 2016.
- Figur 5D. Andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott

- Figur 6A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2016.
- Figur 6B. Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2016.
- Figur 6C. Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter brottsplats, år 2016.
- Figur 6D. Andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga/rasistiska motiv som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

6A. Afrofobiska hatbrott

- Figur 6A.A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofobiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2016.
- Figur 6A.B. Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter brottsplats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

Figur 6A.C. Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade afrofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

6B. Antiromska hatbrott

Figur 6B.A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, åren 2008–2016.

Figur 6B.B. Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter brottsplats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

Figur 6B.C. Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2016.

Figur 6B.D. Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade antiromska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som klarades upp under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

7. Antisemitiska hatbrott

Figur 7A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 2008–2016.

Figur 7B. Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter brottsplats, år 2016.

Figur 7C. Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Figur 7D. Andel handlagda hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

8. Islamofobiska hatbrott

Figur 8A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2008–2016.

Figur 8B. Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter brottsplats, år 2016.

Figur 8C. Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som klarades upp under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

9. Kristofobiska hatbrott

Figur 9A. Utveckling av antalet anmälningar med identifierade kristofobiska motiv, åren 2008–2016.

Figur 9B. Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter brottsplats, år 2016.

Figur 9C. Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Figur 9D. Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade kristofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

10. Andra antireligiösa hatbrott

Figur 10A. Utveckling av antalet anmälningar med andra antireligiösa motiv, åren 2008–2016.

Figur 10B. Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter brottsplats, år 2016.

Figur 10C. Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2016.

Figur 10D. Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

11. Hatbrott på grund av sexuell läggning

Figur 11A. Utveckling av antal identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, åren 2008–2016.

Figur 11B. Andel identifierade hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning efter brottsplats, år 2016.

Figur 11C. Andel handlagda hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning, efter huvudbrott, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

12. Transfobiska hatbrott

Figur 12A. Utveckling av antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2016.

13. Regional fördelning

Figur 13A. Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter region per 100 000 invånare, år 2016.

Figur 13B. Andel handlagda hatbrottsanmälningar, efter län, som anmäldes år 2015 och som handlades under perioden 1 januari 2015 till 31 maj 2017.

Bilagor

Bilaga 1	Region- och kommuntabeller	140
Bilaga 2	Statistisk säkerhet	142
Bilaga 3	Korrigerade tabeller från Hatbrott 2015	150

Bilaga 1. Region- och kommuntabeller

Tabell B1.1 Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter polisregion där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2016.

Polisregion	Främlingsfientliga/rasistiska		Varav Afrofobiska*		Varav Antifromska*		Antisemitiska		Islamofobiska		Kristofobiska		Andra antireligiösa		Sexuell läggning		Transfobiska		Totalt per region	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Region Nord	389	44	80	9	14	2	8	1	20	2	18	2	32	4	32	4	0	0	499	56
Region Mitt	345	38	66	7	12	1	14	2	34	4	40	4	28	3	52	6	4	0	517	57
Region Stockholm	1 471	64	279	12	44	2	74	3	126	5	66	3	64	3	200	9	30	1	2 032	88
Region Öst	467	43	100	9	12	1	18	2	38	4	38	4	26	2	50	5	6	1	643	59
Region Väst	643	33	140	7	24	1	20	1	74	4	54	3	42	2	68	3	24	1	926	47
Region Syd	814	43	140	7	42	2	34	2	100	5	40	2	40	2	94	5	8	0	1 130	59
Region Bergslagen	429	50	86	10	8	1	12	1	38	4	32	4	30	4	50	6	4	0	595	70
Hela landet**	4 609	46	908	9	158	2	182	2	439	4	289	3	267	3	553	6	76	1	6 415	65

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Internutredningar och anmälningar registrerade hos säkerhetspolisen ingår ej i regionsredovisningen men ingår i totalsiffrorna för hela landet.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2016, siffrorna är hämtade från SCB.

* Särredovisning av det främlingsfientliga/rasistiska motivet, d.v.s. de afrofobiska och antiromska anmälningarna ingår även där.

** Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den regionala redovisningen i tabellen.

Tabell B1.2 Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och polisregion där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2016.

Polisregion	Våldsbrott**		Olaga hot/ ofredande		Ärekränkning		Skadegörelse/ klotter		Hets mot folkgrupp		Olaga diskriminering		Övriga brott		Totalt per region	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Region Nord	62	7	216	24	42	5	78	9	56	6	6	1	38	4	499	56
Region Mitt	68	7	259	29	60	7	68	7	42	5	6	1	14	2	517	57
Region Stockholm	267	12	711	31	273	12	485	21	184	8	48	2	64	3	2 032	88
Region Öst	82	8	323	30	64	6	88	8	54	5	6	1	26	2	643	59
Region Väst	120	6	469	24	124	6	86	4	74	4	20	1	32	2	926	47
Region Syd	134	7	549	29	152	8	96	5	136	7	22	1	40	2	1 130	59
Region Bergslagen	66	8	238	28	68	8	104	12	88	10	8	1	22	3	595	70
Hela landet**	810	8	2 766	28	796	8	1 006	10	641	6	116	1	281	3	6 415	65

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Internutredningar och anmälningar registrerade hos säkerhetspolisen ingår ej i regionsredovisningen men ingår i totalsiffrorna för hela landet.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2016, siffrorna är hämtade från SCB.

* I kategorin våldsbrott ingår dödligt våld, misshandel, våld mot tjänstemän.

** Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den regionala redovisningen i tabellen.

Tabell B1.3 Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2016.

Kommun*	Antal	Per 100 000	Kommun*	Antal	Per 100 000
Arboga	20	144	Lund	44	37
Askersund	20	179	Malmö	222	68
Avesta	30	131	Motala	28	65
Borlänge	38	74	Nacka	42	43
Borås	48	44	Norrköping	78	57
Botkyrka	56	62	Norrälje	32	54
Danderyd	38	117	Nyköping	42	77
Emmaboda	20	217	Nässjö	20	65
Enköping	28	66	Olofström	22	166
Eskilstuna	82	80	Ronneby	22	76
Falkenberg	26	60	Sigtuna	36	79
Falköping	20	61	Skellefteå	58	81
Falun	24	42	Skövde	28	52
Gislaved	20	68	Sollentuna	22	31
Gotland	40	69	Solna	58	75
Gävle	42	42	Stockholm	1124	121
Göteborg	321	58	Strängnäs	20	58
Halmstad	48	49	Sundbyberg	46	98
Haninge	50	59	Sundsvall	68	70
Helsingborg	58	42	Södertälje	82	87
Huddinge	42	40	Tranås	30	161
Härnösand	26	104	Trelleborg	26	60
Hässleholm	22	43	Trollhättan	30	52
Järfälla	42	57	Täby	28	41
Jönköping	42	31	Uddevalla	20	37
Kalmar	24	36	Umeå	54	44
Karlskrona	30	46	Upplands Väsby	30	69
Karlstad	92	103	Uppsala	114	54
Klippan	20	117	Varberg	20	33
Kristianstad	26	31	Värmdö	28	68
Kristinehamn	24	98	Västervik	32	88
Landskrona	36	81	Västerås	70	48
Lindesberg	22	93	Växjö	68	77
Linköping	68	44	Örebro	90	62
Ludvika	42	158	Östersund	20	33
Luleå	56	73	Hela landet	6 415	65

Antal per 100 000 baseras på kommunernas medelfolkmängd 2015, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på ett hälftenurval av anmälningar. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

* Endast kommuner med minst 20 uppskattade hatbrottsanmälningar redovisas.

Bilaga 2. Statistisk säkerhet

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Tabell B2.1 Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2015, enligt NTU 2016.

	Skattat antal utsatta personer i befolkningen	Halvt osäkerhets- intervall (+/-)	Antal observationer (n)
ANTAL UTSATTA			
Totalt, främlingsfientligt	145 000	63 000	152
Totalt, homofobiskt	23 000	25 000	31
Totalt, antireligiöst	47 000	36 000	46
ANDEL I BEFOLKNINGEN			
Totalt, främlingsfientligt	1,9 %	0,8 %	152
Totalt, homofobiskt	0,3 %	0,3 %	31
Totalt, antireligiöst	0,6 %	0,5 %	46
ANTAL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	13 000	69 000	15
Misshandel	26 000	65 000	32
Hot	57 000	63 000	62
Trakasserier	48 000	60 000	43
ANDEL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	0,2 %	0,9 %	15
Misshandel	0,3 %	0,9 %	32
Hot	0,7 %	0,8 %	62
Trakasserier	0,6 %	0,8 %	43

Tabell B2.2 Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2013–2015, enligt NTU 2014–2016. Andel händelser.

	Kvinnor	Män
Främlingsfientliga hatbrott (n = 152)		
Andel av främlingsfientliga hatbrott	44 %	56 %
Nedre konfidensintervall	42 %	53 %
Övre konfidensintervall	47 %	59 %
Homofobiska hatbrott (n = 31)		
Andel av homofobiska hatbrott	50 %	50 %
Nedre konfidensintervall	48 %	47 %
Övre konfidensintervall	53 %	53 %
Antireligiösa hatbrott (n = 46)		
Andel av antireligiösa hatbrott	47 %	53 %
Nedre konfidensintervall	45 %	50 %
Övre konfidensintervall	50 %	55 %

Tabell B2.3 Den utsattes ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2013–2015, enligt NTU 2014–2016. Andel händelser.

	16–24 år	25–44 år	45–64 år	65–79 år
Främlingsfientliga hatbrott (n = 152)				
Andel av främlingsfientliga hatbrott	26 %	41 %	27 %	6 %
Nedre gräns konfidensintervall	23 %	38 %	24 %	3 %
Övre gräns konfidensintervall	30 %	44 %	30 %	8 %
Homofobiska hatbrott (n = 31)				
Andel av homofobiska hatbrott	44 %	35 %	20 %	2 %
Nedre gräns konfidensintervall	40 %	32 %	17 %	0 %
Övre gräns konfidensintervall	47 %	38 %	23 %	3 %
Antireligiösa hatbrott (n = 46)				
Andel av antireligiösa hatbrott	27 %	43 %	26 %	3 %
Nedre gräns konfidensintervall	24 %	40 %	23 %	1 %
Övre gräns konfidensintervall	30 %	46 %	30 %	5 %

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Tabell B2.4 Konfidsensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2016.

Motiv	Antal			Andel	
	Nedre intervall	Skattat antal anmälningar	Övre intervall	Andel	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)
Främlingsfientliga/rasistiska	4 477	4 609	4 742	72	1,1
Afrofobiska*	849	908	967	14	0,9
Antiromska**	134	158	183	2	0,3
<i>Mellan minoriteter</i>	<i>513</i>	<i>559</i>	<i>605</i>	<i>9</i>	<i>0,7</i>
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	<i>137</i>	<i>162</i>	<i>187</i>	<i>3</i>	<i>0,4</i>
Antisemitiska	156	182	209	3	0,4
Islamofobiska	398	439	480	7	0,6
Kristofobiska	255	289	322	5	0,5
Andra antireligiösa	235	267	299	4	0,5
Sexuell läggning***	507	553	599	9	0,7
Homofobiska	505	551	597	9	0,7
Transfobiska	59	76	93	1	0,2
Summa	6 259	6 415	6 571	100	0,0

* Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

** Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

*** Homosexualitet, bisexualitet, heterosexuallitet.

Tabell B2.5 Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven 2016.

Motiv	Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	Skattat antal anmälningar i populationen (N)
Främlingsfientliga/rasistiska	2 300	4 609
Afrofobiska	453	908
Antiromska	79	158
Antisemitiska	91	182
Islamofobiska	219	439
Kristofobiska	144	289
Andra antireligiösa	133	267
Sexuell läggning	276	553
Transfobiska	38	76
Totalt	3 201	6 415

Tabell B2.6 Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken 2016 (N = 375 430, n = 187 335).

Skattat antal anmälningar	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall	Skattat antal anmälningar		Övre intervall	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Skattat antal anmälningar	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall
	Nedre intervall	Nedre intervall		Nedre intervall	Nedre intervall		Nedre intervall	Nedre intervall		Nedre intervall	Nedre intervall				
2	3	-1	5	375	38	414	337	3400	114	3286	3515				
4	4	0	8	400	39	439	360	3500	116	3384	3616				
6	5	1	11	425	40	465	384	3600	117	3483	3718				
8	6	2	14	450	42	491	408	3700	119	3581	3819				
10	6	4	16	475	43	518	432	3800	121	3680	3921				
15	8	7	23	500	44	544	456	3900	122	3778	4023				
20	9	11	29	550	46	596	504	4000	124	3876	4123				
25	10	15	35	600	48	648	552	4100	125	3975	4225				
30	11	19	41	650	50	700	600	4200	127	4073	4326				
35	12	23	47	700	52	752	648	4300	128	4172	4428				
40	12	28	53	750	54	804	696	4400	130	4271	4530				
45	13	32	58	800	56	856	745	4500	131	4369	4631				
50	14	36	64	850	57	908	793	4600	132	4468	4733				
55	15	41	70	900	59	958	841	4700	134	4566	4833				
60	15	45	75	950	60	1010	889	4800	135	4665	4935				
65	16	49	81	1000	62	1062	938	4900	137	4764	5037				
70	16	54	87	1100	65	1165	1035	5000	138	4862	5138				
75	17	58	92	1200	68	1268	1132	5100	139	4961	5240				
80	18	63	98	1300	71	1371	1229	5200	141	5059	5340				
85	18	67	103	1400	73	1473	1326	5300	142	5158	5442				
90	19	72	109	1500	76	1576	1424	5400	143	5257	5544				
95	19	76	115	1600	78	1679	1522	5500	145	5355	5644				
100	20	81	120	1700	81	1781	1619	5600	146	5454	5746				
110	21	90	131	1800	83	1883	1717	5700	147	5552	5847				
120	22	99	142	1900	85	1985	1814	5800	149	5651	5949				
130	22	107	152	2000	88	2088	1912	5900	150	5751	6050				
140	23	117	163	2100	90	2190	2011	6000	151	5849	6151				
150	24	126	174	2200	92	2292	2108	6100	152	5948	6252				
160	25	135	185	2300	94	2394	2206	6200	153	6046	6353				
170	26	145	197	2400	96	2495	2304	6300	155	6145	6455				
180	26	154	206	2500	98	2598	2402	6400	156	6244	6556				
190	27	163	217	2600	100	2700	2500	6500	157	6343	6657				
200	28	172	228	2700	102	2801	2598	6600	158	6442	6758				
225	29	195	254	2800	104	2904	2697	6700	159	6540	6859				
250	31	219	281	2900	105	3006	2795	6800	161	6639	6961				
275	33	243	308	3000	107	3107	2893	6900	162	6739	7062				
300	34	266	334	3100	109	3209	2991	7000	163	6837	7163				
325	35	290	361	3200	111	3310	3089	7100	164	6936	7264				
350	37	314	387	3300	112	3412	3188	7200	165	7034	7365				

Tabell B2.7 Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.

Antal anmälningar i undersöknings- materialet (n)	Andel i procent									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6	15,2	15,6	15,8	15,9
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2	10,6	10,9	11,0	11,1
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3	8,6	8,8	9,0	9,0
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1	7,4	7,6	7,8	7,8
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4	6,6	6,8	6,9	7,0
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8	6,1	6,2	6,3	6,4
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4	5,6	5,8	5,8	5,9
160	2,4	3,3	3,9	4,4	4,8	5,0	5,2	5,4	5,5	5,5
180	2,3	3,1	3,7	4,1	4,5	4,7	4,9	5,1	5,2	5,2
200	2,1	2,9	3,5	3,9	4,3	4,5	4,7	4,8	4,9	4,9
220	2,0	2,8	3,3	3,7	4,1	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7
240	2,0	2,7	3,2	3,6	3,9	4,1	4,3	4,4	4,5	4,5
260	1,9	2,6	3,1	3,4	3,7	3,9	4,1	4,2	4,3	4,3
280	1,8	2,5	3,0	3,3	3,6	3,8	4,0	4,1	4,1	4,1
300	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
350	1,6	2,2	2,6	3,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7
400	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5
450	1,4	2,0	2,3	2,6	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
500	1,4	1,9	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,0	3,1	3,1
550	1,3	1,8	2,1	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0
600	1,2	1,7	2,0	2,3	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8
650	1,2	1,6	1,9	2,2	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,7
700	1,1	1,6	1,9	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6
750	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
800	1,1	1,5	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5
850	1,0	1,4	1,7	1,9	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4
900	1,0	1,4	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3
950	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
1 250	0,9	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0
1 500	0,8	1,1	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8
1 750	0,7	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7
2 000	0,7	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5
2 500	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
3 000	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
3 500	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2

Om tabellerna och statistisk säkerhet

Statistiken i denna rapport bygger på ett urval om hälften²²¹ av de polisanmälningar som registrerades under år 2016 och som avsåg särskilt utvalda brottstyper (våldsbrott, olaga hot/ofredande, skadegörelse, klotter, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och övriga brott).²²² Observationerna skattades till populationsnivå, det vill säga till den nivå som skulle gälla om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen.

Då urvalet är slumpmässigt är det med hjälp av statistisk teori möjligt att uppskatta osäkerheten för varje skattning, det vill säga varje uppräknig. Observera dock att det endast avser osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet; det täcker inte in osäkerhet kring andra felkällor som hatbrottsstatistiken är behäftad med.

Genom tabellerna B2.6 och B2.7 är det möjligt att ta fram ett grovt osäkerhetsintervall över hur säker skattningen är. Något förenklat kan man säga att om två intervall inte överlappar varandra är skillnaden mellan skattningarna statistiskt säker. Skillnaden beror då inte på slumpen som uppstår på grund av att urvalet är slumpmässigt. Att en skillnad är statistiskt säker kallas ofta för att skillnaden är statistiskt signifikant.²²³ Observera att alla angivelser från 2012 och framåt är uppskattade. På grund av att varje års statistik baserar sig på olika antal anmälningar och en något skiftande urvalsstorlek behöver osäkerhetsintervall för ett visst års antal beräknas utifrån tabellerna i det årets rapport, annars riskerar intervallet att bli felaktigt.

Hur tolkas tabellerna?

Tabellerna redogör för ett grovt sätt att betrakta skattningarnas osäkerhet avseende antalsiffror och andelar. Att tabellerna redogör *halva osäkerhetsintervall* innebär att värdet i tabellen dels *dras ifrån* skattningen för att erhålla värdet för den *nedre* gränsen, dels *läggs till* skattningen för att erhålla värdet för den *övre gränsen* i intervallet.

Exempel på skattning av andelar:

Är allmän plats den vanligaste brottsplatsen?

Som ett exempel tänker vi oss att man har tittat i ett stapeldiagram över brottsplatser för ett visst motiv. De vanligaste brottsplatserna fördelar sig enligt följande:

allmän plats	26 procent
arbetsplats	21 procent
hem	19 procent
internet	13 procent

²²¹ På grund av att uttag görs efter en buffertperiod om två månader missas ärenden som polisen därefter uppdaterar med en brottskod som ingår i Brås urval. Därför utgörs hälftenurvalet snarare av strax under 50 procent av de relevanta anmälningarna. För exakt andel i årets rapport, se metodavsnittet i kapitel 3.

²²² För en komplett förteckning över vilka brottskoder som genomöks, se den tekniska rapporten, Brå (2017e).

²²³ För korrekta uppskattningar av osäkerhetsintervall se Lohr (2004) eller Särndal et al. (1992).

Enligt tabellen finns alltså en rangordning mellan brottsplatserna, för vissa verkar vanligare än andra. Men kan man med säkerhet slå fast att *allmän plats* verkligen är den vanligaste brottsplatsen för motivet?

Innan man börjar beräkna osäkerheten för andelarna behöver man ta reda på hur många anmälningar som *observerades* i undersökningen för just det motivet, det vill säga före det att antalet skattades till populationsnivå. Dessa uppgifter finns i tabell B2.5 i denna bilaga. I detta räkneexempel säger vi att det var 104 anmälningar i undersökningsmaterialet (n). Andelen anmälda brott som begicks på allmän plats var, som nämnts ovan, 26 procent. För att beräkna osäkerheten för den skattningen använder man tabell B2.7.

Det första steget är att avrunda *antalet observerade anmälningar* (det vill säga 104) till närmaste antal anmälningar i tabellen (vilket är 100).²²⁴ Därefter avrundas procenttalet till närmaste *andel i procent* i tabellen (vilket är 25). I rutan för *antalet observerade anmälningar* = 100 och *andel i procent* = 25 står 6,0. Denna siffra ska både dras ifrån och läggas till den skattade andelen på 26 procent. Beräkningen (26 procent plus/minus 6,0) ger ett osäkerhetsintervall mellan 20 och 32 procent. Motsvarande uträkningar görs sedan för de andra kategorierna.

Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	5	10	15	20	25	30
	95	90	85	80	75	70
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4

Uträkningen för kategorin internet är värd att kommentera särskilt. I detta räkneexempel är andelen hatbrott som begåtts via internet 13 procent, vilket ligger närmare 15 än 10 procent. Avrundningen i uträkningen gör emellertid att den exakta andelen skulle kunna ligga antingen vid 13, närmare 12,6 eller vid 13,4. För en konservativ uppskattning kan man avrunda uppåt och använda halva konfidensintervallet för 15. Men av olika skäl kanske man vill få ett konfidensintervall så nära 13 som möjligt. Då kan man ta värdet för 15 (5,0), addera med värdet för 10 (4,2) och dividera med 2, så får man halva konfidensintervallet för 12,5 (4,6), vilket ligger närmare 13. I det här exemplet har vi gjort på båda sätten för att visa hur det skulle se ut.

Intervallet för kategorin allmän plats ligger högre än för kategorin internet (både för alternativ A och B), vilket innebär att skillnaden mellan allmän plats och internet med största sannolikhet är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställt. Däremot överlappar den undre gränsen för allmän plats (20,0 procent) med övre gränsen för både arbetsplats (26,6 procent) och hem (24,6

²²⁴ Vill man ta det säkra före det osäkra och få en mycket konservativ skattning, avrundar man antalet observerade anmälningar *nedåt* och den skattade andelen (i procent) *uppåt*.

	Allmän plats	Arbetsplats	Internet (A)	Internet (B)
Andel i procent:	26	19	13	13
avrundas till närmaste andel i tabellen:	25	20	15	15 och 10
Antal observerade anmälningar	104	104	104	104
avrundas till närmaste antal i tabellen:	100	100	100	100
Halva osäkerhetsintervallets storlek (enligt tabellen):	6,0	5,6	5,0	$5,0 + 4,2 / 2 = 4,6$
Osäkerhetsintervall (andelen +/- halva intervallet):	20,0–32,0	13,4–24,6	8,0–18,0	8,4–17,6

procent). Detta resultat innebär att skillnaden dem emellan inte är signifikant; det kan alltså inte uteslutas att slumpen i urvalsförandet kan ha påverkat resultatet.

Exempel på skattning av antal: Antalet våldsbrott (med ett visst motiv)

I detta exempel tänker vi oss en tidsserie för ett visst motiv, fördelat efter huvudbrott. Antalet anmälda våldsbrott för motivet visar på följande utveckling:

2008: 278

2009: 252

2010: 176

2011: 189

2012: 163

Frågan vi ställer oss är ifall antalet anmälda våldsbrott verkligen är lägre 2012 än under tidigare år.

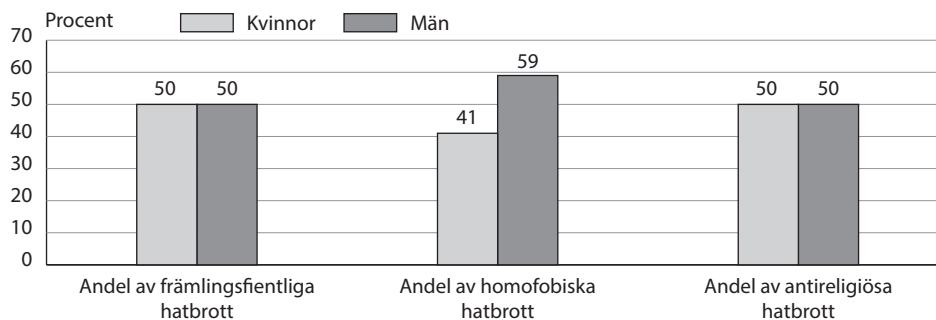
I tabell B2.6 finns redan osäkerhetsintervallen uträknade för en lista med strategiskt angivna skattade antal anmälningar. För att se osäkerhetsintervallet för våldsbrott avrundar man antalet (163) till närmaste antal i tabellen (160). Det halva osäkerhetsintervallet anges till 25. Detta tal både drar man ifrån och lägger till det skattade antalet 163. Beräkningen (163 plus/minus 25) ger ett osäkerhetsintervall mellan 138 och 188. Vill man kvickt, utan att räkna, få ett grovt intervall kan man använda sig av det som är angivet i tabellen, där osäkerhetsintervallet för 160 anges som mellan 135 och 185.

Proceduren ska upprepas med alla år som har skattade siffror (det vill säga från 2012 och framåt). *Observera dock att för exakta osäkerhetsintervall för respektive år måste man använda tabell B2.6 i respektive års rapport!*

Intervallet för våldsbrott ligger lägre än antalet för 2011 (som baserar sig på en fullständig undersökning och därför inte har något osäkerhetsintervall), likaså för 2008 och 2009. Det innebär att skillnaden mellan 2012 och dessa år med största sannolikhet är signifikant. Däremot överlappar den övre gränsen för 2012 års antal (188) med 2010 års antal (176), vilket innebär att skillnaden dem emellan troligtvis inte är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställd.

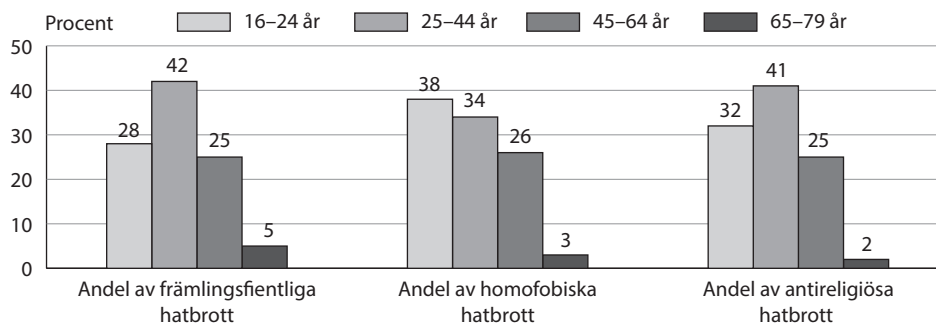
Bilaga 3. Korrigerade tabeller från Hatbrott 2015 (Brå 2016:5)

Figur 4B De utsattas kön vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2012–2014, enligt NTU 2013–2015.

För konfidensintervall, se tabell B2.2.

Figur 4C De utsattas ålder vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2012–2014, enligt NTU 2013–2015.

För konfidensintervall, se tabell B2.3.

Tabell B2.2 Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2012–2014, enligt NTU 2013–2015. Andel händelser.

	Kvinnor	Män
Främlingsfientliga hatbrott (n = 119)		
Andel av främlingsfientliga hatbrott	50 %	50 %
Nedre konfidensintervall	47 %	47 %
Övre konfidensintervall	52 %	53 %
Homofobiska hatbrott (n = 22)		
Andel av homofobiska hatbrott	41 %	59 %
Nedre konfidensintervall	38 %	56 %
Övre konfidensintervall	43 %	62 %
Antireligiösa hatbrott (n = 46)		
Andel av antireligiösa hatbrott	50 %	50 %
Nedre konfidensintervall	48 %	47 %
Övre konfidensintervall	52 %	53 %

Tabell B2.3 Den utsattes ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2013–2015, enligt NTU 2014–2016. Andel händelser.

	16–24 år	25–44 år	45–64 år	65–79 år
Främlingsfientliga hatbrott (n = 119)				
Andel av främlingsfientliga hatbrott	28 %	42 %	25 %	5 %
Nedre gräns konfidensintervall	25 %	39 %	22 %	3 %
Övre gräns konfidensintervall	31 %	45 %	28 %	7 %
Homofobiska hatbrott (n = 22)				
Andel av homofobiska hatbrott	38 %	34 %	26 %	3 %
Nedre gräns konfidensintervall	35 %	31 %	23 %	1 %
Övre gräns konfidensintervall	41 %	36 %	29 %	4 %
Antireligiösa hatbrott (n = 46)				
Andel av antireligiösa hatbrott	32 %	41 %	25 %	2 %
Nedre gräns konfidensintervall	29 %	38 %	21 %	1 %
Övre gräns konfidensintervall	35 %	44 %	28 %	4 %

I Hatbrott 2016 redovisas uppgifter ur polisanmälningar med olika identifierade hatbrottsmotiv samt självrapporterad utsatthet för hatbrott.

Walid anmäler att han har blivit misshandlad av en man som bor på samma asylboende som honom. De satt några stycken i sofforna och pratade och kom då in på religion. Plötsligt började mannen slå Walid i huvudet och på överkroppen med händerna. Mannen sa att Walid skulle vara tyst för han är ingen riktig muslim och hotade honom till livet. Walid uppger att mannen även tidigare har gett sig på honom och att det grundar sig i att mannen är sunnimuslim och Walid är shiamuslim.

Ovanstående är ett exempel på ett antireligiöst hatbrott hämtat ur Hatbrott 2016. Rapporten är att betrakta som en årsbok över hatbrottsstatistiken. Den utgörs av polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv samt uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Politikernas trygghetsundersökning (PTU) och Skolundersökningen om brott (SUB).

Ett hatbrott kan vara allt från klotter till mord – det är motivet till brottet som avgör om det är ett hatbrott. Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott råder internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Statistik om hatbrott i Sverige har redovisats årligen sedan 1993.

Förutom nivå och utveckling ges information om bland annat vanliga brottstyper, brottsplatser, regional fördelning och fördelningen av handläggningsbeslut för de hatbrottsanmälningar som identifierades 2015.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN 978-91-87335-90-7 • ISSN 1100-6676 • URN:NBN:SE:BRA-731